

JAWAPAN

BAB 1: Kemunculan Tamadun Awal Manusia

Revisi Kendiri

Pengenalan

- 1 (a) tulisan
(b) arkeologi
(c) i. Zaman Paleolitik
ii. Zaman Mesolitik
iii. Zaman Neolitik
iv. Zaman Logam
- 2 (a) i. nomad
ii. gua
iii. keluarga
iv. Menyara
v. fungsi
(b) i. menetap
ii. bercucuk tanam
iii. dilicinkan
iv. tembikar
v. pengkhususan kerja
vi. melebur logam
vii. sistem barter
viii. alat ukuran dagangan
(c) i. Mencipta
ii. Gangsa, Besi
iii. logam
iv. perahu
v. rumah
vi. kota pertahanan
vii. kota
viii. bandar purba
ix. kebumikan mayat

Makna Tamadun

- 1 (a) kebudayaan
(b) lahiriah
(c) Gordon Childe
(d) rohaniah
(e) Ibn Khaldun
(f) tatasusila

Ciri-ciri Tamadun

- 1 (a) menetap
(b) kelangsungan
(c) Inovasi
(d) meningkatkan
- 2 (a) peningkatan
(b) Mengatur
(c) piramid
(d) bangsawan
(e) pembesar
- 3 (a) besar
(b) pengiktirafan
(c) perundangan
- 4 (a) produktiviti
(b) politik
(c) kepakaran
- 5 (a) i. Manusia
ii. ghaib
(b) i. penyembahan
- 6 (a) Sanskrit
(b) cuneiform
(c) i. ilmu pengetahuan
ii. Perhubungan
iii. pemikiran

Proses Pembentukan Tamadun

- 1 (a) Kesuburan tanah
(c) Sumber makanan
(e) Tujuan pertanian

- 2 (a) Mesopotamia
(b) 3100 SM
(c) Indus
(d) 2205 S.M

Tamadun Mesopotamia

- 1 (a) tanah antara dua sungai
(b) Tigris, Euphrates
(c) awal
(d) Chaldea
(e) Parsi
(f) Babylon Lama, Assyria
(g) dua
(h) utara
(i) selatan
- 2 (a) pusat kota, pelabuhan
(c) i. Pemerintah
ii. Rakyat
(d) teokrasi
(e) Raja
(f) ketua pentadbir, ketua pendeta
(g) zigurat
(h) berlebihan
(i) meninggalkan
(j) cuneiform
- 3 (a) Hukuman
(b) susun lapis masyarakat
(c) 282
(d) tembok, tiang besar
(e) rakyat dapat baca
(f) jurutulis
(g) mencatat, rekod urusan pentadbiran perniagaan
(h) kesusasteraan
(i) tertua
(j) kepahlawanan
(k) ilmu matematik
(l) sistem solar
(m) kesihatan
(n) Mengkatalogkan
(o) roda
(p) kapal layar
(q) batu bata
(r) arca
(s) Raja Sargon

Tamadun Mesir Purba

- 1 (a) anugerah
(b) utara Mesir
(c) i. Awal
ii. (2040 – 1785 SM)
iii. Empayar
iv. 1085 – 322 SM
(d) orang asing
(e) gangsa
(f) pertanian
(g) kampung
(h) bandar
(i) nome
- 2 (a) nome
(b) Thinis
(c) Heliopolis
(d) berkuasa mutlak
(e) Raja Matahari
(f) ketua hakim, ketua pahlawan
(g) jurutulis, rakyat bebas
(h) firaun
(i) rahib, jurutulis
(j) penenunan, perlombongan emas

- (k) kertas
- (l) politeisme
- (m) unsur alam
- (n) selepas mati
- (o) gambar, simbol
- (p) hieroglif
- 3 (a) Imhotep
- (b) batu bata
- (c) pokok papyrus
- (d) penyimpanan
- (e) makam, batu
- (f) keluarga atasan
- (g) umur yang rendah
- (h) rumah ibadat
- (i) melahirkan pegawai kerajaan
- (j) memumiakan mayat
- (k) sumbangan besar
- (l) pengawalan aliran air
- (m) pengawalan banjir Sungai Nil
- (n) pertanian
- (o) tembok pengairan
- (p) kalendar

Tamadun Indus

- 1 (a) terawal
- (b) Sungai Indus
- (c) Pergunungan Himalaya
- (d) Tamadun Harappa
- (e) barat laut India
- (f) Muncul, merosot
- (g) serangan orang Aryan
- (h) nomad
- (i) petempatan kekal
- (j) menyuburkan tanah
- (k) meningkatkan hasil pertanian
- (l) pembentukan bandar
- (m) Mahenjo-Daro, Harappa
- (n) Lotal, Sutkagen-Dor
- 2 (a) bandar terancang
- (b) tembok
- (c) utama
- (d) kedua
- (e) atasan, keagamaan
- (f) pendeta
- (g) pendatang
- (h) bawahan
- (i) buruh
- (j) perdagangan luar
- (k) cap mohor
- (l) manik
- (m) pembuatan
- (n) patung proto-siva
 - i. 3 tanduk di kepala
 - ii. agama Hindu
- (o) kesuburan
- (p) Piktograf
- 3 (a) bandar terancang
- (b) i. geometri, matematik
- ii. pertembungan
- (c) mutu bahan binaan
- (d) pembakaran suhu tinggi
- (f) pertukaran teknologi

Tamadun Hwang Ho

- 1 (a) Sungai Kuning
- (b) Teluk Bo Hai
- (c) Dinasti Hsia
- (d) dinasti beraja
- (e) kebangkitan hamba
- (f) Raja Shang
- (g) Kesuburan tanah
- (h) bandar Sian moden
- (i) Anyang
- 2 (a) Anyang
- (b) pentadbiran

- (c) pencerobohan
- (d) perkampungan
- (e) pembesar
- (f) artisan
- (g) tentera berkuda, tentera jalan kaki
- (h) Petani
- (i) tembaga
- (j) tentera paksaan
- (k) saudara lelaki lebih muda
- (l) mandat
- (m) pemilikan tanah
- (n) ketua
- (o) politeisme
- (p) roh nenek moyang
- (q) Tuhan Syurga
- (r) upacara korban
- (s) *oracle*
- (t) ideogram
- 3 (a) monarki
- (b) maharaja
- (c) anak syurga
- (d) terusan
- (e) cangkul
- (f) batas
- (g) giliran tanaman
- (h) teres
- (i) evolusi
- (j) percetakan
- (k) Diajar
- (l) Korea, Jepun
- (m) Korban manusia
- (n) alam semesta
- (o) Taoisme
- (p) 360 hari dalam setahun
- (q) selok belok perang
- (r) urusan perniagaan

Praktis Formatif

Kertas 1

Soalan Objektif

- 1 B
- 2 D
- 3 B
- 4 A
- 5 B
- 6 C
- 7 C
- 8 D
- 9 C
- 10 A

Kertas 2

Soalan Struktur

- 1 (a) i. F1 *Mudun* [1m]
- F2 *Madain* [1m] [Mana-mana 1 × 1m]
- ii. F1 *Civitas*
- F2 *civilization* [1m] [1 × 1m]
- (b) F1 Ibn Khaldun mengangakat kehidupan bandar ialah kehidupan bertamadun [1m]
- F2 Kehidupan bandar terbentuk hasil daripada semangat assabiah atau kekitaan, bekerjasama dan saling membantu sebagai tamadun [1m]
- F3 Syed Naquib al-Attas menegaskan pencapaian tahap tatusila yang tinggi dan kebudayaan yang luhur oleh sesebuah masyarakat [1m]
- F4 Richard Sullivan mengakui bahawa unsur rohaniah sangat penting dalam konsep tamadun [1m]
- F5 Konsep tamadun merangkumi pencapaian lahiriah seperti kesenian dan pembinaan kota dengan pencapaian dalam aspek rohaniah, tatusila dan moral [1m]
- [Mana-mana 3 × 1m]
- (c) F1 Tamadun dikaitkan dengan pembangunan lahiriah terutamanya dalam hal-hal kebudayaan [1m]

- F2 Gordon Childe, menegaskan pencapaian lahiriah merupakan kayu ukur kemajuan tamadun dalam sesebuah masyarakat [1m]
- F3 Darcy Riberio dan R. A Buchanan hanya menekankan kepentingan dan pembangunan lahiriah dalam proses perkembangan tamadun [1m]
[Mana-mana 2 × 1m]
- (d) F1 Melahirkan masyarakat sihat dari segi fizikal dan mental [1m]
- F2 Membentuk masyarakat bermoral tingginya [1m]
- F3 Melahirkan masyarakat yang saling hormat-menghormati [1m]
- F4 Mewujudkan perpaduan [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 3 × 1m]

Soalan Esei

Soalan 1

Ceraian (a)

- F1 Terletak di antara dua batang sungai [1m]
- H1a Tigris/Euphrates [1m]
- H1b mengalir dari kawasan pergunungan Turki ke tanah pamah di Iraq [1m]
- F2 Dikelilingi gunung [1m]
- H2a pergunungan Zagros di timur laut [1m]
- H2b dataran tinggi Arab di barat daya [1m]
- F3 Kawasan perairan strategik [1m]
- H3 Teluk Parsi di selatan [1m]
- F4 Menjadi petempatan awal [1m]
- H4 Zaman Neolitik berkembang [1m]
- F5 Banyak kerajaan [1m]
- H5 Sumeria/Akkad/Ur/Babylon/Kassites/Assyria/Chaldea [1m]
- F6 Orang Sumeria [1m]
- H6a membina petempatan [1m]
- H6b menebus guna tanah/menjalankan pertanian [1m]
- H6c membina sistem pengairan/mengawal aliran sungai [1m]
- H6d lebih makanan menampung pertumbuhan penduduk [1m]
- F7 Perkampungan menjadi bandar/negara kota [1m]
- H7a Kish/Nippur/Lagash/Uruk/Ud/Eridu/Assur/Mari [1m]
- H7b berhampiran sungai/terusan [1m]
- F8 Sistem pemerintahan beraja dan teokrasi [1m]
- H8a raja sebagai tuhan/wakil tuhan pemilik negara kota [1m]
- H8b raja sebagai pentadbir/ketua tentera/ketua pendeta [1m]
- H8c berkuasa ke atas tanah/cukai/hasil pertanian/perniagaan [1m]
- H8d raja membina sistem pengairan/mengawal aliran sungai [1m]
- H8e pegawai/bangsawan membantu pentadbiran [1m]
- H8f Kod Undang-Undang Hammurabi [1m]
- F9 Keperbagaian kegiatan ekonomi/pengkhususan kerja [1m]
- H9a akibat lebih hasil pertanian [1m]
- H9b kemunculan golongan peniaga/pedagang/artisan [1m]
- H9c perdagangan dengan kawasan luar/Lembah Indus [1m]
- H9d import barangan luar [1m]
- H9e pengusaha tempatan menyediakan keperluan harian [1m]
[Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Perkembangan ilmu astronomi [1m]
- F2 Pencerapan bulan/bintang/matahari [1m]
- F3 Perkembangan ilmu matematik [1m]
- F4 Sistem perpuluhan/menambah/menolak/mendarab/membahagi/punca ganda dua/ilmu geometri [1m]
- F5 Kalendar berasaskan sistem solar [1m]
- F6 Kalendar mengandungi 12 bulan setahun [1m]
- F7 Penciptaan roda [1m]
- F8 Menghasilkan kereta kuda/pengangkutan/menguasai pengangkutan darat [1m]
- F9 Kincir air dicipta [1m]
- F10 Air dapat dialirkan ke kawasan tandus/hasil pertanian meningkat /banjir dapat dikawal [1m]
- F11 Layar kapal dapat membantu pelayaran [1m]
- F12 Pengangkutan laut/memudahkan perhubungan melalui laut [1m]

- F13 Teknik pembuatan batu bata daripada tanah liat [1m]
- F14 Bahan binaan seperti zigurat/arca/tiang batu [1m]
- F15 Mewujudkan empayar pertama di dunia [1m]
- F16 Wilayah-wilayah kecil disatukan/menjadi ikutan pemimpin kemudian [1m]
- F17 Kod Undang-Undang Hammurabi [1m]
- F18 Undang-undang berteraskan hak rakyat terhadap keadilan [1m]
- F19 Sistem tulisan melahirkan jurutulis [1m]
- F20 Sistem rekod dilaksanakan dalam pentadbiran [1m]
- F21 Melahirkan tradisi kesusasteraan [1m]
- F22 Epik *Gilgamesh* hasil sastra tertua di dunia [1m]
- F23 Pengkatalogan ubat-ubatan/cara perubatan/cara penggunaan ubat /rekod perubatan [1m]
- F24 Menyediakan panduan kepada pengamal perubatan [1m]
[Mana-mana 8 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Kebolehan pemimpin membentuk bandar/pusat pentadbiran [1m]
- F2 Kesetiaan rakyat terhadap pemimpin [1m]
- F3 Kemahiran matematik/geometri/astonomi untuk memajukan kerajaan [1m]
- F4 Kebijaksanaan raja menggubal undang-undang, iaitu Kod Undang-Undang Hammurabi [1m]
- F5 Sifat kreatif masyarakat dalam bidang pembinaan/membina zigurat/roda/Taman Tergantung Babylon [1m]
- F6 Masyarakat berjaya mencipta sistem tulisan yang ditulis pada tanah liat [1m]
- F7 Kebijaksanaan masyarakat menyesuaikan diri dengan alam [1m]
- F8 Perpaduan rakyat [1m]
- F9 Kestabilan kerajaan [1m]
- F10 Penduduk mengeksploitasi Sungai Tigris/Euphrates [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 8 × 1m]

Kertas 3

- 1 F1 Berasal daripada bahasa Arab iaitu *mudun*, *madain* dan *madana* [1m]
- F2 Bermaksud tinggi budi bahasa dan pembukaan bandar [1m]
- F3 Dalam bahasa Inggeris disebut *civilization* [1m]
- F4 Berasal daripada bahasa Greek iaitu *civitas* bermaksud bandar [1m]
- F5 Diertikan sebagai peradaban [1m]
- F6 Masyarakat Barat, tamadun dikaitkan dengan pembangunan lahiriah [1m]
- F7 Kemajuan dalam hal-hal kebudayaan: penulisan, undang-undang, kesenian dan pembandaran [1m]
- F8 Menurut Islam, tamadun ialah pembangunan lahiriah dan rohaniah [1m]
- F9 Pencapaian tahap tatasuila yang tinggi [1m]
- F10 Kebudayaan yang luhur oleh sesebuah masyarakat [1m]
[Maksimum: 5 markah]
- 2 F1 Petempatan kekal [1m]
- H1a Merupakan salah satu ciri utama kemunculan tamadun [1m]
- H1b Kehidupan secara menetap membawa kepada corak kehidupan yang sistematik [1m]
- H1c Penempatan tetap yang dipilih penting untuk memastikan kelangsungan sumber bekalan makanan [1m]
- H1d Hasil inovasi manusia kemudiannya melahirkan kemajuan dalam pertanian, iaitu dari segi penanaman dan penyimpanan makanan serta penternakan binatang [1m]
- H1e Contohnya ciptaan peralatan baru seperti cangkul dan teknologi pengairan yang baik akan meningkatkan pengeluaran dan membawa kepada lebih pengeluaran [1m]
- H1f Lebih pengeluaran mampu menampung pertumbuhan jumlah penduduk [1m]
- F2 Kehidupan berorganisasi [1m]
- H2a Kehidupan berorganisasi merangkumi aspek sosial, ekonomi dan politik [1m]

- H2b Kehidupan berorganisasi mampu mengatur cara hidup manusia untuk memastikan keamanan, kemakmuran dan kestabilan kehidupan mereka [1m]
- H2c Pada peringkat awal, organisasi sosial yang wujud ialah sistem keluarga [1m]
- H2d Pertambahan penduduk membawa kepada sistem organisasi yang lebih kompleks [1m]
- H2e Sistem masyarakat tamadun awal biasanya berbentuk piramid dan bersusun lapis [1m]
- H2f Lapisan paling atas merupakan golongan bangsawan yang menerajui pemerintahan [1m]
- H2g Biasanya diketuai oleh raja [1m]
- H2h Lapisan kedua ialah golongan pembesar yang terdiri daripada golongan yang menguasai upacara dan hal ehwal agama, individu yang dihormati oleh masyarakat seperti ketua keluarga, ataupun ketua kelompok, kumpulan pentadbir dan ilmuwan, serta kumpulan yang mempunyai kepakaran dalam kesenian [1m]
- H2i Kemudian diikuti oleh rakyat biasa yang merupakan jumlah yang paling ramai [1m]
- H2j Kumpulan ini merupakan tunjang kepada aktiviti ekonomi, terutamanya dalam bidang pertanian dan perdagangan [1m]
- H2k Lapisan terakhir ialah golongan hamba yang kehidupannya bergantung kepada lapisan di atasnya [1m]
- F3 Sistem pemerintahan [1m]
- H3a Dibentuk untuk menjalankan pentadbiran [1m]
- H3b Seorang pemimpin atau raja selalu menggunakan unsur magis dan mendakwa dirinya sebagai Tuhan demi mendapatkan pengiktirafan sebagai ketua pemerintah [1m]
- H3c Kewujudan sistem pentadbiran dalam pemerintahan membawa kepada kelahiran sistem perundangan yang menjadi panduan kepada masyarakat demi menjaga keamanan dan kemakmuran sesebuah tamadun [1m]
- F4 Pengkhususan pekerjaan [1m]
- H4a Peningkatan dalam produktiviti manusia menyebabkan pengkhususan pekerjaan menjadi lebih penting [1m]
- H4b Keadaan ini akan menghasilkan kemakmuran dan kestabilan politik yang secara langsung akan membawa kepada peningkatan dan perkembangan ekonomi [1m]
- H4c Barangan dihasilkan oleh kumpulan tertentu melalui kepakaran tertentu [1m]
- H4d Hal ini menghasilkan pertukaran barangan yang dikenal sebagai sistem barter [1m]
- H4e Aktiviti ini merupakan titik permulaan kepada aktiviti perdagangan [1m]
- H4f Aktiviti pertukaran barangan dan perdagangan membolehkan berlakunya pertukaran ilmu pengetahuan, teknologi dan pertukaran budaya sesebuah masyarakat dengan masyarakat lain [1m]
- H4g Kedinamikan ekonomi membantu hubungan luar sesebuah tamadun [1m]
- F5 Agama dan kepercayaan [1m]
- H5a Kedua-duanya amat berkait rapat dengan pengiktirafan terhadap golongan masyarakat, pembahagian sosial masyarakat, perkembangan ilmu pengetahuan, kesenian dan pembinaan dalam proses pembentukan tamadun awal [1m]
- H5b Proses ini bermula apabila manusia cuba memahami dan menyesuaikan kehidupan dengan alam sekeliling [1m]
- H5c Dalam sesetengah masyarakat, alam sekitar seperti pokok, batu, matahari dan laut dipercayai mempunyai semangat dan harus dihormati demi menjaga keamanan dan kemakmuran hidup [1m]
- H5d Manusia pada peringkat awal percaya terdapat kuasa ghaib yang menguasai alam sekeliling [1m]
- H5e Kepercayaan ini dikenal sebagai animisme [1m]
- H5f Secara evolusi kepercayaan ini bertukar menjadi agama [1m]
- H5g Agama pada peringkat awal dikenal sebagai politeisme yang bermakna menyembah lebih daripada satu tuhan [1m]
- F6 Bahasa dan sistem tulisan [1m]
- H6a Antara bahasa tertua ialah Sanskrit dan Yunani [1m]
- H6b Contoh sistem tulisan awal ialah hieroglif, cuneiform, dan ideogram [1m]
- H6c Bahasa sangat penting dalam penyebaran ilmu pengetahuan dan perhubungan sesebuah masyarakat [1m]
- H6d Penghasilan sistem tulisan amat penting untuk tujuan urusan pentadbiran seperti penyimpanan rekod, penulisan undang-undang, dan hal keagamaan [1m]
- H6e Bahasa dan tulisan sangat penting untuk menyampaikan, memperkembangkan serta mencatat idea dan pemikiran manusia [1m]
- [Maksimum: 20 markah]
- 3 F1 Kesuburan tanah di sekitarnya [1m]
- F2 Untuk kegiatan pertanian/penanaman [1m]
- F3 Kemudahan bekalan air [1m]
- F4 Kegunaan harian/memasak/membasuh [1m]
- F5 Saliran air/menyiram tanaman [1m]
- F6 Mudah mendapat makanan/sumber protein [1m]
- F7 Kemudahan pengangkutan [1m]
- F8 Kemudahan perhubungan [1m]
- F9 Tujuan keselamatan [1m]
- F10 Membina benteng pertahanan [1m]
- F11 Kegiatan perdagangan [1m]
- F12 Tepi sungai sesuai untuk dijadikan pelabuhan untuk urusan perdagangan [1m]
- F13 Tanah pamah yang rata dan datar [1m]
- F14 Sesuai untuk petempatan [1m]
- F15 Di tepi sungai dapat membekalkan bekalan tanah liat [1m]
- F16 Untuk tujuan pembinaan dan membuat tembikar [1m]
- F17 Iklim yang sesuai/panas dan lembap sepanjang tahun [1m]
- F18 Mewujudkan keselesaan [1m]
- F19 Terdapat sumber pokok *papyrus* [1m]
- F20 Untuk membuat kertas seperti Tamadun Mesir Purba [1m]
- [*Mana-mana jawapan munasabah*]
[Maksimum: 15 markah]
- 4 F1 Bandar memainkan peranan penting sebagai pusat pentadbiran [1m]
- H2 Seperti Putrajaya [1m]
- F2 Bandar menjadi pusat aktiviti ekonomi [1m]
- H2 Kerana terdapat banyak sektor perniagaan dan perindustrian dibina [1m]
- F3 Bandar menjadi pusat perkembangan ilmu [1m]
- H3 Seperti pusat pengajian awam dan swasta. Contoh Universiti Malaya, UIAM, MSU dan lain-lain [1m]
- F4 Bandar merupakan sebuah manifestasi kepada penciptaan manusia [1m]
- H4 Kerana berlaku kemajuan futuristik yang mendadak [1m]
- F5 Kehidupan yang maju dan moden [1m]
- H5 Pelbagai kemudahan disediakan di bandar seperti hospital swasta, sekolah swasta [1m]
- F6 Berlaku pemikiran dan penciptaan idea-idea baharu [1m]
- F7 Kemajuan sains dan teknologi berkembang dengan pesat di kawasan bandar [1m]
- F8 Perkembangan infrastruktur dan pengangkutan moden [1m]
- H8 Seperti LRT, Komuter [1m]
- F9 Kecepatan pembangunan dan rekreasi [1m]
- H9 Pembinaan landskap yang cantik dan penyediaan kemudahan awam yang cekap dan canggih [1m]
- F10 Terdapat bangunan-bangunan pencakar langit [1m]
- H10 Seperti KLCC, Menara Kuala Lumpur [1m]
- F11 Pelbagai pusat membeli-belah yang bersaiz besar terdapat di kawasan bandar [1m]
- H11 JUSCO, TESCO, GIANT [1m]
- F12 Pelbagai bentuk perumahan yang melambangkan status/ imej [1m]
- H12 Seperti kondominium, rumah berkembar, banglo [1m]
- [*Mana-mana jawapan munasabah*]
[Maksimum: 10 markah]

- 5 F1 Tamadun Mesopotamia terletak di antara Sungai Tigris dengan Sungai Euphrates [1m]
 H1a Kewujudan sungai dan kawasan tanah pamah memudahkan pengangkutan [1m]
 C1a menggunakan kapal, pedati dan keldai [1m]
 H1b Bandar dan negara kota mudah dihubungi oleh wilayah sekitarnya melalui jalan laut [1m]
 C1b terdapat jalan yang menghubungkan Sumeria dan Kota Mari [1m]
 H1c jalan ini digunakan oleh pedagang dari luar Mesopotamia [1m]
 H1d ini membawa kepada kemajuan ekonomi perdagangan [1m]
 H1e Perdagangan dikendalikan dengan wilayah di sekitara Mesopotamia dan kawasan di Lembah Indus [1m]
 F2 Tamadun Mesir Purba terletak di tebing Sungai Nil yang mengalir ke Laut Mediterranean [1m]
 H2a Limpahan air Sungai Nil berjaya menukarkan tanah yang gersang dan berpadang pasir menjadi tanah dataran yang subur [1m]
 H2b Tanah lanar yang dibawa membentuk delta yang subur untuk pertanian dan petempatan [1m]
 H2c Penduduk membina peralatan kawalan air dan terusan [1m]
 H2d Ini meningkatkan lagi nilai kesuburan tanah [1m]
 H2e Wujud bandar-bandar utama yang menjadi pusat pentadbiran [1m]
 C2a Thisis, Memphis dan Thebes [1m]
 H2f Sungai Nil yang lebar dan dalam membolehkan kapal-kapal menyelusurinya [1m]
 H2g Mereka berlabuh di pelabuhan-pelabuhan [1m]
 C2b Thebes, Memphis, Fayoum dan Heliopolis [1m]
 H2h Pedagang-pedagang tersebut datangnya dari Laut Mediterranean dan Laut Merah [1m]
 F3 Tamadun Indus terletak di Lembah Indus yang disaliri oleh Sungai Indus [1m]
 H3a Sungai Indus menyediakan bekalan air [1m]
 H3b di samping itu menyuburkan tanah [1m]
 H3c Kepandaian penduduk menyesuaikan diri dengan alam sekitar meningkatkan penghasilan pertanian [1m]
 H3d Aktiviti perdagangan dijalankan dengan Tamadun Mesir Purba dan Tamadun Mesopotamia [1m]
 H3e Buktinya penemuan cap mohor buatan masyarakat Lembah Indus di Mesopotamia [1m]
 H3f Hasil pertembungan ini membawa kepada pemahaman geometri dan pembinaan [1m]
 H3g Terbinanya bandar terancang [1m]
 C3 Mohenjo-Daro dan Harappa [1m]
 F4 Tamadun Hwang Ho terletak di Hwang Ho atau Sungai Kuning [1m]
 H4a Kesuburan tanah di sekitarnya membawa kepada aktiviti pertanian dan penternakan [1m]
 H4b Bidang pertanian terus berkembang pesat dan menyumbang kepada kemajuan pertanian sehingga hari ini [1m]
 H4c Wujud petempatan awal di sekitarnya yang berkembang menjadi bandar [1m]
 C4 Bandar Anyang dalam Dinasti Shang [1m]
 H4d Bandar ini terletak di kawasan tanah tinggi di Sungai Huan [1m]
 H4e Berlaku usaha perluasan wilayah dan penyebaran budaya di kawasan sekitar [1m]
 H4f Ini membawa kepada lebih banyak kemajuan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 15 markah]
- 6 F1 Perebutan kuasa dalaman [1m]
 F2 Politik yang tidak stabil dan lemah [1m]
 F3 Persaingan dengan tamadun dan kerajaan lain [1m]
 F4 Peperangan berlaku menyebabkan kemusnahan tamadun [1m]
 F5 Bencana alam [1m]
 F6 Sikap masyarakat yang mementingkan diri sendiri [1m]
 F7 Lalai dan tidak mempertahankan kemajuan [1m]
 F8 Campur tangan kuasa luar [1m]
 F9 Kelemahan kerajaan dalam pentadbiran [1m]
 F10 Masyarakat tidak bersatu padu [1m]

- F11 Perpaduan rakyat [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]

7 Cabaran

- F1 Tekanan dari negara maju [1m]
 F2 Persaingan ekonomi dunia [1m]
 F3 Kenaikan harga barangan [1m]
 F4 Kekurangan tenaga mahir [1m]
 F5 Teknologi rendah [1m]
 F6 Kadar pengangguran tinggi [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 5 markah]

Langkah-langkah untuk mengatasi cabaran tersebut

- L1 Memperkukuhkan perpaduan rakyat [1m]
 L2 Meneroka teknologi baru [1m]
 L3 Meningkatkan R&D [1m]
 L4 Memastikan Wawasan 2020 tercapai [1m]
 L5 Meningkatkan mutu pendidikan [1m]
 L6 Meneroka pasaran baru [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 5 markah]

- 8 F1 Sikap terbuka perlu ada dalam menjalin hubungan dengan negara luar [1m]
 H1 masyarakat tidak mampu mencapai kecemerlangan tanpa membuat hubungan dengan negara lain [1m]
 F2 Bertukar-tukar pandangan dan pendapat dengan negara luar [1m]
 H2 hubungan diplomatik yang baik memastikan kedua belah pihak mendapat manfaat bersama [1m]
 F3 Bersedia menerima perubahan [1m]
 H3 pertukaran ilmu dan teknologi [1m]
 F4 Kemajuan negara boleh dicapai oleh mana-mana bangsa di dunia [1m]
 H4 perlu usaha yang gigih [1m]
 F5 Meningkatkan kemajuan dalam bidang geometri dan pembinaan [1m]
 H5 membolehkan pembinaan bandar yang terancang dan sistematik [1m]
 F6 Pandai menyesuaikan diri dengan alam sekitar [1m]
 H6 meneroka potensi yang ada pada negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]

- 9 (a) P1 Manusia akan memilih kawasan yang memudahkan mereka menjalani kehidupan harian [1m]
 P2 Petempatan awal manusia dalam sesebuah tamadun berkembang menjadi perkampungan yang kemudian melahirkan bandar dan negara kota [1m]
 [Mana-mana 1 × 1m]
 (b) NP1 Bersikap kreatif bagi membawa negara ke arah kemajuan [1m]
 NP2 Cekal dalam menghadapi setiap masalah yang melanda [1m]
 NP3 Berusaha meningkatkan kemajuan negara [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 (c) H1 Kewibawaan dan kebijaksanaan pemimpin negara kini untuk menerajui pemerintahan negara agar berganding bahu untuk menjayakan Wawasan 2020 [1m]
 H2 Masyarakat perlu bersikap kreatif dan inovatif untuk bersaing di peringkat global [1m]
 H3 Kerajaan harus menyediakan pelbagai infrastruktur yang lebih canggih dan moden [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 [Maksimum: 5 markah]

BAB 2: Peningkatan Tamadun

Revisi Kendiri

Pengenalan

- 1 (a) pemikiran, alam persekitaran
 (b) idea
 (c) sosial

Latar Belakang Tamadun

Tamadun Yunani

- 1 Semenanjung Greece
 2 polis

- 3 pertanian
- 4 kubu, istana
- 5 Corinth
- 6 tuhan
- 7 pertanian

Tamadun Rom

- 1 Bukit Palatine
- 2 Romulus
- 3 majlis perbandaran
- 4 diganggu
- 5 sistem pemanas, rumah mandi awam
- 6 Pompei, sistem saliran bawah tanah

Tamadun India

- 1 Tamadun Indus
- 2 kedatangan orang Aryan
- 3 Zaman Vedik
- 4 Hindu
- 5 *Janapada, Mahajanapada*
- 6 Chandragupta Maurya
- 7 empayar
- 8 Asoka

Tamadun China

- 1 Lembah Hwang Ho
- 2 Dinasti Chin
- 3 Shih Huang Ti
- 4 Sungai Merah
- 5 peperangan
- 6 pentadbiran pusat

Aspek-aspek Peningkatan Tamadun

- 1 (b) perundangan
 - (d) keperluan hidup
 - (e) Pendidikan
 - (h) Seni bina
 - (j) Sistem sosial

Pemerintahan dan Pentadbiran Tamadun Yunani

- 2 (a) i. monarki, aristokrasi, demokrasi
 - ii. Dewan Perhimpunan, lelaki
 - iii. 3 kali sebulan, dasar kerajaan
 - iv. keputusan, Majistret
- (b) i. ketenteraan
 - ii. pertahanan
 - iii. dilantik dari awal, askar
 - iv. patriotik

Pemerintahan dan Pentadbiran Tamadun Rom

- (a) i. mutlak, tidak disenangi
 - ii. *patrician*
- (b) i. tertinggi, Dewan Senat
 - ii. mengelakkan lebih kuasa
 - iii. Dewan Senat
- (c) i. empayar
 - ii. diktator
 - iii. Maharaja
 - iv. Augustus
 - v. keagungan
 - vi. Pax Romana

Pemerintahan dan Pentadbiran Tamadun India

- (a) kepuakan
- (b) raja
- (c) i. Maurya
 - ii. Maharaja
 - iii. Teluk Benggala
- (d) i. perang saudara
 - ii. Kalinga
 - iii. kedamaian
 - iv. penaklukan

Pemerintahan dan Pentadbiran Tamadun China

- (a) sistem pentadbiran berpusat
- (b) Perluasan kuasa
- (c) maharaja
- (d) birokrasi awam
- (e) Hon Kao Tsu
- (f) peperiksaan awam
- (g) Dinasti Han

Perundangan

- 1 (a) i. Dewan Perhimpunan
 - ii. *Republic*
 - iii. ahli falsafah
- (b) i. • pertama
 - Papan Dua Belas
 - tempat awam
- ii. Undang-undang Justinian
- 2 (a) i. • tua
 - kesucian
 - Denda
- ii. • titah
 - tiang batu
 - tepi jalan
 - Tiang Asoka
- iii. kesejahteraan rakyat
- (b) i. berat, kolektif
 - ii. • Han Fei Tzu
 - mengawal tingkah laku manusia
 - belas kasihan
 - Raja
 - Confucius
 - pekerti baik

Perluasan Kuasa

- 1 (a) i. Menyatukan
 - ii. Samarkand
 - iii. Laut Mediterranean
 - iv. Hellenistik
- (b) i. Julius Caesar
 - ii. Pengasas
 - iii. berbeza
 - iv. warisan
 - v. Macedonia
- 2 (a) i. tentera besar, infantri
 - ii. Seleceus
 - iii. Meluaskan
 - iv. lembut, terbuka
 - v. agama Buddha
- (b) i. Menyatukan
 - ii. autokratik
 - iii. gabenor, panglima tentera
 - iv. orang gasar
 - v. Maharaja tentera
 - vi. Kwangsi

Peningkatan Ekonomi

- 1 (a) negara kota, Sparta
 - (b) pergunung-ganang
 - (c) perdagangan
 - (d) kekurangan makanan
 - (e) makanan dari luar
 - (f) bekalan makanan
 - (g) pusat pengumpulan barangan keperluan
 - (h) harga barang naik
- 2 (a) perdagangan
 - (b) gading gajah
 - (c) Dinasti Maurya
 - (d) Pelabuhan
 - (e) bandar
 - (f) kulit
 - (g) mengawal, kualiti, gaji
 - (h) jual beli
 - (i) wang emas
 - (j) kain kapas
 - (k) tenggala
 - (l) menarik kenderaan
 - (m) penanaman bergilir
 - (n) pertanian
 - (o) memperoleh air
 - (p) tembikar
 - (q) Alam Melayu
 - (r) jalan darat
- 3 (a) tenggala
 - (b) kolar kuda
 - (c) penanaman bergilir

- (d) bukit diteres
- (e) memperoleh air, kawalan banjir
- (f) perusahaan logam
- (g) Diperdagang
- (h) Jalan Darat, Jalan Laut

Pendidikan

- 1 (a) seimbang
(b) memenuhi
(c) kesusasteraan, menghafal
(d) tentera
(e) latihan fizikal
(f) sekolah, falsafah
(g) Athens
- 2 (a) semangat setia
(b) infrastruktur
(c) Yunani
(d) jurutera
(e) sejarawan
- 3 (a) Zaman Vedik
(b) keagamaan
(c) Hindu
(d) lelaki
(e) Wanita
(f) Veda
(g) Kolej Brahman
(h) Brahmin
(i) jawatan
- 4 (a) lulus
(b) i. mengenal, menghafal
ii. karangan
iii. Menterjemahkan
(c) i. *Hsiu Tai*
ii. *Chun - Jen*
iii. *Chin Sih*

Falsafah

- 1 (a) Aristotle
(b) Individualisme
(c) i. Herodotus
ii. Pengasas Sejarah Saintifik
iii. merosakkan
iv. *Republic*
v. *Politics*, memperbaiki dunia
- 2 (a) falsafah
(b) Stoik
(c) alam
(d) perikemanusiaan
- 3 (a) terawal
(b) i. Veda
ii. *Bhagavad Gita*
iii. Menolak
- 4 (a) i. *Yang, Yin*
ii. sihat
iii. tradisional
(b) i. Chai Lun
ii. pulpa
iii. skrin porous

Sains dan Teknologi

- 1 (a) i. gerakan saintifik
ii. Phytogoras
iii. geometri
iv. *Teorem Phytogoras*
(b) i. Bapa Perubatan
ii. Sumpah Hippocrates
iii. Archimedes
iv. matematik, fizik
v. isi padu air, graviti
(c) i. astronomi
ii. geometri
- 2 (a) i. matematik
ii. muzik, astronomi
- 3 (a) Rig Veda
(b) Zaman Gupta
(c) Brahmin
(d) Kharosti

- (e) Yoga, Asoka
- (f) Brahmin
- 4 (a) i. keseimbangan, *Yang* (aktif), *Yin* (pasif)
ii. sihat
iii. tradisional
(b) i. Chai Lun
ii. pulpa
iii. skrin porous

Seni Bina

- 1 (a) Pericles
(b) *Parthenon*
(c) Rumah berhala
(d) membebaskan diri
(e) kubah
(f) menyimpan patung dewa
- 2 (a) air
(b) gunung
(c) Aqua Claudia
(d) graviti
(e) kubah, bulat
(f) teater, binatang ganas
- 3 (a) Tamadun Indus
(b) keagamaan
(c) Gua Ajanta
(d) 28
(e) geometri
- 4 (b) Changan
(c) bandar
(d) pintu gerbang
(e) maharaja
(f) ruang tetamu
(g) 15 tingkat

Bahasa dan Kesusasteraan

- 1 (a) Alexander the Great
(b) *Illiad, Odyssey*
(c) peperangan
(d) penyair
(e) puisi
i. asal usul manusia
ii. *Works and Days*
- 2 (a) Cicero
(b) Virgil
(c) patriotisme
(d) Augustus Caesar
- 3 (a) Kiangsi, Hakka
(b) kerajaan
(c) sastera prosa
(d) Shih Chi
(e) pemimpin
(f) ikutan
(g) Li Po
(h) sajak, cerpen
- 4 (a) Dravidia
(b) Sanskrit
(c) Kasmiri
(d) utama
(e) epik
(f) *Mahabrata, Ramayana*

Sistem Sosial

- 1 (a) politik
(b) Tiada
(c) Hamba
(d) Sparta
(e) pedagang
(f) Helot
- 2 (a) i. Orang Rom
ii. Penduduk yang ditakluk
iii. Hamba
- 3 (a) sistem kasta
(b) • Brahmin
• Vaisya
(c) tanggungjawab
(d) darah daging
(e) ketat

- (f) mengahwini
(g) bergaul
- 4 (a) i. sida-sida
ii. Rakyat bawahan
iii. Hamba
(b) sokongan
(c) i. pegawai kerajaan
ii. petani
(d) Strata
(e) kelasnya

Spot KBAT

- Menggunakan bahasa yang sama
- Sukatan matapelajaran yang sama
- Memupuk identiti kebangsaan sejak kecil
- Menanam perasaan kekitaan

Sumbangan Tamadun

- 1 (a) demokrasi
(b) *Parthenon*
(c) Homer, Hesoid
(d) Socrates, Aristotle
(e) Matematik, perubahan
(f) Matematik
(g) Olympia, Tuhan Zeus, negara kota
- 2 (a) republik
(b) *Colloiseum*
(c) *Stoicisme*
(d) *Cicero*
(e) Kristian
(f) perahu layar
- 3 (a) Chandragupta Maurya
(b) Tiang Asoka
(c) agama Buddha
(d) Persatuan, Perdagangan
(e) Universiti Nalanda
(f) Buddhisme, Jainisme, Astronomi, Kharosti, *Aryabhata* dan *Varahamihira*
- 4 (a) berpusat
(b) Dinasti Chin
(c) Hon Kao Tsu
(d) Legalisme
(e) Shih Huang Ti
(f) pagoda
(g) kolar kuda
(h) pegawai
(i) berpusat
(j) Ying, Yang

Spot KBAT

- Kebijaksanaan pemerintah
- Pemimpin yang berpandangan jauh
- Semangat yang tinggi

Kemunculan Agama dan Ajaran Utama Dunia

- 1 (a) penting
(b) dominasi
(c) Buddha
(d) Gupta
(e) kelakuan manusia
(f) karma
(g) moksha
(h) bersatu dengan tuhan
- 2 (a) Siddharta Gautama
(b) Ksyatria
(c) kasta
(d) kebenaran
(e) Bodhi
(f) kesengsaraan
(g) *Samudaya*, *Nirodha*
- 3 (a) Confusius
(b) Lu
(c) pegawai
(d) menyebarkan idea
(e) kepercayaan
(f) dewa
(g) prinsip moral

- 4 (a) Lao Tze
(b) Chu
(c) pengaruh
(d) *Tao Te Ching*
(e) tindakan
- 5 (a) Jesus Christ
(b) Jurussalem
(c) 25 Disember
(d) Hari Natal
(e) Ahad, New Testament
(f) penentangan
(g) ramai pengikut
(h) Costantine
(i) Empayar Kristian
- 6 (a) Nabi Muhammad SAW
(b) 17 Ramadhan
(c) Malaikat Jibril
(d) Islam
(e) Quraisy Makkah
(f) Madinah
(g) berkembang
(h) Tanah Arab
(i) i. Akidah
ii. Syariah
(j) Rukun Iman, Rukun Islam

Praktis Formatif

Kertas 1

Soalan Objektif

- 1 D
2 D
3 A
4 C
5 B
6 D
7 C
8 A
9 B
10 A

Kertas 2

Soalan Struktur

- 1 (a) F1 Memilih pegawai kerajaan/pendidik [1m]
F2 Meningkatkan taraf hidup/mobiliti sosial [1m]
F3 Mementingkan pendidikan/ilmu [1m]
[Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Tahap pertama (Hsiu Tai) setaraf dengan ijazah pertama [1m]
F2 Tahap kedua (Chun Jen) setaraf dengan ijazah sarjana [1m]
F3 Tahap ketiga (Chin Shih) setaraf dengan ijazah doktor falsafah [1m]
[Mana-mana 2 × 1m]
- (c) F1 Tahap pertama peringkat daerah/tahap kedua peringkat ibu kota daerah/tahap ketiga di istana (ibu kota/empayar) [1m]
F2 Tahap pertama diadakan dua kali dalam tempoh tiga tahun [1m]
F3 Tahap kedua dan ketiga diadakan tiga tahun sekali [1m]
F4 Dikendalikan dengan ketat [1m]
F5 Peniru dihukum bunuh [1m]
F6 Pemeriksa dikurung sebelum hari peperiksaan [1m]
F7 Calon dikurung 3 hari untuk menjawab [1m]
F8 Makanan calon disediakan [1m]
[Mana-mana 3 × 1m]
- (d) F1 Melahirkan masyarakat yang berilmu pengetahuan [1m]
H1 akan mendapatkan pekerjaan yang baik [1m]
F2 Melahirkan tenaga pekerja yang mahir [1m]
H2 dapat mereka cipta alat/seni bina/mesin [1m]
F3 Melahirkan masyarakat yang patuh kepada ajaran agama [1m]
H3 masyarakat berakhlak/bermoral [1m]
F4 Memudahkan masyarakat menerima maklumat [1m]
H4 membasmi buta huruf dalam masyarakat [1m]
F5 Memudahkan hubungan dengan negara luar [1m]

- H5 memajukan negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 3 × 1m]

Soalan Esei

Soalan 1

Ceraian (a)

- F1 Penyatuan wilayah [1m]
 H1a Macedonia dengan Yunani/kerajaan kecil di India Utara/empayar China [1m]
 H1b oleh Philip II (Yunani)/Chandragupta, Maurya (India)/Shih Huang Ti (China) [1m]
 F2 Penaklukan kawasan lain/kekuatan tentera [1m]
 H2a Parsi/Mesir/Turkistan/Samarkand/seluruh kawasan Mediterranean (Yunani) Britain/Sepanyol/kawasan Sungai Rhine/Danube/Laut Hitam/Pergunungan Atlas/Afrika Utara/Macedonia/Turki/Palestine (Rom) Punjab/empayar Seleucid/Mysore/Kalinga [1m]
 H2b oleh Alexander the Great (Yunani)/Augustus Caesar/Julius Caesar (Rom)/Chandragupta/Asoka (India)/Shih Huang Ti (China) [1m]
 F3 Penyebaran budaya [1m]
 H3a Hellenistik (Yunani)/campuran budaya Yunani dan Parsi serta budaya timur [1m]
 H3b kota utama dalam empayar Yunani (Syracuse/Iskandariah/Antioch) [1m]
 H3c oleh Alexander the Great [1m]
 F4 Penekanan dasar terbuka/lembut [1m]
 H4a menekankan ajaran agama Buddha [1m]
 H4b Asoka [1m]
 F5 Sistem pemerintahan mutlak/autokratik/tegas/kuku besi/diktator/tirani [1m]
 H5a menghapuskan kuasa bangsawan/melantik gabenor/panglima tentera untuk mentadbir/pemerintahan berpusat [1m]
 H5b Shih Huang Ti (China)/Augustus Caesar (Rom) [1m]
 [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Kerajaan-kerajaan kecil disatukan [1m]
 F2 Membentuk empayar [1m]
 F3 Gelaran raja bertukar menjadi maharaja [1m]
 F4 Terbentuk sistem pentadbiran berpusat [1m]
 F5 Ramai tentera yang cedera/terkorban [1m]
 F6 Kemusnahan harta benda [1m]
 F7 Menunjukkan kekuatan [1m]
 F8 Mendapatkan kemasyhuran [1m]
 F9 Mendapat cukai/ufti [1m]
 F10 Mendapat tenaga buruh/hamba [1m]
 F11 Mendapat bahan mentah [1m]
 F12 Memperoleh harta rampasan perang [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (c)

Ya

- F1 Perluasan kuasa masih berlaku oleh kuasa-kuasa besar dunia [1m]
 F2 Terutamanya oleh Amerika Syarikat dan sekutunya di Eropah seperti Britain dan Perancis [1m]
 F3 Amerika dan sekutunya menyerang Iraq dan Afghanistan [1m]
 F4 Alasannya tidak jelas iaitu memerangi keganasan/memusnahkan senjata pemusnah [1m]
 F5 Hakikatnya kuasa besar mahu menguasai negara Arab/Asia Tengah yang kaya dengan minyak dan gas untuk kepentingan mereka [1m]
 F6 Serangan tentera Israel terhadap penduduk Palestin [1m]
 F7 Penindasan militan Myanmar terhadap penduduk Islam Rohingya [1m]

ATAU

Tidak

- F8 Semua negara mempunyai hak dan kedaulatan masing-masing [1m]
 F9 Negara dijamin oleh undang-undang antarabangsa/pertubuhan dunia [1m]
 F10 Terdapat pertubuhan dunia yang mensyorkan keamanan negara [1m]

- F11 Seperti PBB, OIC, NAM [1m]
 F12 Kecekapan dan kebijaksanaan pemimpin negara mengadakan hubungan diplomatik [1m]
 F13 Kesedaran bahawa perluasan kuasa melibatkan kos perang yang tinggi [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (d)

- F1 Semua negara sudah berdaulat [1m]
 H1 setiap negara memiliki sistem pemerintahan yang sistematik [1m]
 F2 PBB tidak membenarkan penjajahan baru [1m]
 H2 melalui Piagam Atlantik 1945 [1m]
 F3 Mengancam kehidupan rakyat negara lain [1m]
 H3 rakyat akan hidup dalam ketakutan [1m]
 F4 Menyukarkan perkembangan ekonomi berkembang [1m]
 H4 kemusnahan harta benda/bangunan/nyawa [1m]
 F5 Setiap negara sudah mempunyai sempadan yang jelas [1m]
 H5 Dianggap perbuatan jenayah oleh masyarakat dunia [1m]
 F6 Terdapat undang-undang antarabangsa yang mencegah perluasan kuasa [1m]
 H6 Peranan PBB mencegah berlaku peperangan [1m]
 F7 Kematangan pemikiran manusia [1m]
 H7 Mengelakkan perang dunia [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 6 × 1m]

Kertas 3

- 1 F1 Kemampuan manusia menggunakan pemikiran mereka [1m]
 F2 Mengawal dan menggunakan sepenuhnya alam persekitaran membentuk kehidupan yang lebih maju dan kompleks [1m]
 F3 Kemahiran menghasilkan idea-idea baru [1m]
 F4 Memajukan dan meningkatkan cara hidup [1m]
 F5 Menambahbaikkan sistem atau cara yang sedia ada [1m]
 F6 Hasil yang berlebihan dipasarkan [1m]
 F7 Juga ditukarkan dengan barang perusahaan tempatan [1m]
 F8 Ekonomi merupakan kegiatan untuk memenuhi keperluan hidup [1m]
 F9 Aktiviti yang diusahakan ialah pertanian, perdagangan, perusahaan logam dan tembikar untuk diniagakan [1m]
 [Maksimum: 5 markah]
 2 F1 Negara kota memberikan tumpuan utama dalam aktiviti perdagangan kecuali Sparta [1m]
 F2 Keadaan geografi yang bergunung-ganang tidak sesuai untuk pertanian [1m]
 F3 Terdapat peningkatan yang tinggi dalam perdagangan melalui jalan laut [1m]
 F4 Pada peringkat awal kegiatan perdagangan berlaku di antara kawasan pesisir pantai [1m]
 F5 Athens dan Corinth menghadapi masalah kekurangan makanan [1m]
 F6 Masalah ini berlaku akibat daripada kekurangan tanah pertanian [1m]
 F7 Negara kota Yunani terpaksa mendapat bekalan makanan dari luar [1m]
 F8 Athens menjadi pusat pengumpulan barangan keperluan yang datang dari Timur [1m]
 F9 Kegiatan perdagangan di negara kota dikenakan cukai [1m]
 F10 Keadaan ini menyebabkan kenaikan harga barang [1m]
 F11 Kesannya ramai rakyat Yunani berpindah ke tempat lain pada zaman Graeco-Rom [1m]
 [Maksimum: 10 markah]
 3 F1 Melibatkan perdagangan dalaman [1m]
 H1 antara wilayah kerajaan India [1m]
 F2 Perdagangan luar [1m]
 H2 menjalin hubungan dagangan dengan Macedonia, Sri Lanka, Asia Tengah, Asia Tenggara [1m]
 F3 Pusat perdagangan [1m]
 H3 di Anga, Kalinga dan Karusa [1m]
 F4 Menghasilkan pelbagai barangan dagangan [1m]
 H4 emas, gading gajah, senjata, berlian dan mutiara [1m]
 F5 Mempunyai pelabuhan antarabangsa [1m]

- H5a di Tamralipti, Ghantashala dan Kadura di Timur [1m]
H5b Pelabuhan Broach, Chaul, Kalyan dan Cambay di bahagian Barat [1m]
F6 Kewujudan persatuan perdagangan/sresthin [1m]
H6a Persatuan tukang kayu, tukang logam dan tukang kulit [1m]
H6b Matlamat persatuan mengawal harga, kualiti barangan dan gaji pekerja [1m]
F7 Penggubalan undang-undang persatuan [1m]
H7 undang-undang diawasi oleh raja [1m]
F8 Pengenalan mata wang sebagai medium jual beli [1m]
H8a Zaman Gupta-Mata wang emas digunakan [1m]
H8b Pelaksanaan dasar kewangan dan ekonomi yang sistematik [1m]
F9 Perkembangan perusahaan tekstil, kain kapas dan sutera [1m]
H9a Sutera berpusat di Bengal dan Benares [1m]
H9b Perusahaan barangan emas, mutiara dan batu permata [1m]
F10 Cukai dikenakan terhadap pelbagai jenis hasil perdagangan [1m]
H10a Hasil pertanian dan buah-buahan [1m]
H10b Cukai untuk menyara tentera/pentadbir dan raja [1m]
[Maksimum: 20 markah]
- 4 F1 Kemajuan dalam kegiatan [1m]
H1 pertanian, perdagangan dalam negeri dan maritim, perusahaan dan pembentukan persatuan perniagaan [1m]
F2 Bidang pertanian [1m]
H2 berkembang sejak Zaman Dinasti Han [1m]
F3 Ciptaan tenggala [1m]
H3 digunakan untuk membuat batas tanaman [1m]
F4 Ciptaan kolar kuda [1m]
H4 membolehkan kuda menarik tenggala kayu, kereta kuda, kereta sorong beroda dan penyisir tanah [1m]
F5 Perkembangan dalam penciptaan alat kegunaan pertanian [1m]
H5 berlaku pada zaman Dinasti Tang, Song, Yuan, Ming dan Ching [1m]
F6 Pengenalan sistem penanaman secara bergilir [1m]
H6 untuk menjaga kesuburan tanah [1m]
F7 Kawasan bukit diteres [1m]
H7 untuk pertanian pada zaman Dinasti Shang [1m]
F8 Pembinaan sistem pengairan dan terusan [1m]
H8a untuk memperoleh sumber air dalam pertanian terkawal [1m]
H8b kawalan banjir [1m]
F9 Perusahaan logam dan perusahaan tembikar [1m]
H9 berkembang sejak zaman Dinasti Han [1m]
F10 Hasil perusahaan didagangkan [1m]
H10 ke kawasan di luar China seperti Alam Melayu, India, Timur Tengah dan Barat
F11 Hasil dibawa [1m]
H11a melalui jalan darat iaitu Jalan Sutera Darat [1m]
H11b kemudian melalui Jalan Laut mulai zaman Dinasti Tang [1m]
F12 Perusahaan logam [1m]
H12 hasil perusahaan China didagangkan ke luar [1m]
H12b juga didagangkan di negeri China sendiri [1m]
F13 Kemunculan persatuan perdagangan [1m]
H13 telah membawa kepada kelahiran golongan kelas pertengahan yang besar [1m]
F14 Perkembangan dalam sistem perhubungan [1m]
H14a iaitu jalan raya, jambatan dan alat pengangkutan seperti kereta kuda dan kereta lembu [1m]
H14b menyumbang kepada perkembangan ekonomi yang pesat [1m]
[Maksimum: 20 markah]
- 5 F1 Berdagang dengan tamadun lain [1m]
H1 Athens mendapatkan makanan dari kawasan selatan dan Laut Hitam [1m]
F2 Menjadi pusat pengumpulan barang [1m]
H2 Athens mendapatkan barang keperluan dari Timur [1m]
F3 Pedagang Yunani berpindah kerana dikenakan cukai [1m]
H3 mereka berpindah ke tempat lain [1m]
C3 seperti Alexandria pada Zaman Graeco-Rom [1m]
F4 Menggunakan mata wang sebagai medium jual beli [1m]
H4 Zaman Gupta di India mata wang emas digunakan [1m]
F5 Perusahaan logam dan tembikar Zaman Dinasti Han [1m]
H5 didagangkan di luar China seperti Alam Melayu, India, Timur Tengah, Barat [1m]
F6 Penubuhan persatuan perdagangan dan perusahaan [1m]
H6a Tamadun India dan China telah menubuhkan persatuan perdagangan [1m]
H6b untuk mengawal harga, kualiti barangan dan gaji pekerja [1m]
F7 Menghasilkan pelbagai hasil dagangan [1m]
H7 Tamadun India telah menghasilkan senjata, gading gajah, emas [1m] [Mana-mana jawapan munasabah]
[Maksimum: 10 markah]
- 6 F1 Turun naik harga barang-barang pertanian [1m]
H1 menjejaskan keutuhan ekonomi negara [1m]
C1 penurunan harga getah dan kelapa sawit mengakibatkan negara kehilangan hampir 15 peratus daripada sumber pendapatan negara kasar [1m]
F2 Persaingan daripada negara lain [1m]
H2 keadaan ini menambahsulkan lagi langkah kerajaan untuk memulihkan ekonomi negara dalam tempoh kegawatan ini [1m]
F3 Pasaran hasil keluaran industri Malaysia oleh negara-negara lain di dunia masih terhad dan terlalu kecil [1m]
H3 keadaan ini telah menyebabkan peningkatan dari segi kos pengeluaran yang agak tinggi
F4 Peningkatan harga minyak [1m]
H4a akibat kenaikan sumber utama pengeluaran ini, banyak kilang dan syarikat besar di Malaysia menghadapi masalah [1m]
H4b kesannya banyak daripada syarikat ini yang terpaksa gulung tikar [1m]
F5 Berlaku sekatan pengeksportan barang-barang keluaran Malaysia oleh negara-negara besar
H5a terutamanya Amerika Syarikat [1m]
H5b hal ini berlaku kerana dasar Amerika yang ingin melindungi sektor perindustrian di negara tersebut [1m]
F6 Beberapa negara besar menghentikan pembelian barang-barang keluaran Malaysia [1m]
H6a akibat mengalami masalah kewangan global [1m]
H6b telah mengancam kedudukan pengeluar industri di Malaysia [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Maksimum: 10 markah]
- 7 F1 Meningkatkan kestabilan politik [1m]
H1 memastikan keamanan negara [1m]
F2 Mengurangkan karenah birokrasi [1m]
H2 mengatasi masalah rasuah [1m]
F3 Kreatif dan inovatif [1m]
H3 mempelbagaikan ciptaan yang mampu bersaing peringkat global [1m]
F4 Menambah bilangan buruh mahir [1m]
H4 meningkatkan program dalam bidang kemahiran [1m]
F5 Menaik taraf infrastruktur [1m]
H5 untuk menarik kemasukan pelabur luar [1m]
F6 Memperkukuh pusat kewangan [1m]
H6 memudahkan urusan pinjaman dengan kadar bunga yang rendah [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Maksimum: 10 markah]
- 8 F1 Sentiasa bersikap inovatif [1m]
F2 Sentiasa berusaha memperbaiki/meningkatkan kehidupan [1m]
F3 Memelihara/mengekalkan keamanan negara [1m]
F4 Mempunyai pemerintahan yang kuat/adil [1m]
F5 Pemerintahan yang berwibawa [1m]
F6 Meneliti/menghayati perubahan masyarakat lampau [1m]

- F7 Pengetahuan agama yang baik/falsafah/sains dan teknologi [1m]
 F8 Kebolehan menjangka perubahan yang akan berlaku/pandangan jauh [1m]
 F9 Meningkatkan pemikiran/kemahiran [1m]
 F10 Meningkatkan ilmu [1m]
 F11 Meneroka bidang baru [1m]

[Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]

- 9 (a) P1 Peningkatan aspek ekonomi penting untuk membangunkan sesebuah tamadun atau negara [1m]
 P2 Sektor ekonomi yang diberi perhatian pada peringkat peningkatan tamadun ialah bidang pertanian, perdagangan, perusahaan dan pembuatan [1m]
 [Mana-mana 1 × 1m]
 (b) NP1 Kesungguhan bekerja/kegigihan [1m]
 NP2 Memanfaatkan sumber [1m]
 NP3 Bijak mengambil peluang [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 (c) H1 Pemimpin negara perlu komited dalam membangunkan negara [1m]
 H2 Kesepakatan antara kerajaan dan rakyat wajar dalam membangunkan ekonomi negara [1m]
 H3 Kerajaan perlu meningkatkan perpaduan negara supaya rakyat hidup bersatu padu [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 [Maksimum: 5 markah]

BAB 3: Tamadun Awal Asia Tenggara

Revisi Kendiri

Pengenalan

- 1 (a) Tanah Besar Asia Tenggara
 (b) Gangga Negara
 (c) Indonesia
 2 (a) arkeologi
 (b) kerajaan Funan
 (c) Amaravati
 3 (a) diplomatik, kebudayaan
 (b) gendang gangsa Dongson
 (c) i. manik
 ii. petempatan awal, bahan mentah
 iii. perdagangan maritim
 4 (a) i. selepas abad ke-2 hingga 5 Masihi
 ii. selepas abad ke-7 S.M.

Bentuk-bentuk Kerajaan Awal

- 1 agraria, maritim
 2 sosioekonomi
 3 (a) ekonomi
 (b) i. Sungai Menam (Thailand)
 ii. Sungai Merah
 iii. Vietnam
 (c) i. Taruma
 ii. Kemboja
 iii. Funan
 4 (a) perdagangan
 (b) pelabuhan
 (c) lembah sungai
 (d) i. Sungai Musi
 ii. Kedah Tua
 iii. Pulau Tioman
 5 (a) Sungai Irrawaddy
 (b) Chasen
 (c) Dongson
 (d) Lembah Bernam
 6 (a) i. Ban Kao
 ii. Lembah Tembeling
 iii. Gua Sireh
 iv. Gua Cha

Kerajaan Agraria

- 1 (a) padi sawah
 (b) sampingan
 (c) rempah
 (d) gading

- (e) perdagangan
 (f) sungai
 (g) kura-kura
 (h) Menternak binatang
 (i) dipasarkan
 2 (a) sistem pengairan
 (b) Tasik Tonle Sap
 (c) Raja
 (d) sistem pengairan, Raja Indravarman I, baray
 (e) tempat takungan air
 (f) air ditakungkan
 (g) keperluan beras
 (h) sumber air
 (i) melimpah
 (j) sumber protein
 (k) penanaman padi
 (l) Angkor
 3 (a) kerajaan maritim
 (b) muara Sungai Mekong
 (c) tiupan angin
 (d) pelabuhan
 (e) lembah
 (f) berhampiran
 (g) subur
 (h) panas lembab
 (i) ikan air tawar
 (j) punca air utama
 (k) keperluan makanan

Kerajaan Maritim

- 1 (a) pelabuhan terawal
 (b) lembah sungai
 (c) pelabuhan kerajaan
 (d) orang tempatan
 (e) pelabuhan entrepot
 (f) membaiki kapal
 (g) kapal layar
 (h) beras
 (i) bahasa Melayu
 (j) pedagang
 2 (a) i. pelabuhan terawal
 ii. bahan logam tempatan
 iii. Jenderam Hilir, Kuala Selinsing
 (b) i. negeri
 ii. tempat berdagang
 iii. Langkasuka
 (c) i. pedagang antarabangsa
 ii. mengedarkannya
 3 (a) tentera laut
 (b) mengawal perdagangan
 (c) strategik
 (d) tempat persinggahan kapal
 (e) kapal besar
 (f) panduan kapal dagang
 (g) Selat Melaka
 (h) Terlindung
 (i) menyimpan barang dagangan
 (j) bahan dagangan

Pengaruh Agama Hindu dan Buddha dalam Kerajaan Awal

- 1 Ksyatria, India
 2 vaisya
 3 Brahmin
 4 disesuaikan, jumpaan seni arca

Pengaruh Hindu dan Buddha dalam Sistem Pemerintahan

- 1 (a) raja
 (b) mutlak
 (c) undang-undang
 (d) adil
 (e) bayangan Tuhan
 (f) dewa raja
 (g) lagenda, memperkuat
 (h) adat istiadat
 (i) alam semesta
 (j) kompleks kota

- 2 (a) dewa raja
 (b) pembesar
 (c) Brahmin
 (d) pegawai tentera
- 3 (a) Buddha Mahayana
 (b) pusat, daerah
 (c) *pratiyavaraja, raja putra*
 (d) anak gundik
 (e) *parvanda, senapati*
 (f) penghulu
 (g) Hamba raja
 (h) datu
 (i) i. *Parvanda*
 ii. Orang kaya-kaya
 (j) Datu

Pengaruh Hindu dan Buddha dalam Kesenian dan Kesusasteraan

- 1 (a) i. bangunan
 ii. memperingati
 iii. wat, patung
 (b) i. keagamaan
 ii. wat
 iii. stupa
- 2 (a) Hindu, Buddha
 (b) abu jenazah raja
 (c) patung dewa
 (d) keagungan
 (e) Angkor Wat
- 3 (a) intelek
 (b) maklumat
 (c) pemerintahan
 (d) undang-undang
 (e) pemerintahan, amaran raja
 (f) pemberitahuan
 (g) bahasa Melayu
 (h) kesusasteraan
 (i) bahasa ilmu
- 4 (a) i. agama Hindu
 ii. Kemboja
 iii. orde kosmos
 iv. tempat pemujaan
 v. menara, tembok
 vi. *Ramayana, Mahabharata*
 (b) i. Buddha Mahayana
 ii. tiga tingkat
 iii. patung Stupa
 iv. Gautama Buddha
 v. *sila, samadhi, panna*, Lapan Jalan Kebenaran
 (c) i. James Low
 ii. arkeologi
 iii. Lembah Bujang
 iv. agama Hindu
 v. *Vimana*
 vi. *Mandapa*
 vii. *cruciform*
- 5 (a) Tamil
 (b) *Mahabharata, Puranas*
 (c) unsur mitos
 (d) karya puisi, prosa Jawa
 (e) unsur tempatan

Praktis Formatif

Kertas 1

Soalan Objektif

- 1 B
 2 C
 3 D
 4 D
 5 A
 6 D
 7 B
 8 C
 9 B
 10 A

Kertas 2

Soalan Struktur

- 1 (a) X: Candi Borobudur [1m]
 Y: Angkor Wat [1m] [2 × 1m]
- (b) F1 Binaan/Bangunan [1m]
 F2 Diperbuat daripada batu [1m]
 F3 Bertujuan untuk mengingati seseorang/peristiwa [1m]
 F4 Berupa candi/kuil/wat/stupa/patung/arca [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (c) F1 Menjadi rumah mereka sebagai rumah ibadat agama Hindu-Buddha [1m]
 F2 Tempat menyimpan patung dewa [1m]
 F3 Melambangkan kekuatan pemerintah [1m]
 F4 Melambangkan kehebatan seni bina [1m]
 F5 Menyimpan abu jenazah raja dan keluarganya [1m]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (d) F1 Berwawasan [1m]
 F2 Rakyat ramai/tenaga buruh [1m]
 F3 Mempunyai bahan binaan yang mencukupi/tanah liat [1m]
 F4 Kekuatan kerajaan [1m] [Mana-mana 3 × 1m]

Soalan Esei

Soalan 1

Ceraian (a)

- F1 Kedudukan [1m]
 H1 strategik di Selat Melaka [1m]
 F2 Pelabuhan [1m]
 H2a menjadi tempat persinggahan kapal yang berdagang antara India dan China [1m]
 H2b kemudahan di pelabuhan [1m]
 F3 Kegiatan masyarakat [1m]
 H3a menangkap ikan dan hasil laut [1m]
 H3b menjalankan kegiatan perdagangan [1m]
 F4 Kemahiran masyarakat [1m]
 H4a mampu membina kapal yang besar [1m]
 F5 Angkatan tentera laut yang besar [1m]
 H5a dianggotai oleh pelbagai golongan rakyat/orang laut [1m]
 H5b mengawal perdagangan [1m]
 H5c mengawal keselamatan pengairan [1m]
 F6 Hasil /barangan perdagangan [1m]
 H6a terdapat hasil dan barangan untuk perdagangan antarabangsa [1m]
 H6b dibekalkan oleh kawasan pemerintahan dan wilayah taklukannya [1m] [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Sistem pentadbiran berdasarkan bentuk konsep raja yang mengamalkan agama Buddha Mahayana [1m]
 F2 Raja mengetuai pentadbiran pusat dan daerah [1m]
 F3 Pentadbiran pusat diketuai oleh 4 kumpulan anak raja iaitu *yuvavara, pratiyavaraja, raja kumara* dan *raja putra* [1m]
 F4 Raja putra tidak boleh menjadi raja kerana dia anak gundik [1m]
 F5 Di bawah raja ada *parvanda/senapati* iaitu ketua pentadbiran pusat [1m]
 F6 Terdapat pegawai lain seperti hakim, temenggung dan penghulu [1m]
 F7 Daerah ditadbir oleh datu yang dilantik oleh raja [1m]
 F8 Datu terbahagi kepada dua iaitu *parvanda* (berketurunan raja) dan *bhupati* (orang-orang kaya) [1m]
 F9 Datu hendaklah memberi taat setia pada raja [1m]
 F10 Datu hendaklah mengikuti upacara mengangkat sumpah di Telaga Batu [1m]
 F11 Hamba raja merupakan golongan paling bawah dalam hierarki pentadbiran [1m] [Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Meningkatkan pengetahuan [1m]
 H1 menggunakan teknologi moden [1m]
 F2 Menambah pendapatan [1m]
 H2 taraf hidup rakyat meningkat [1m]
 F3 Sumber makanan/barangan mencukupi [1m]
 H3 melalui hubungan perdagangan global [1m]
 F4 Negara Malaysia terkenal [1m]
 H4 imej negara meningkat [1m]

- F5 Menjadi pusat tumpuan perdagangan antarabangsa/pelabuhan enterpot [1m]
 H5 ekonomi negara maju/menambah pendapatan ekonomi [1m]
 F6 Setanding dengan kuasa maritim yang lain [1m]
 H6 Keupayaan negara diyakini [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (d)

- F1 Meningkatkan kecekapan pentadbiran negara [1m]
 H1 menjamin kestabilan politik [1m]
 F2 Menjalin/meluaskan hubungan luar/diplomatik [1m]
 H2 meneruskan dasar terbaik-baik dengan semua negara [1m]
 F3 Menyediakan prasana bertaraf dunia [1m]
 H3 mengurus pelabuhan dengan cekap [1m]
 F4 Menjamin keselamatan perairan negara [1m]
 H4 memperkuat sistem pertahanan [1m]
 F5 Menyediakan insentif perdagangan [1m]
 H5 cukai yang berpatutan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

Kertas 3

- 1 F1 Disebarkan oleh Ksyatria (tentera) semasa menakluki tanah jajahan [1m]
 F2 Disebarkan oleh Vaisya (pedagang) yang berdagang ke Asia Tenggara [1m]
 F3 Disebarkan oleh golongan Brahmin (Pendeta) yang menerapkannya dalam pemerintahan, kesenian dan kesusasteraan [1m]
 F4 Persamaan aspek kebudayaan India yang boleh diisuesuaikan dengan penduduk di Asia Tenggara [1m]
 F5 Seperti arca dengan ikatan tali kulit harimau [1m]
 F6 Disebarkan oleh pemerintah yang menganut agama Hindu dan Buddha dan menjadi ikutan rakyat [1m]
 [Maksimum: 5 markah]
- 2 F1 Mengamalkan sistem pemerintahan beraja [1m]
 H1a Dipengaruhi oleh sistem beraja dari India [1m]
 H1b Bermulanya penggunaan gelaran raja untuk ketua kerajaan [1m]
 F2 Raja berada di puncak pemerintahan [1m]
 H2a Di bawahnya terdapat kerabat diraja [1m]
 H2b Selepas itu pembesar iaitu Brahmin [1m]
 H2c Diikuti dengan rakyat [1m]
 H2d Hamba golongan paling bawah [1m]
 F3 Raja berkuasa mutlak [1m]
 H3a Meliputi pentadbiran/hubungan luar/ketenteraan [1m]
 F4 Perintah raja menjadi undang-undang [1m]
 H4a Sesiapa melanggar perintah dianggap menderhaka/mereka tidak diampunkan [1m]
 H4b Raja dikehendaki adil terhadap golongan yang diperintah [1m]
 F5 Raja sebagai bayangan tuhan [1m]
 H5a Rakyat takut menderhaka [1m]
 H5b Lahir konsep dewa-raja dalam sistem pemerintahan [1m]
 H5c Dipercayai memiliki kesaktian [1m]
 F6 Lahir unsur mitos dan legenda asal usul raja [1m]
 H6 Bertujuan mengukuhkan kedudukan dan status [1m]
 F7 Wujud adat istiadat pertabalan raja [1m]
 H7a Bertujuan mengukuhkan kedaulatan raja [1m]
 H7b Upacara dipimpin oleh golongan Brahmin [1m]
 H7c Dapat membezakan kedudukan raja daripada golongan yang diperintah [1m]
 F8 Raja berkuasa terhadap seluruh alam semesta [1m]
 H8a Bertujuan menjadi raja terulung [1m]
 H8b Mendirikan kompleks kota [1m]
 H8c Lambang konsep alam semesta/orde kosmos [1m]
 F9 Terdapat gelaran-gelaran Hindu dan Buddha [1m]
 H9a Seperti yuvaraja, pratyuyaraja, raja kumara, raja putra di peringkat pusat [1m]
 H9b Di bawah anak raja terdapat parvanda/senapati yang menjadi ketua pentadbiran pusat [1m]
 [Maksimum: 15 markah]
- 3 (a) Angkor Wat
 F1 Terletak di Kemboja [1m]
 F2 Dibina untuk agama Hindu [1m]

- F3 Melambangkan orde kosmos [1m]
 F4 Tingginya 213 meter [1m]
 F5 Keluasan kawasannya ialah 208 hektar [1m]
 F6 Mempunyai tempat pemujaan di bahagian tengahnya [1m]
 F7 Tempat pemujaan berbentuk teres bertingkat empat setinggi 39 meter [1m]
 F8 Setiap sudut mempunyai menara [1m]
 F9 Di bahagian luarnya terdapat tembok [1m]
 F10 Tembok dibuat daripada batu [1m]
 F11 Ukuran tembok ialah 850 meter lebar dan 1000 meter panjang [1m]
 F12 Terdapat ukiran epik *Ramayana* dan *Mahabharata* di dinding tembok [1m] [Maksimum: 10 markah]

(b) Candi Borobudur

- F1 Dibina untuk agama Buddha Mahayana di Jawa Tengah [1m]
 F2 Dibina sembilan tingkat [1m]
 F3 Terdapat pagar langkan dengan relief lukisan Buddha [1m]
 F4 Setiap tingkat melambangkan satu tahap kehidupan [1m]
 F5 Diwakili oleh patung stupa dan patung Buddha [1m]
 F6 Di tingkat pertama terdapat ukiran cerita kehidupan Gautama Buddha [1m]
 F7 Bahagian paling atas dianggap sebagai tertinggi [1m]
 F8 Melambangkan tahap nirwana [1m]
 F9 Stupa terbahagi kepada tiga tingkat [1m]
 F10 Melambangkan tahap kehidupan iaitu *silā*, *samadhi* dan *panna* [1m]
 F11 Ketiga-tiga tahap ini dihubungkan dengan konsep Lapan Jalan Kebenaran [1m]
 F12 *Panna* bermaksud kebijaksanaan [1m]
 F13 *Samadhi* bermaksud penumpuan [1m]
 F14 *Silā* bermaksud moral
 F15 Dibina dalam masa 75 tahun [1m]
 [Maksimum: 10 markah]

- 4 F1 Memperingati tokoh ternama [1m]
 F2 Mengingati peristiwa penting [1m]
 F3 Menunjukkan kehebatan pemerintah [1m]
 F4 Menunjukkan kegemilangan sesebuah kerajaan [1m]
 F5 Menunjukkan kekayaan negara [1m]
 F6 Menjadi rumah ibadat [1m]
 F7 Tempat menyimpan abu jenazah raja [1m]
 F8 Tempat menyimpan patung dewa utama [1m]
 F9 Melambangkan orde kosmos [1m]
 F10 Masyarakat memiliki kreativiti yang tinggi/kreatif [1m]
 F11 Kebijaksanaan raja [1m]
 F12 Kekuatan kerajaan [1m]
 F13 Kemahiran dalam pembinaan/ilmu pengetahuan/seni bina [1m]
 F14 Mempunyai bahan binaan/tanah liat yang mencukupi [1m]
 F15 Rakyat patuh pada arahan kerajaan/pemerintah [1m]
 F16 Rakyat ramai/tenaga buruh [1m]
 F17 Masyarakat bersatu padu [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]

- 5 F1 Bidang intelek [1m]
 H1 Bahasa Sanskrit telah meningkatkan pencapaian dalam bidang intelek masyarakat [1m]
 C1 Contohnya Batu Bersurat di tapak-tapak sejarah awal di Asia Tenggara [1m]
 F2 Maklumat [1m]
 H2 Bahasa Sanskrit di Batu Bersurat mengandungi maklumat tentang agama, pemerintahan, raja dan undang-undang [1m]
 C2 Contohnya Batu Bersurat di Kutei, Sungai Mas dan Palembang [1m]
 F3 Keturunan [1m]
 H3 Batu Bersurat Kutei menjelaskan tentang keturunan raja [1m]
 F4 Ajaran Buddha [1m]

- H4 Batu Bersurat Sungai Mas (Kedah Tua) berkaitan dengan ajaran Buddha [1m]
 F5 Kemahiran yang tinggi [1m]
 H5a Pemerintahan dan amaran raja dipahat pada batu dan pemahatan memerlukan kemahiran yang tinggi [1m]
 C5a Contohnya inskripsi di Palembang ditulis dalam bahasa Melayu Kuno dan dipahat [1m]
 H5b Penulis mempunyai asas yang kukuh dalam bahasa Sanskrit [1m]
 H5c Kemahiran yang tinggi diperlukan agar tulisan dapat dibaca dan batu tidak pecah sewaktu dipahat [1m]
 F6 Arahan dan pemberitahuan [1m]
 H6a Terdapat pada Batu Bersurat yang ditemui di Lembah Bujang dan tempat-tempat lain di Asia Tenggara [1m]
 H6b Arahan dan pemberitahuan ditujukan oleh pemerintah kepada rakyat [1m]
 F7 Bahasa keagamaan [1m]
 H7a Bahasa Sanskrit merupakan bahasa keagamaan [1m]
 C7a Contohnya kitab-kitab berkaitan keagamaan [1m]
 F8 Bahasa berkaitan pemerintah dan ilmu [1m]
 H8a Banyak perkataan bahasa Sanskrit kekal dalam bahasa Melayu dan bahasa lain di Asia Tenggara [1m]
 H8b Seseengah perkataan mengalami penyesuaian dengan bahasa Melayu yang ada pada hari ini [1m]
 C8 Contohnya seperti dosa, duka, manusia, pahala, derhaka, sengsara, rupa dan huruf [1m]
 F9 Bidang kesusasteraan [1m]
 H9a Pengaruh India terhadap Asia Tenggara dapat dikesan melalui peranan Bahasa Sanskrit [1m]
 C9a Contohnya Kitab Sastera Hindu, Buddha dan Tamil [1m]
 F10 Bahasa ilmu dan komunikasi [1m]
 H10 Bahasa Sanskrit berkembang menjadi bahasa ilmu dan komunikasi kerajaan awal di Asia Tenggara [1m]
 F11 Kitab sastera Hindu, Buddha dan Tamil [1m]
 H11 Epik *Ramayana* dan *Mahabharata* menyumbang kepada penggunaan unsur mitos [1m]
 F12 Kesusasteraan klasik [1m]
 H12 Banyak digunakan dalam puisi dan prosa Jawa seperti *Nagara-kertagama*, *Sutasoma*, *Arjunawidaha* dan *Kunjarakarna* [1m]
 F13 Penceritaan lisan [1m]
 H13 disampaikan melalui teater seperti wayang kulit [1m]
 [Maksimum: 15 markah]
- 6 F1 Meningkatkan ekonomi/pendapatan negara [1m]
 H1 melalui kedatangan pelancong asing [1m]
 F2 Sumber sejarah [1m]
 H2 sebagai bukti kesan sejarah masa lampau/pelajar boleh membuat kajian tentang sejarah masa lampau [1m]
 C2 Candi Lembah Bujang, A Famosa [1m]
 F3 Menambah semangat cinta akan negara [1m]
 H3 kerana rasa bangga dengan sejarah negara [1m]
 F4 Sebagai warisan [1m]
 H4a lambang kehebatan bangsa dan pemimpin terdahulu [1m]
 H4b iktibar daripada perjuangan pemimpin terdahulu [1m]
 F5 Lambang kemegahan negara [1m]
 H5 dapat disanjung oleh generasi hari ini [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 7 **Cabaran**
 F1 Kurang kesedaran daripada semua masyarakat [1m]
 H1 setiap kaum dan etnik masih kuat menyuarakan dan meminta hak yang berbeza [1m]
 C1 sikap mementingkan diri sendiri dan kaum masing-masing [1m]
 F2 Masalah kewangan [1m]
 H2 tiada kepakaran dan kecakapan pengurusan dalam mengendalikannya [1m]
 F3 Penyebaran bahan-bahan budaya dari Barat yang tidak terkawal [1m]
 H3 rakyat tiada minat memeliharainggalan sejarah kerana lebih tertumpu kepada budaya Barat [1m]
 F4 Kekurangan maklumat berkaitan tapak-tapak Sejarah negara [1m]
 H4 kerajaan tidak meluaskan promosi tapak-tapak Sejarah [1m]

- C4 tiada kempen atau iklan di media massa [1m]
 F5 Sikap penduduk yang tidak menitikberatkan budaya [1m]
 H5 kerana tekanan dari budaya masyarakat maju [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 5 markah]

Langkah-langkah untuk mengatasi

- L1 Promosi/komersialkan sebagai tempat pelancongan [1m]
 H1 Mengisytiharkan sebagai warisan dunia [1m]
 C1 melalui media cetak dan media massa [1m]
 L2 Mengadakan kempen kesedaran kepentingan warisan kesenian kepada orang ramai [1m]
 H2 meningkatkan kesedaran murid di peringkat sekolah [1m]
 C2 melalui pamflet dan brosur [1m]
 L3 Membuat kajian dan membentuk pasukan pemuliharaan warisan secara profesional [1m]
 H3a Memperbaiki kerosakan [1m]
 H3b Mengisytiharkan sebagai warisan dunia warisan tersebut [1m]
 C3 Memperuntukkan sejumlah peruntukan/dana untuk projek pemuliharaan warisan negara [1m]
 L4 Menubuhkan jawatankuasa khas untuk mengenal pasti warisan negara yang perlu dipulihkan [1m]
 H4a memberi garis panduan kepada pemilik warisan negara untuk menjaga dan pemuliharaan warisan tersebut [1m]
 H4b mengecualikan cukai untuk pemilik yang melakukan aktiviti pemuliharaan warisan [1m]
 L5 Menanam perasaan cinta rakyat terhadap warisan negara [1m]
 H5 melalui penubuhan badan yang bertanggungjawab [1m]
 C5 mewujudkan komunikasi yang berkesan ke arah kesedaran kebangsaan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 5 markah]
- 8 F1 Melahirkan masyarakat inovatif dalam menerajui kehidupan [1m]
 H1 menyesuaikan pengaruh dari luar dengan kebudayaan tempatan [1m]
 F2 Mempelbagaikan unsur kebudayaan [1m]
 H2 berani melakukan perubahan [1m]
 F3 Berilmu pengetahuan [1m]
 H4 bijak menggunakan peluang yang tersedia untuk memajukan negara [1m]
 F4 Mempunyai sikap toleransi yang tinggi [1m]
 H4 memastikan kehidupan harmoni di dalam negara masih dapat dipelihara [1m]
 F5 Saling hormat-menghormati [1m]
 H5 mengelakkan pengeseran dan perselisihan faham [1m]
 F6 Mempelbagaikan ciptaan seni bina [1m]
 H6 sebagai khazanah negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 9 (a) P1 Terdapat beberapa pendapat sejarawan tentang kedatangan Hindu dan Buddha ke Asia Tenggara [1m]
 P2 Kedatangan Hindu dan Buddha ke Asia Tenggara telah mempengaruhi sistem pemerintahan dan pentadbiran, kesenian, bahasa dan kesusasteraan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 1 × 1m]
- (b) NP1 Kita perlu mempertahankan tradisi asal budaya sendiri [1m]
 NP2 Kita perlu mempertahankan diri daripada mudah terpengaruh dengan unsur budaya luar yang negatif [1m]
 NP3 Masyarakat perlu menghargai kebudayaan kebangsaan negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (c) H1 Masyarakat perlu berganding bahu mengekalkan perpaduan antara kaum [1m]
 H2 Kita perlu bersedia menerima perubahan negara selari dengan arus perkembangan semasa [1m]

- H3 Kita perlu menyokong dasar-dasar negara supaya pembangunan negara terus maju [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 [Maksimum: 5 markah]

BAB 4: Kemunculan Tamadun Islam dan Perkembangannya di Makkah

Revisi Kendiri

Pengenalan

- 1 kering-kontang, Hijaz
- 2 pemikiran, anugerah
- 3 Tamadun Parsi

Masyarakat Arab Jahiliyah

- 1 (a) tidak mengetahui, tidak mempunyai ilmu pengetahuan
 - (b) Empangan Maarib
 - (c) 300 M hingga 610M
 - (d) tidak menerima kebenaran, tidak mengikut ajaran nabi dan rasul
 - (e) Zaman kegelapan
 - (f) berhala, animisme
- 2 (a) Makkah, Madinah, Taif
 - (b) Jeddah, ibu kota
 - (c) banjir besar, kelalaian
 - (d) i. pertanian, perdagangan
ii. Ratu Balqis
- 3 (a) i. Badawi
ii. pesisiran pantai
 - (b) i. berjudi
ii. wanita
iii. Menanam bayi hidup-hidup
iv. Perkahwinan
 - (c) i. riba
ii. Merompak
iii. Eksploitasi
 - (d) i. wathani, animisme, samawi, kepercayaan
ii. Hanif
 - (e) i. Sistem Kabilah
ii. Syeikh
iii. persetujuan ramai
iv. semangat assabiah

Kehidupan Nabi Muhammad SAW Sebelum Dilantik Menjadi Rasul

- 1 (a) i. Muhammad bin Abdullah
ii. Abdullah bin Abdul Muttalib
iii. Aminah binti Wahab
 - (b) i. 20 April
ii. Tahun Gajah
 - (c) i. pemimpin Makkah
ii. Bani Hasyim
 - (d) i. meninggal
ii. Halimatus Sa'diyah
iii. Abdul Muttalib
iv. Abu Talib
v. penggembala kambing
vi. bapa saudaranya
 - (e) i. Buhaira
ii. dibunuh
 - (f) i. perniagaan
ii. Khadijah binti Khuwailid
iii. Maisarah
iv. kemuliaan budi pekerti
 - (g) i. 25 tahun, 40 tahun
- 2 (a) *siddiq, amanah, tabliq, fatanah*
 (b) *al-amin*, tidak pernah berbohong
 (c) menyampaikan
 (d) Hajar Aswad
 (e) dicontohi, sifat pengasihnya
 (f) merendah diri, penyayang
- 3 6 Ogos 610M/17 Ramadhan, Malaikat Jibril, Di Gua Hirak

Spot KBAT

- Mempunyai akhlak yang terpuji
- Sentiasa berkata benar

- Amanah
 - Berdiplomasi dan berfikiran terbuka
 - Bijaksana
 - Adil dan saksama
- 4 (a) Surah al-Alaq, membaca
 - i. ilmu
 - ii. kajian
 - iii. kejayaan
 - iv. perkembangan
 - (b) Surah al-Muddasir, menyampaikan ajaran Islam
 - i. rahmat
 - ii. akidah

Penyebaran Islam di Makkah

- 1 (a) i. ahli keluarga
ii. Khadijah Khuwailid, Abu Bakar al-Siddiq
iii. Uthman bin Affan, al-Arqam bin Abu Arqam
iv. rumah al-Arqam
 - (b) i. menerima
ii. keluarga Abdul Muttalib
iii. bermusyawarah
iv. majlis ceramah
v. ajaran Islam
vi. Abu Lahab
vii. Bukit Safa, Makkah
ix. pentadbir Makkah
x. Bani Abdul Muttalib, Bani Makhzum

Reaksi Masyarakat Arab terhadap Islam

- 1 (a) i. golongan bawahan, hamba
ii. layanan sama rata
iii. Bilal bin Rabah, Zunainah
iv. diseksa
 - (b) i. layanan
ii. Kemurnian
iii. Kebijaksanaan
iv. Nilai akhlak Islam
v. membaca al-Quran
vi. menanamkan keimanan yang kuat
vii. keperibadian
 - (c) i. Perbezaan
ii. bertentangan, darjat
iii. konsep assabiah
iv. anggapan yang salah
v. menggugat ekonomi
 - (d) i. Cemuhan, tuduhan
ii. diganggu
iii. membunuh
iv. Mengejek
v. meninggalkan
vi. wanita cantik
vii. pemuluan, aktiviti jual beli, pertolongan, tidak berkahwin

Nabi Muhammad SAW Menyelesaikan Masalah

- 1 mendapatkan perlindungan
 - (a) pertama
 - (b) memberikan tumpuan, menjaga keselamatan
- 2 Zaid bin Harithah
 - (a) kurang berkesan
- 3 tidak pernah mengalah
 - (a) kukuh
- 4 Madinah, 622 M
 - (a) strategi baru

Praktis Formatif

Kertas 1

Soalan Objektif

- 1 A
- 2 C
- 3 C
- 4 C
- 5 A
- 6 B
- 7 D
- 8 A
- 9 D
- 10 D

Kertas 2

Soalan Struktur

- 1 (a) F1 Semangat kesukuan yang melampau [1m] [1 × 1m]
(b) F1 Amalan sistem kabilah yang berasaskan keturunan [1m]
F2 Setiap puak tinggal dalam kelompok masing-masing [1m]
F3 Setiap puak terikat dengan peraturan yang ditetapkan kabilah [1m]
F4 Menimbulkan perasaan kesukuan yang menebal di kalangan ahli kabilah [1m]
[Mana-mana 3 × 1m]
F5 Keadaan geografi dan suasana tempat tinggal yang panas dan kering [1m]
[Mana-mana 2 × 1m]
(c) F1 Kehidupan yang kucar-kacir [1m]
F2 Suasana tidak aman [1m]
F3 Sering berlaku persengketaan [1m]
F4 Berlaku peperangan antara kabilah [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 3 × 1m]
(d) Tidak
F1 Negara akan kucar-kacir [1m]
H1 menjejaskan keamanan negara [1m]
F2 Setiap kaum akan terlalu taksu kepada kaum masing-masing [1m]
H2 tiada perpaduan antara masyarakat [1m]
F3 Kemunculan semangat assabiah/kesukuan [1m]
H3 Pergaduhan antara kaum [1m]
F4 Ekonomi menjadi tidak stabil [1m]
H4 Tiada kerjasama [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 3 × 1m]

Soalan Esei

Soalan 1

Ceraian (a)

- F1 Memberikan layanan yang sama kepada semua manusia [1m]
F2 Kemurnian ajaran Islam [1m]
F3 Kebijaksanaan Nabi Muhammad berdakwah [1m]
F4 Nabi Muhammad SAW berdakwah secara lemah lembut dan berhikmah [1m]
F5 Tidak memaksa orang ramai memeluk Islam memujuk mereka [1m]
F6 Nabi Muhammad membandingkan antara akhlak Arab Jahiliah dengan nilai akhlak yang disaran oleh Islam [1m]
F7 Nilai akhlak Islam lebih murni dan membawa kesejahteraan hidup [1m]
F8 Nilai akhlak jahiliah tidak bermoral dan menjadikan kehidupan kucar-kacir [1m]
F9 Nabi memberikan penerangan/menunjuk tauladan yang baik [1m]
F10 Memujuk dengan menggunakan akal [1m]
F11 Nabi membacakan ayat al-Quran untuk menjawab pertanyaan para sahabat [1m]
F12 Kesederhanaan hidup yang diamalkan oleh Nabi Muhammad SAW [1m]
[Mana-mana 8 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Perbezaan kepercayaan dan amalan jahiliah [1m]
H1a Islam berteraskan kepercayaan terhadap Allah Yang Maha Esa [1m]
H1b Orang Arab Quraisy mengamalkan tradisi turun-temurun [1m]
H1c Mempercayai animisme [1m]
H1d Menyembah berhala [1m]
F2 Prinsip persamaan taraf sesama manusia dalam Islam [1m]
H2a Arab Jahiliah mengamalkan perbezaan darjat golongan atasan dan bawahan [1m]
H2b Arab Jahiliah menolak konsep persaudaraan Islam [1m]
H2c Berpegang kepada konsep assabiah [1m]
F3 Prinsip akhlak dalam Islam [1m]
H3a Orang Arab Jahiliah berakhlak keji [1m]
H3b Mencuri/Menindas menjadi kebiasaan [1m]
F4 Politik [1m]
H4a Tanggapan yang salah terhadap tugas nabi [1m]

- H4b Bimbang terpaksa tunduk kepada kepimpinan Nabi Muhammad SAW [1m]
H4c Masyarakat Arab Quraisy sering bersaing untuk menjadi pemimpin Makkah [1m]
H4d Bimbang pengaruh dan kedudukan tergugat [1m]
H4e Nabi berasal dari keturunan pemimpin Makkah [1m]
F5 Ekonomi [1m]
H5a Menjejaskan aktiviti mengukir patung berhala [1m]
H5b Islam mewajibkan pengikutnya menyembah Allah [1m]
[Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Pendekatan dakwah Nabi Muhammad SAW berkesan [1m]
H1 tiada unsur paksaan/memujuk/diplomasi [1m]
F2 Pembelaan terhadap golongan bawahan [1m]
H2 persamaan taraf antara manusia [1m]
F3 Penekanan terhadap akhlak terpuji [1m]
H3 menghormati antara satu sama lain tidak kira pangkat [1m]
F4 Ajaran Islam mudah diamalkan [1m]
H4 bersifat *ad-din* [1m]
F5 Larangan penindasan [1m]
H5 melaksanakan ekonomi secara adil [1m]
F6 Akhlak Nabi Muhammad SAW [1m]
H6 terpuji [1m]
F7 Pembelaan terhadap golongan wanita [1m]
H7 ditinggikan maruah mereka [1m]
F8 Kebenaran/kemurnian ajaran Islam [1m]
H8 menyembah Allah [1m]
F9 Layanan yang sama [1m]
H9 hak yang sama rata/persaudaraan Islam [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 8 × 1m]

Kertas 3

- 1 F1 Perkataan jahiliah berasal daripada perkataan dalam bahasa Arab *jahala* yang bermaksud jahil dan tidak mengetahui atau tidak mempunyai ilmu pengetahuan [1m]
F2 Istilah ini digunakan oleh orang Islam menggambarkan perubahan yang dibawa oleh Islam dalam corak kehidupan dan pemikiran masyarakat [1m]
F3 Masyarakat Arab Jahiliah ialah hidup di Semenanjung Tanah Arab dalam jangka masa selepas runtuhnya Empangan Maarib di Sabak disebabkan berlakunya banjir yang besar dan kelalaian pemimpin Sabak [1m]
F4 Jangka masanya lebih kurang 310 tahun (300 – 610M) [1m]
F5 Masyarakat ini digelar masyarakat Arab Jahiliah kerana tidak menerima kebenaran dan tidak mengikut ajaran para nabi dan rasul sebelumnya seperti Nabi Sulaiman, Nabi Ibrahim, Nabi Musa, Nabi Isa dan lain-lain [1m]
F6 Zamannya dikenal sebagai Zaman Kegelapan kerana masyarakat Arab Jahiliah ini tidak menyembah Allah yang Maha Esa [1m]
F7 Mereka menyembah berhala [1m]
F8 Mempercayai kepercayaan animisme [1m]
F9 Kehidupan yang kucar-kacir [1m]
F10 Tiada nabi dan rasul [1m]
F11 Tiada kitab suci sebagai petunjuk [1m]
F12 Mempunyai akhlak yang rendah iaitu sentiasa bersifat kejam, angkuh dan degil [1m]
F13 Selepas kedatangan Islam barulah masyarakat ini mengalami proses perubahan [1m]
[Maksimum: 5 markah]
2 F1 Mengamalkan perbuatan yang tidak bermoral [1m]
H1 seperti berjudi, berzina dan minum arak [1m]
F2 Seseorang lelaki yang meminum arak sehingga mabuk [1m]
H2 menunjukkan mereka tidak sempurna sebagai lelaki [1m]
F3 Kedudukan wanita dalam masyarakat adalah rendah [1m]
H3 wanita tidak dapat mewarisi harta pusaka [1m]
F4 Menanam bayi perempuan hidup-hidup sejeurus dilahirkan [1m]

- H4 anak perempuan dianggap menjatuhkan maruah [1m]
 F5 Persoalan perkahwinan [1m]
 H5a tiada peraturan khusus [1m]
 H5b lelaki boleh berkahwin dengan beberapa orang wanita sekaligus atau dengan sesiapa yang disukainya [1m]
 F6 Aktiviti perniagaan berasaskan riba dan penindasan [1m]
 H6 mementingkan keuntungan dan kekayaan [1m]
 F7 Kegiatan merompak/merampas barangan daripada kabilah di padang pasir [1m]
 H7a merompak merupakan kewajipan [1m]
 H7b harus dilakukan oleh individu dalam setiap kabilah [1m]
 F8 Eksploitasi golongan kaya terhadap golongan miskin [1m]
 H8 merupakan amalan biasa dilakukan oleh golongan berada [1m]
 F9 Kepercayaan agama [1m]
 H9a agama Watani/menyembah berhala, animisme/memuja alam seperti pokok [1m]
 H9b agama Samawi/Kristian dan Yahudi [1m]
 H9c kepercayaan menilik nasib dan mempercayai roh orang mati menjadi burung [1m]
 F10 Sebilangannya menganut agama Hanif [1m]
 H10a tetapi telah melupakan ajaran ini secara beransur-ansur [1m]
 H10b mencampuradukkan ajaran agama Hanif dengan amalan tradisi masyarakat [1m]
 F11 Mengamalkan Sistem Kabilah [1m]
 H11 cara hidup berpuak-puak dan berkelompok [1m]
 H11b ahlinya daripada suku tertentu [1m]
 H11c mereka tinggal dalam sebuah kawasan [1m]
 F12 Setiap kabilah mempunyai identiti [1m]
 H12a mempunyai peraturannya sendiri [1m]
 H12b ahli kabilah amat taksub/fanatik terhadap kabilah [1m]
 F13 Kabilah diketuai seorang syekh [1m]
 H13a menjadi lambang perpaduan kaum
 H13b pelantikan syekh berdasarkan syarat-syarat tertentu [1m]
 H13c bakal syekh mestilah disukai ramai [1m]
 H13d dilantik atas persetujuan ramai [1m]
 H13e berfikir matang/berani/matang/gagah/pandai berpidato [1m]
 F14 Kemunculan semangat assabiah/semangat kesukuan [1m]
 H14a sanggup menuntut bela demi mempertahankan diri dan kabilah mereka [1m]
 H14b peperangan antara kabilah sering berlaku atas sebab-sebab yang kecil [1m]
 H14c peperangan al-Basus antara Bani Taghlib dan Bani Bakar [1m]
 H14d memakan masa selama 40 tahun [1m]
 [Maksimum: 20 markah]
- 3 F1 Jahil/bodoh/tidak berilmu pengetahuan [1m]
 F2 Tidak mengamalkan ajaran Nabi/Rasul sebelumnya seperti Nabi Sulaiman/Nabi Musa/Nabi Isa/agama Hanif [1m]
 F3 Tidak menyembah Allah [1m]
 F4 Menyembah berhala/animisme/mempercayai khurafat seperti Latta/Uzza/matahari/bintang/mempercayai ramalan nasib [1m]
 F5 Mengamalkan semangat assabiah [1m]
 F6 Mementingkan maruah diri/suku [1m]
 F7 Taksub dengan amalan tradisi [1m]
 F8 Tiada kerajaan pusat yang kuat [1m]
 F9 Kerajaan berdasarkan sistem kabilah [1m]
 F10 Keadaan muka bumi tandus [1m]
 F11 Sifat mereka kasar/ganas [1m]
 F12 Akhlak rendah/memuaskan nafsu/zina [1m]
 F13 Tiada Nabi [1m]
 F14 Tiada kitab suci sebagai panduan [1m]
 F15 Mementingkan taraf [1m]
 F16 Perempuan dihina [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 15 markah]

- 4 F1 Membetulkan akidah masyarakat [1m]
 F2 Menyebarkan ajaran Islam/dakwah Islamiah [1m]
 F3 Mengamalkan akhlak mulia [1m]
 F4 Membandingkan akhlak jahiliah dengan akhlak Islam [1m]
 F5 Membacakan ayat al-Quran [1m]
 F6 Memberikan penerangan yang jelas [1m]
 F7 Menunjukkan teladan yang baik [1m]
 F8 Meningkatkan kepercayaan masyarakat terhadap ajaran Islam [1m]
 F9 Mengamalkan sifat tabah/sabar/tidak pernah berputus asa [1m]
 F10 Berdakwah dalam kalangan keluarga/sahabat terdekat [1m]
 F11 Memperkuat sokongan dalam perjuangan [1m]
 F12 Menerapkan persamaan taraf [1m]
 F13 Memberi kesedaran tentang penindasan [1m]
 F14 Merendahkan diri [1m]
 F15 Menghormati semua masyarakat [1m]
 F16 Mengislamkan orang Quraisy [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 15 markah]
- 5 F1 Masyarakat huru-hara [1m]
 H1a sentiasa berada dalam ketakutan/dendam/peperangan kegiatan seharian terganggu [1m]
 H1b harta tidak selamat [1m]
 H1c mewujudkan suasana tidak aman [1m]
 F2 Ketidakeimbangan gender [1m]
 H2a bilangan lelaki melebihi bilangan wanita [1m]
 H2b menimbulkan masalah sosial [1m]
 F3 Seorang perempuan mengahwini ramal lelaki [1m]
 H3 merencatkan keturunan manusia [1m]
 F4 Hubungan akan renggang [1m]
 H4 tiada perpaduan [1m]
 F5 Kekejaman berleluasa [1m]
 H5 anak perempuan ditanam hidup-hidup selepas dilahirkan [1m]
 F6 Kes sosial meningkat [1m]
 H6 meningkatkan perbuatan berzina [1m]
 F7 Negara terus mundur [1m]
 H7 perbuatan riba meningkat [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 6 F1 Membunuh anak perempuan yang dilahirkan [1m]
 H1 hari ini lebih teruk iaitu membakar dan membuang di merata-rata tempat [1m]
 F2 Kedudukan kaum wanita [1m]
 H2 lebih tinggi darjatnya dari kaum lelaki [1m]
 F3 Cara berpakaian [1m]
 H3 menjolok mata [1m]
 F4 Lebih mempercayai tilik nasib, bomoh dan juga tangkal azimat [1m]
 H4 daripada meminta kepada Allah SWT [1m]
 F5 Kes pembunuhan semakin menjadi-jadi [1m]
 H5 anak sanggup mendera dan meninggalkan kedua-kedua ibu bapa mereka [1m]
 F6 Agama dan maruah diri disisihkan [1m]
 H6 demi pangkat dan kuasa [1m]
 F7 Keruntuhan akhlak [1m]
 H7a mewujudkan pusat-pusat hiburan seperti pub, karaoke, cyber cafe dan sebagainya [1m]
 H7b media cetak dan media elektronik yang turut memaparkan pelbagai jenis hiburan [1m]
 F8 Masalah sosial yang berlaku [1m]
 H8 seperti buang bayi, sumbang mahram, pergaulan bebas antara lelaki dan perempuan [1m]
 F9 Keruntuhan akhlak [1m]
 H9a bergaul bebas antara lelaki dan perempuan, melakukan zina, meminum arak, berjudi, hisap dadah, memakan pil ecstasy dan sebagainya [1m]
 H9b tiada lagi adab sopan dan tatasusila sebagai seorang yang bergelar Islam. Ancaman ini menyebabkan manusia tunduk dengan hawa nafsu yang dipimpin oleh syaitan [1m]

- F10 Ekonomi jahiliah lebih menguasai ekonomi Islam [1m]
 H10 amalan riba semakin bertambah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 7 F1 Menyediakan kemudahan pendidikan [1m]
 H1 membuka lebih banyak sekolah, universiti [1m]
 F2 Menyediakan tenaga pengajar berwibawa [1m]
 H2 guru, pensyarah [1m]
 F3 Menanam ilmu agama yang mendalam [1m]
 H3 taat perintah Allah [1m]
 F4 Melahirkan golongan bijak pandai agama [1m]
 H4 ulama, imam [1m]
 F5 Mengukuhkan institusi keluarga [1m]
 H5 asas didikan agama yang kukuh [1m]
 F6 Penguatkuasaan undang-undang [1m]
 H6 menyekat pengaruh luar melalui peranan media cetak [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 8 F1 Kita perlu menghindari perbuatan tidak bermoral [1m]
 H1 seperti judi, zina, dan arak [1m]
 F2 Wanita tidak boleh dipandang rendah [1m]
 H2 bayi perempuan perlu dimulihkan [1m]
 F3 Perniagaan halal membawa berkat [1m]
 H3 perlu meninggalkan amalan riba [1m]
 F4 Sistem kabilah yang berpuak-puak [1m]
 H4 membawa kepada perbalahan [1m]
 F5 Menolak semangat assabiah [1m]
 H5 membawa kepada peperangan [1m]
 F6 Menghormati pemerintah/ibu bapa/orang tua/guru [1m]
 H6 menyemai sikap saling menyayangi [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 9 (a) P1 Sebelum kedatangan Islam, masyarakat Arab berada dalam Zaman Jahiliah [1m]
 P2 Masyarakat Arab Jahiliah hidup dalam keadaan tidak bermoral dan tidak aman [1m]
 [Mana-mana 1 × 1m]
 (b) NP1 Perpaduan amat penting dalam menentukan penerusan sesuatu ummah [1m]
 NP2 Pemerintahan dan kepimpinan kerajaan sangat penting dalam menentukan keamanan negara [1m]
 NP3 Menyediakan sistem perundangan berasaskan al-Quran dan hadis untuk dijadikan panduan [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 (c) H1 Bekerjasama dan permuafakatan diberi penekanan dalam urusan pembangunan negara [1m]
 H2 Kesabaran, kebijaksanaan dan kemurnian akhlak merupakan kunci kejayaan sebagai pemimpin negara yang mentadbir negara [1m]
 H3 Mengutamakan perpaduan serta keharmonian hidup pelbagai kaum [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 [Maksimum: 5 markah]

BAB 5: Kerajaan Islam di Madinah

Revisi Kendiri

Pengenalan

- 1 (a) Makkah
 (b) Kota penting
 (c) tengah-tengah
- 2 (a) Nasrani, Yahudi
 (b) Quraizah, Nadhir
 (c) Khazraj
- 3 (a) aman
 (b) pengeseran
 (c) ekonomi

Perjanjian Aqabah Pertama dan Perjanjian Aqabah Kedua

- 1 (a) suku Arab Khazraj
 (b) memeluk Islam
 (c) Madinah

- 2 (a) mengunjungi
 (b) Perjanjian Aqabah Pertama
 (c) beriman
 (d) perjuangan
 (e) amalan jahiliah
 (f) Mus'ab bin Umair
- 3 (a) Aus, Khazraj
 (b) Perjanjian Aqabah Kedua
 (c) memeluk Islam
 (d) taat setia
 (e) Menjemput
 (f) tempat tinggal, keselamatan
 (g) mempertahankan

Hijrah

- 1 (a) berpindah dari satu tempat ke tempat yang lain
 (b) kota Makkah ke Madinah
 (c) kebenaran
 (d) berubah
 (e) 1 Rabiulawal bersamaan 12 September tahun 622 M
 (f) pelarian
 (g) jemputan
 (h) disambut
 (i) tempat tinggal
 (j) pemimpin
- 2 (a) Perintah Allah
 (b) Meneruskan penyebaran dakwah
 (c) Strategi penyebaran Islam
 (d) Jemputan
- 3 (a) aman
 (b) Aus, Khazraj
 (c) persaudaraan
 (d) Menyatukan
 (e) pengorbanan
 (f) toleransi
 (g) ketabahan hati
 (h) kota cahaya
 (i) takwim Islam
 (j) Masjid al-Nabawi

Piagam Madinah

- 1 Nabi Muhammad SAW, wahyu Allah
- 2 (a) pemimpin
 (b) menyelesaikan masalah
 (c) agama
 (d) adat
 (e) satu ummah
 (f) bermusuhan
 (g) Undang-undang Islam
 (h) Peraturan kekeluargaan
 (i) Kerjasama
 (j) riba
 (k) ancaman luar
 (l) mematuhi
- 3 (a) model kerajaan Islam
 (b) pemerintahan
 (c) tidak dibenarkan
 (d) bertimbang rasa
 (e) keadilan
 (f) ummah
 (g) persamaan taraf
 (h) undang-undang lengkap
 (i) berbeza
 (j) perlembagaan
 (k) sistematik
 (l) Kerjasama
- 4 (a) orang Islam dan tanggungjawab
 (b) tanggungjawab orang bukan Islam

Penyebaran Islam

- 1 (a) perutusan
 i. menyambut baik
 ii. membincangkan
 iii. tidak diterima
 (b) Tidak memaksa
 (c) diplomasi

- (d) nilai-nilai yang baik
- (e) persefahaman
- 2 (a) Perang Badar
- (b) 625H/3H
- (c) Perang Khandak
- (d) 630M/8H
- (e) mempertahankan
- (f) wahyu
- (g) diserang
- (h) keamanan
- (i) perdamaian
- (j) orang yang lemah
- (k) binatang ternakan, tanaman
- (l) meroboh
- 3 (a) kemenangan
- (b) i. Mengampunkan
- ii. dibebaskan
- iii. Tawanan lelaki
- (c) orang Islam Madinah, orang Quraisy Makkah
- (d) menggali parit
- (e) kesabaran, ketahanan

Perjanjian Hudaibiyah

- 1 (a) i. 628 Masihi bersamaan 6 Hijrah
- ii. pihak Islam, Arab Quraisy
- (b) i. pusat ibadat
- ii. Muhajirin
- iii. pertama
- iv. umrah
- (c) i. saudara mara
- ii. matang
- iii. bertolak ansur
- (d) i. menunaikan umrah
- ii. Hudaibiyah, Uthman bin Affan
- iii. Baiah al-Ridhwan
- iv. bimbang
- v. Suhail bin Amru
- (e) i. 10 tahun
- ii. bebas memihak
- iii. tidak dipulangkan
- iv. perlu dipulangkan
- v. Makkah
- (f) i. menunaikan haji
- ii. kebebasan
- iii. dakwah Islamiah
- iv. menganut
- v. Agama Islam
- vi. Khalid bin al-Walid, Uthman bin Talhah
- vii. pemimpin yang unggul
- viii. orang Quraisy
- ix. pembukaan semula Kota Makkah
- 2 (a) mencabuli
- (b) Bani Bakar
- (c) gencatan senjata

Pembukaan Semula Kota Makkah

- 1 (a) 630M bersamaan 8H
- (b) i. mencabuli
- ii. tidak menghormati hak kebebasan
- iii. membunuh beberapa orang Bani Khuza'ah
- iv. strategi jangka panjang
- v. Memantapkan kedudukan
- vi. Tempat kelahiran
- vii. turunnya wahyu yang pertama
- viii. orang Muhajirin
- ix. Kaabah
- (c) i. pasukan tentera
- ii. empat pasukan tentera
- iii. Abu Ubaidah al-Jarah, Zubair al-Awwam
- iv. empat arah berlainan
- v. dikepung
- (d) i. kota Makkah
- ii. aman tanpa kekerasan
- iii. al-Abbas
- iv. kepalsuan
- v. ketakwaan

- vi. jaminan keselamatan
- v. Nabi Muhammad SAW
- vi. musyrikin Makkah

- 2 (a) unsur-unsur jahiliah
- (b) penyembahan berhala
- (c) mendalami
- (d) kota suci
- (e) ibadat
- (f) penyebaran
- (g) aman
- (h) pusat pemerintahan
- (i) ramai bilangannya

Spot KBAT

- Malas kepada rajin
- Nakal kepada baik
- Berfikiran negatif kepada positif

Praktis Formatif

Kertas 1

Soalan Objektif

- 1 B
- 2 B
- 3 C
- 4 C
- 5 D
- 6 A
- 7 C
- 8 A
- 9 C
- 10 D

Kertas 2

Soalan Struktur

- 1 (a) X: Perang Badar [1m]
- Y: Perang Khandak [1m] [2 × 1m]
- (b) F1 Tentera Islam tidak dibenarkan membunuh orang yang lemah [1m]
- F2 Orang tua/kanak-kanak/wanita/orang sakit/orang yang menyerah diri [1m]
- F3 Tidak dibenarkan memusnahkan sesuka hati [1m]
- F4 Binatang ternakan/tanam-tanaman [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
- (c) F1 Allah membenarkan berperang apabila diserang musuh [1m]
- F2 Berperang untuk mencari keamanan [1m]
- F3 Menjaga rumah ibadat [1m]
- F4 Menjaga maruah negara [1m] [Mana-mana 3 × 1m]
- (d) F1 Islam tersebar berasaskan kekuatan dakwah Islamiah dan bukannya melalui pedang [1m]
- F1 Peperangan tidak dibenarkan kecuali untuk mempertahankan agama dan bangsa [1m]
- F2 Nabi Muhammad SAW tidak memaksa mereka memeluk Islam [1m]
- F3 Nabi Muhammad SAW menggunakan kaedah diplomasi [1m]
- F4 Menyuru mereka memeluk Islam melalui warkah dan menghantar perutusan [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 3 × 1m]

Soalan Esei

Soalan 1

Ceraian (a)

- F1 Perpindahan dari satu tempat ke tempat lain [1m]
- F2 Perpindahan umat Islam dan Nabi Muhammad dari kota Makkah ke Madinah [1m]
- F3 Perpindahan untuk memperkukuh kedudukan Islam/strategi baharu menyebarkan Islam [1m]
- F4 Perjuangan menegakkan kebenaran [1m]
- F5 Perubahan daripada buruk kepada lebih baik [1m]
- F6 Semangat ingin berubah (sikap/cara berfikir/tingkah laku) [1m] [Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Menyebarkan Islam [1m]
- H1 strategi dakwah dapat dirancang [1m]

- F2 Wahyu Allah [1m]
- H2a perancangan musyrikin untuk membunuh Nabi Muhammad SAW [1m]
- H2b perintah supaya berpindah [1m]
- F3 Jemputan penduduk Madinah [1m]
- H3a untuk melantik Nabi sebagai pemimpin [1m]
- H3b untuk menyelesaikan konflik antara Aus dan Khazraj/ menyelesaikan masalah ekonomi yang dikuasai orang Yahudi [1m]
- F4 Penyatuan masyarakat Islam [1m]
- H4 membentuk masyarakat Islam yang sempurna [1m]
- F5 Pembentukan negara Islam [1m]
- H5a undang-undang Islam dapat dilaksanakan sepenuhnya [1m]
- H5b memperkuat kedudukan Islam [1m]
- F6 Tentang musyrikin Makkah [1m]
- H6a umat Islam disiksa dengan kejam [1m]
- H6b menyebarkan penyebaran Islam [1m] [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Pembentukan Piagam Madinah [1m]
 - H1 perlembagaan bertulis pertama di dunia/47 Fasal berkaitan dengan orang Islam dan Yahudi [1m]
 - F2 Persaudaraan Islam [1m]
 - H2 penyatuan orang Aus-Khazraj/Muhajirin-Ansar [1m]
 - F3 Penyatuan umat [1m]
 - H3 Islam dengan bukan Islam/Islam dengan Yahudi [1m]
 - F4 Pelaksanaan Undang-undang Islam [1m]
 - H4 menegakkan kebenaran/keadilan [1m]
 - F5 Fungsi masjid [1m]
 - H5 pusat ibadat/kemasyarakatan [1m]
 - F6 Kalendar hijrah [1m]
 - H6 digunakan dalam kiraan takwim hijrah/Islam [1m]
 - F7 Menyebarkan Islam [1m]
 - H7a semakin ramai penduduk Madinah memeluk Islam [1m]
 - H7b mengukuhkan kedudukan agama Islam di Madinah [1m]
 - F8 Nabi dilantik menjadi ketua negara [1m]
 - H8a memimpin Madinah sebagai negara Islam [1m]
 - H8b sebagai hakim [1m]
 - F9 Madinah menjadi pusat tamadun Islam [1m]
 - H9a sebagai model negara Islam [1m]
 - H9b memperkukuhkan empayar Islam [1m]
- [Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (d)

- F1 Jemputan orang Arab Madinah [1m]
 - F2 Tercatat dalam Perjanjian Aqabah Kedua [1m]
 - F3 Disambut dengan rela [1m]
 - F4 Disambut dengan meriah [1m]
 - F5 Diberi tempat tinggal [1m]
 - F6 Dijamin keselamatan [1m]
- [Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 4 × 1m]

Kertas 3

- 1
 - F1 Perpindahan dari satu tempat ke tempat lain [1m]
 - F2 Perpindahan umat Islam dan Nabi Muhammad SAW dari kota Makkah ke Madinah [1m]
 - F3 Perpindahan untuk memperkukuh kedudukan Islam/ strategi baharu menyebarkan Islam [1m]
 - F4 Perjuangan menegakkan kebenaran [1m]
 - F5 Perubahan daripada buruk kepada lebih baik [1m]
 - F6 Semangat ingin berubah (sikap/cara berfikir/tingkah laku) [1m]

[Maksimum: 5 markah]
- 2
 - F1 Menyebarkan Islam [1m]
 - H1 strategi dakwah dapat dirancang [1m]
 - F2 Wahyu Allah [1m]
 - H2a perancangan musyrikin untuk membunuh Nabi Muhammad SAW [1m]
 - H2b perintah supaya berpindah [1m]
 - F3 Jemputan penduduk Madinah [1m]
 - H3a untuk melantik baginda sebagai pemimpin [1m]
 - H3b untuk menyelesaikan konflik antara Aus dan Khazraj/ menyelesaikan masalah ekonomi yang dikuasai orang Yahudi [1m]
 - F4 Penyatuan masyarakat Islam [1m]

- H4 membentuk masyarakat Islam yang sempurna [1m]
 - F5 Pembentukan negara Islam [1m]
 - H5a undang-undang Islam dapat dilaksanakan sepenuhnya [1m]
 - H5b memperkuat kedudukan Islam [1m]
 - F6 Tentang musyrikin Makkah [1m]
 - H6a umat Islam disiksa dengan kejam [1m]
 - H6b menyebarkan penyebaran Islam [1m]
- [Maksimum: 15 markah]

- 3
 - F1 Pembentukan Piagam Madinah [1m]
 - H1 perlembagaan bertulis pertama di dunia/47 Fasal berkaitan dengan orang Islam dan Yahudi [1m]
 - F2 Persaudaraan Islam [1m]
 - H2 penyatuan orang Aus-Khazraj/Muhajirin-Ansar [1m]
 - F3 Penyatuan umat [1m]
 - H3 Islam dengan bukan Islam/Islam dengan Yahudi [1m]
 - F4 Pelaksanaan Undang-Undang Islam [1m]
 - H4 menegakkan kebenaran/keadilan [1m]
 - F5 Fungsi masjid [1m]
 - H5 pusat ibadat/kemasyarakatan [1m]
 - F6 Kalendar hijrah [1m]
 - H6 digunakan dalam kiraan takwim hijrah/Islam [1m]
 - F7 Menyebarkan Islam [1m]
 - H7a semakin ramai penduduk Madinah memeluk Islam [1m]
 - H7b mengukuhkan kedudukan agama Islam di Madinah [1m]
 - F8 Nabi dilantik menjadi ketua negara [1m]
 - H8a memimpin Madinah sebagai negara Islam [1m]
 - H8b sebagai hakim [1m]
 - F9 Madinah menjadi pusat tamadun Islam [1m]
 - H9a sebagai model negara Islam [1m]
 - H9b memperkukuhkan empayar Islam [1m]

[Mana-mana jawapan munasabah]
[Maksimum: 20 markah]

- 4
 - F1 Menegakkan kebenaran [1m]
 - F2 Meninggalkan keburukan/kejahatan [1m]
 - F3 Mencapai kejayaan [1m]
 - F4 Mencapai impian/cita-cita [1m]
 - F5 Berubah daripada malas kepada rajin [1m]
 - F6 Berubah daripada sifat negatif kepada sikap positif [1m]
 - F7 Berubah daripada melanggar peraturan kepada berdisiplin [1m]
 - F8 Mengamalkan strategi dalam pembelajaran [1m]
 - F9 Berperibadi mulia [1m]
 - F10 Berusaha mencari ilmu pengetahuan/ilmu agama/kemahiran [1m]
 - F11 Mencapai kecemerlangan/kejayaan hidup [1m]

[Mana-mana jawapan munasabah]
[Maksimum: 10 markah]

- 5
 - F1 Mengukuhkan semangat persaudaraan dalam kalangan masyarakat [1m]
 - F2 Bersikap bantu-membantu antara satu sama lain [1m]
 - F3 Mengutamakan semangat perpaduan kaum [1m]
 - F4 Mengamalkan hidup secara harmoni [1m]
 - F5 Sama-sama berusaha untuk mencapai kemajuan [1m]
 - F6 Mengamalkan toleransi antara kaum [1m]
 - F7 Tidak mementingkan materialistik tetapi keseimbangan kehidupan dunia dan akhirat [1m]
 - F8 Mengubah cara pemikiran masyarakat moden [1m]
 - F9 Memanfaatkan masa dengan bijak [1m]
 - F10 Tidak terlibat dengan perkara yang sia-sia seperti pemberontakan [1m]
 - F11 Berusaha bersungguh-sungguh [1m]
 - F12 Semua kaum berganding bahu untuk membangunkan negara [1m]
 - F13 Menghargai keamanan negara [1m]
 - F14 Tidak mudah terpengaruh dengan unsur luar yang merosakkan negara [1m]
 - F15 Niat berubah untuk kebaikan bersama/negara [1m]
 - F16 Berpandangan jauh untuk membangunkan negara [1m]

[Mana-mana jawapan munasabah]
[Maksimum: 15 markah]

- 6
 - F1 Mengukuhkan semangat persaudaraan dalam kalangan masyarakat [1m]
 - F2 Tidak membezakan kedudukan ekonomi dan sosial [1m]

- F3 Bersikap saling membantu antara satu sama lain [1m]
 F4 Mengutamakan semangat perpaduan kaum [1m]
 F5 Mengamalkan hidup secara harmoni [1m]
 F6 Sama-sama berusaha untuk mencapai kemajuan [1m]
 F7 Mengamalkan toleransi antara kaum [1m]
 F8 Menggalakkan kebaikan dan menghindari kejahatan [1m]
 F9 Menolak unsur rasis [1m]
 F10 Mengamalkan semangat cintakan negara [1m]
 F11 Pengagihan kekayaan negara secara adil dan saksama [1m]
- [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 7 F1 Mengetepikan perbezaan bangsa dan agama [1m]
 F2 Mengelakkan perbalahan semasa sendiri [1m]
 F3 Mematuhi undang-undang [1m]
 F4 Taat kepada ketua dan pemimpin [1m]
 F5 Mementingkan persaudaraan [1m]
 F6 Menjaga keamanan [1m]
 F7 Mengamalkan sikap bekerjasama [1m]
 F8 Bertolak ansur [1m]
 F9 Mematuhi ajaran agama [1m]
 F10 Sanggup berkorban [1m]
 F11 Mengamalkan aktiviti gotong-royong [1m]
 F12 Menyambut perayaan pelbagai kaum [1m]
- [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 8 F1 Hijrah menegakkan kebenaran [1m]
 H1 kita perlu meninggalkan keburukan dan kejahatan [1m]
 F2 Hijrah membawa sikap toleransi kaum tolong-menolong [1m]
 H2 orang Islam Makkah dibantu orang Madinah [1m]
 F3 Menyatupadukan umat Islam [1m]
 H3 golongan Muhajirin dan Ansar [1m]
 F4 Hijrah memerlukan pengorbanan nyawa [1m]
 H4 Saidina Ali menawarkan diri tidur di tempat tidur baginda [1m]
 F5 Masyarakat yang bersatu padu [1m]
 H5 hidup aman dan harmoni [1m]
 F6 Masyarakat mendapat keadilan sosial [1m]
 H6 memperoleh persamaan hak [1m]
 F7 Masyarakat mempraktikkan ekonomi Islam [1m]
 H7 mementingkan keadilan [1m]
 F8 Masyarakat yang telus [1m]
 H8 bebas daripada amalan riba, rasuah, penipuan dan penindasan [1m] [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 9 (a) P1 Hijrah telah membentuk kerajaan Islam di Madinah [1m]
 P2 Hijrah memerlukan kesabaran, kebijaksanaan dan kemurnian akhlak yang menjadi kunci kejayaan pembentukan Tamadun Islam [1m]
 [Mana-mana 1 × 1m]
 (b) NP1 Mestilah sentiasa positif agar sentiasa memajukan diri [1m]
 NP2 Bangsa dan negara yang berbeza mestilah menghormati agama, budaya dan warisan kaum lain yang berbeza seperti masyarakat Madinah yang berbilang kaum [1m]
 NP3 Prinsip dan nilai murni yang ditunjukkan oleh Nabi Muhammad SAW harus menjadi pedoman dalam pembangunan negara [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 (c) H1 Negara akan terus gemilang terbilang dalam penghasilan situasi politik yang aman dan tenteram, keadaan ekonomi yang meningkat dan suasana sosial yang harmoni antara kaum di Malaysia [1m]
 H2 Rakyat Malaysia mestilah berwawasan supaya meningkatkan ekonomi dan nama baik negara [1m]
 H3 Rakyat mestilah taat kepada pemerintah supaya kerajaan boleh menumpukan perhatian kepada kemajuan negara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 [Maksimum: 5 markah]

BAB 6: Pembentukan Kerajaan Islam dan Sumbangannya

Revisi Kendiri

Pengenalan

- menggantikan kepimpinan
- mengaku dirinya sebagai nabi, golongan murtad

Kerajaan Khulafa al-Rasyidin

- (a) i. 632 – 634M
 ii. Khalifah Umar bin al-Khattab
 iii. 644 – 656M
 (b) i. *khulafa*, Pengganti
 ii. memelihara, kemurnian agama Islam
 (c) i. Lelaki yang merdeka
 iv. Mematuhi perintah Allah
 vii. Tubuh badan yang sihat dan sempurna
 ix. Pandai mentadbir kerajaan
- (a) Saidina Abu Bakar, cadangan Saidina Umar
 (b) Saidina Umar
 (c) enam nama
 (d) Saidina Ali bin Abu Talib
- (a) i. mentadbir negara, al-Quran, sunnah
 ii. keseimbangan
 (b) i. kelicinan
 ii. Mempertahankan
 iii. melucutkan jawatan
 (c) i. kebajikan rakyat
 ii. ajaran Allah
 iii. perpaduan ummah
 iv. perundangan
 (d) i. kewangan
 ii. Menjaga
 iii. baitulmal
 iv. khazraj, zakat

Sumbangan Khulafa al-Rasyidin

- (a) Bani Tamim
 (b) 573M
 (c) Abdullah bin Abu Quhafah
 (d) yang membenarkan
 (e) setia
 (f) Penyelamat Umat Islam
- (a) Saad bin Ubadah
 (b) Muhajirin
 (c) Saidina Umar
- (a) perpecahan umat Islam, membayar zakat
 (b) Mempertahankan Madinah
 (c) Membahagikan tanah Arab
 (d) amir
 (e) bayaran gaji
 (f) Zaid bin Thabit

Khalifah Umar bin al-Khattab

- (a) Bani Adi
 (b) 583M
 (c) Umar al-Khattab bin Naufal
 (d) tegas, berterus-terang
 (e) Amirul Mukminin
 (f) Zaman Keemasan
- (a) Abu Bakar al-Siddiq
- (a) pelantikan pegawai
 (b) Majlis Syura
 (c) Membahagikan
 (d) gabenor
 (e) Percukaian, Perbendaharaan
 (f) katib
 (g) salah laku hakim
 (h) sistem ketenteraan
 (i) kubu pertahanan
 (j) menambahkan hasil pertanian
 (k) Terusan Amirul Mukminin
 (l) jizyah, kharaj
 (m) Baitulmal

Khalifah Uthman bin Affan

- (a) 576M
 (b) Uthman bin Affan bin Abil As bin Umaiyah

- (c) lemah lembut, memiliki simpati tinggi
- (d) *Zun Nurain*
- 2 (a) 6 orang calon
- (b) undian yang sama
- (c) Abdul Rahman Auf
- (d) persetujuan orang ramai
- 3 (a) Afghanistan, Cyprus
- (b) pertahanan
- (c) angkatan tentera laut Islam
- (d) al-Quran Mushaf Uthmani
- (e) kemudahan para pengembara
- (f) Baitulmal
- (g) peralatan senjata, kapal
- (h) cukai jizyah

Khalifah Ali bin Abu Talib

- 1 (a) Bani Hasyim
- (b) 602 M
- (c) Sepupu
- (d) perundangan Islam
- 2 (a) pencalonan oleh sekelompok masyarakat
- 3 (a) kestabilan
- (b) proses perundingan
- (c) markas tentera
- (d) golongan Zimmi

Kerajaan Bani Umaiyah

- 1 (a) Umaiyah bin Abdul Shams bin Abdul Manaf
- (b) Muawiyah bin Abu Sufyah
- (c) Damsyik, khalifah
- (d) Abdul Rahman al-Dakhil (Abdul Rahman I)
- (e) Cordova, amir
- 2 **Politik**
- (a) i. ketua
- ii. kerajaan pusat, gabenor
- iii. pegawai utama, surat menyurat, kehakiman
- iv. hijabah
- (b) Jabatan Surat Menyurat, Jabatan Urusan Cap Mohor Pemerintah
- (c) *Diwanul Jundi*
- (d) ijtihad

Sosial

- (a) i. Kota Basrah
- ii. ilmuan bahasa
- iii. Jamil al-Uzri
- iv. bahasa rasmi negara
- v. bunyi, baris
- (b) i. Khalifah al-Walid bin Abdul Malik
- ii. Hospital penyakit kusta
- iii. *al-Shamil fis Sina'ah al-Tabibiyah (Kajian Umum Profesion Kedokteran)*
- iv. teknik pembedahan

3 Sosial

- (a) i. pusat ilmu pengetahuan
- ii. al-Hakam III
- iii. Andalusia
- iv. Cordova, Granada
- (b) i. Toledo
- (c) i. pusat kegemilangan ilmu
- (d) i. Menara
- ii. kayu berukir
- iii. marmar
- iv. 4700 lampu

Ekonomi

- (a) i. mengimbangkan pendapatan
- ii. kharaj, usyur, ghanimah
- (b) perdagangan antarabangsa
- (c) i. tembikar
- ii. kulit
- (d) i. sistem saliran
- ii. penyelidikan

Kerajaan Bani Abbasiyah

- 1 (a) Revolusi Abbasiyah
- (b) Ali Bin Abdullah
- (c) terbuka
- (d) Ahlul Bait

- (e) Khurasan, Humaimah
- (f) Abu Salamah al-Khalal
- (g) al-Abbas
- (h) monarki
- (i) Abu Abbas al-Saffah
- 2 (a) i. penterjemahan
- ii. baitulhikmah
- iii. Yunani
- (b) i. Khalifah Harun al-Rasyid
- ii. Khalifah al-Makmum
- (c) i. percakapan
- ii. idea
- iii. hadis
- iv. Mengarang
- v. hadis, tulisan
- (d) i. *al-Muwata*
- ii. sejarah hidup
- iii. ijtihad
- iv. Imam Abu Hanifa, Imam Ahmad bin Hanbal
- v. tafsir, hadis
- (e) i. Suriani
- ii. pembaharuan
- iii. ulasan
- iv. warisan ilmu
- (f) i. Mempertingkatkan
- ii. diterjemah
- iii. Eropah

Kerajaan Turki Uthmaniyah

- (a) i. Kerajaan Saljuk
- ii. kerajaan kecil
- iii. bebas
- iv. Turki Uthmaniyah
- (b) i. Uthman bin Ertughrul bin Sulaiman Shah
- ii. amir
- iii. menumpaskan
- iv. ghazi
- v. Bursa
- vi. Perluasan kuasa
- vii. Bayezid I
- viii. Mehmed II
- ix. Zaman pengukuhan
- (c) i. lemah
- ii. Keruntuhan
- iii. Pemberontakan
- iv. Pertambahan penduduk
- (d) i. Uthman bin Erthugrul
- v. Mehmed I
- viii. Bayezid II
- xi. Selim II
- 2 (a) i. empayar
- ii. Pelindung
- iii. sistem perundangan
- iv. mufti
- v. Sheikh ul-Islam
- (b) i. pusat pertemuan, jalinan perdagangan
- ii. kecemerlangan
- (c) i. sistem madrasah, kolej perubatan
- ii. ensiklopedia
- iii. perpustakaan
- 3 (a) Byzantine
- (b) armada
- (c) tidak stabil
- (d) Kerajaan kecil
- (e) Janissari
- (f) infantri
- (g) tentera berkuda
- (h) kecemerlangan individu
- (i) diplomasi
- (j) ketenteraan
- (k) senjata moden
- (l) semangat ghazi
- (m) Penghijrahan
- (n) Gereja
- (o) pendakwah

Pertembungan Tamadun Islam dengan Tamadun Lain di Dunia

- 1 (a) Perluasan kuasa
- (b) Mesir
- (c) Qayrawan
- 2 (a) i. perniagaan
- ii. Teluk Parsi
- iii. Canton
- (b) i. cara hidup, mentadbir
- ii. kumpulan peneroka
- iii. Peneroka Islam
- (c) i. Iraq, Iran
- ii. berinteraksi
- iii. Penaklukan
- (d) i. kebudayaan baru
- ii. Bahasa Arab
- iii. Mozarab
- (e) i. bukan Islam
- ii. menguntungkan
- iii. Eropah

Kesan Pertembungan

- (a) i. kehidupan
- ii. Akidah
- iii. al-Quran, Hadis
- iv. geografi
- v. menghapuskan
- (b) i. wilayah
- ii. kerajaan
- iii. orang Islam
- (c) i. Ceylon
- ii. perdagangan
- iii. Istanbul
- (d) i. penyelarasan
- ii. kurikulum
- iii. diwajibkan
- iv. tatatertib kehidupan
- v. cara hidup
- vi. mempengaruhi
- (e) i. cendekiawan
- ii. Galen, Hippocrates
- iii. pengumpulan maklumat
- iv. Khalifah Harun al-Rasyid
- (f) i. Al-Zahrawi
- ii. al-Hawi
- iii. farmasi
- iv. al-Battani, al-Biruji
- v. al-Mawardi
- vi. pemikiran politik
- (g) i. Masjid Cordova
- ii. Istanbul
- iii. Istana Alhambra
- (h) i. ilmu pengetahuan
- ii. Ibnu Battuta
- iii. Al-Mascudi

Praktis Formatif

Kertas 1

Soalan Objektif

- 1 D
- 2 A
- 3 C
- 4 C
- 5 B
- 6 C
- 7 D
- 8 A
- 9 C
- 10 A

Kertas 2

Soalan Struktur

- 1 (a) X: Khalifah Umar bin al-Khattab [1m]
Y: Khalifah Uthman bin Affan [1m] [2 × 1m]
- (b) F1 Lelaki Islam [1m]

- F2 Memiliki ilmu tentang Islam [1m]
- F3 Taat kepada perintah Allah [1m]
- F4 Sanggup melaksanakan hukum Allah [1m]
- F5 Bersifat adil [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
- (c) F1 Mentadbir negara/ketua negara [1m]
- F2 Memelihara kemurnian/kedudukan Islam [1m]
- F3 Mengekalkan keharmonian umat Islam [1m]
- F4 Menjaga kestabilan umat Islam [1m]
- F5 Melaksanakan hukum syariah [1m] [Mana-mana 3 × 1m]
- (d) Ya, wajar
- F1 Keadilan dinikmati oleh manusia [1m]
- H1 penindasan dapat dibendung [1m]
- F2 Akhlak manusia terkawal [1m]
- H2 gejala sosial dapat dibendung [1m]
- F3 Semua negara bekerjasama menjaga keamanan [1m]
- H3 tidak berlaku peperangan [1m]
- F4 Kekayaan hasil bumi dapat dinikmati bersama [1m]
- H4 meningkatkan ekonomi negara [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 3 × 1m]

Soalan Esei

Soalan 1

Ceraian (a)

Tahap Pertama

- F1 Diasaskan oleh Muawiyah bin Abu Sufyan [1m]
- F2 Mengambil sempena nama Umayyah bin Abdu Shams [1m]
- F3 Hassan bin Ali menyerahkan kuasa kepada Abu Sufyan [1m]
- F4 Penyerahan kuasa dibuat untuk mengelakkan perpecahan umat Islam [1m]
- F5 Bermula dari tahun 661 Masihi hingga tahun 750 Masihi [1m]
- F6 Berpusat di Damsyik [1m]
- F7 Pemimpin bergelar khalifah [1m]

Tahap Kedua

- F8 Diasaskan oleh Abdul Rahman al-Dakhil/Abdul Rahman I [1m]
- F9 Abdul Rahman melarikan diri setelah keruntuhan kerajaan Bani Umayyah tahap pertama [1m]
- F10 Berpusat di Cordova [1m]
- F11 Ibu kota di Andalusia [1m]
- F12 Berlangsung dari tahun 756 Masihi hingga tahun 1031 Masihi [1m]
- F13 Pemimpin bergelar *amir* [1m] [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Sistem khalifah [1m]
- H1 secara warisan [1m]
- F2 Sistem wazarah [1m]
- H2 wazir dilantik mengetuai sistem pentadbiran pusat negara [1m]
- F3 Gabenor [1m]
- H3 mengetuai pentadbiran wilayah [1m]
- F4 Sistem urus setia [1m]
- H4a pegawai utama dilantik menguruskan rekod/surat-menyurat [1m]
- H4b pentadbiran dibahagikan kepada beberapa bahagian (surat-menyurat/cukai/ketenteraan/polis/kehakiman) [1m]
- F5 Sistem hijabah [1m]
- H5a pegawai memeriksa orang yang ingin menemui khalifah [1m]
- H5b mengawal keselamatan khalifah [1m]
- H5c pemegang amanah [1m]
- F6 Penubuhan jabatan [1m]
- H6a Jabatan Cukai/Jabatan Surat-menyurat/Jabatan Urusan Am/Jabatan Urusan Cap Mohor Pemerintah [1m]
- H6b diasaskan oleh Muawiyah bin Abu Sufyan [1m]
- F7 Sistem ketenteraan [1m]
- H7a diperkemas [1m]
- H7b *Diwanul Jundi*/Jabatan Ketenteraan ditubuhkan untuk pertahanan negara [1m]
- H7c penubuhan tentera darat [1m]
- H7d penubuhan tentera laut [1m]
- F8 Pusat keilmuan [1m]
- H8a Lahir ilmuan bahasa/filologi/nahu/sastera [1m]

- H8b bahasa Arab menjadi bahasa rasmi [1m]
 H8c tanda bunyi/baris pada tulisan al-Quran diperkenalkan [1m]
 F9 Perkembangan ilmu agama [1m]
 H9a melahirkan tokoh ilmu agama [1m]
 H9b fikah/tafsir al-Quran/tauhid/usuludin/hadis [1m]
 F10 Taraf kesihatan [1m]
 H10a hospital pertama dibina di Damsyik [1m]
 H10b dibina oleh Khalifah al-Walid bin Abdul Malik [1m]
 H10c hospital pesakit kusta dibina [1m]
 H10d dibina oleh Khalifah Umar bin Abdul Aziz [1m]
 F11 Penterjemahan buku-buku rujukan ilmu [1m]
 H11 ke dalam bahasa Arab [1m]
 F12 Perkembangan ilmu sains [1m]
 H12 kimia/astronomi/perubatan [1m]
 F13 Perundangan [1m]
 H13a hukuman berdasarkan ijtihad dan berpandukan al-Quran/sunah/ijmak [1m]
 H13b hakim bebas/tidak terikat kepada mana-mana pihak [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Menganjurkan persidangan Islam [1m]
 F2 Menganggotai dan pemimpin OIC [1m]
 F3 Memperjuangkan hak rakyat Palestin [1m]
 F4 Menghantar bantuan kemanusiaan ke Syria, Palestin dan negara-negara Islam lain [1m]
 F5 Menjadi penganjur tilawah al-Quran peringkat antarabangsa [1m]
 F6 Menyediakan sistem perbankan Islam [1m]
 F7 Mempelopori hab produk halal [1m]
 F8 Menjadi hab pendidikan antarabangsa/UIAM [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 6 × 1m]

Kertas 3

- 1 F1 Pengganti [1m]
 F2 Menggantikan Rasulullah SAW sebagai pemerintah [1m]
 F3 Menguruskan pentadbiran negara selepas kewafatan Rasulullah SAW [1m]
 F4 Dari segi agama, khalifah bermaksud tanggungjawab memelihara kemurnian agama Islam [1m]
 F5 Bertanggungjawab mengekalkan keharmonian umat Islam [1m] [Maksimum: 5 markah]
- 2 **Kaedah pemilihan khalifah al-Rasyidin**
 F1 Musyawarah atau syura [1m]
 H1a Semasa peralihan Saidina Abu Bakar [1m]
 H1b Golongan Ansar daripada Bani Saadah hampir melantik khalifah daripada kalangan mereka [1m]
 H1c Namun atas cadangan Saidina Umar dan dipersetujui ramai [1m]
 F2 Cadangan nama dari khalifah terdahulu sebelum wafat [1m]
 H2 Saidina Abu Bakar mencadangkan Saidina Umar sebelum wafat [1m]
 F3 Pemilihan daripada beberapa calon [1m]
 H3 6 orang nama diusulkan dan Saidina Uthman terpilih [1m]
 F4 Pencalonan sekelompok masyarakat [1m]
 H4 Saidina Ali telah terpilih [1m]
 F5 Khalifah perlu mengangkat sumpah/lafaz taat setia/baiah semasa peralihan menjadi khalifah [1m]
- Syarat atau kriteria yang perlu dimiliki oleh seseorang khalifah**
 F6 Lelaki Islam [1m]
 F7 Memiliki ilmu tentang Islam [1m]
 F8 Taat kepada perintah Allah [1m]
 F9 Sanggup melaksanakan hukum Allah [1m]
 F10 Bersifat adil [1m]
 F11 Berakhlak mulia/baik/jujur [1m]
 F12 Sihat tubuh badan [1m]
 F13 Sempurna [1m]
 F14 Berfikiran waras/berakal/cerdas [1m]
 F15 Warak [1m]

- F16 Pandai mentadbir /bijak [1m]
 F17 Lelaki yang merdeka [1m] [Maksimum: 15 markah]
- 3 F1 Mentadbir negara/ketua negara [1m]
 F2 Memelihara kemurnian/keududukan Islam [1m]
 F3 Mengekalkan keharmonian umat Islam [1m]
 F4 Menjaga kestabilan umat Islam [1m]
 F5 Melaksanakan hukum syariah [1m]
 F6 Menitikberatkan sistem ekonomi, politik dan sosial [1m]
 F7 Memelihara kelicinan pentadbiran [1m]
 F8 Mempertahan negara daripada ancaman musuh/keamanan [1m]
 F9 Melantik/melucut pegawai kerajaan [1m]
 F10 Menjaga kebajikan rakyat [1m]
 F11 Meneruskan ajaran Allah [1m]
 F12 Mengekalkan perpaduan ummah [1m]
 F13 Menguruskan kewangan/perbendaharaan negara [1m]
 F14 Mengatur sistem kharaj/zakat/jizyah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 4 F1 Khalifah Abu Bakar telah mengatasi perpecahan yang melanda masyarakat Islam selepas kewafatan Nabi Muhammad SAW [1m]
 H1a Perpecahan berpunca daripada golongan murtad [1m]
 H1b Gerakan al-Riddah yang enggan bayar zakat [1m]
 H1c Mengambil tindakan tegas terhadap mereka yang terbabit [1m]
 H1d Sebagai pemimpin menjadi sumber teladan umat Islam [1m]
 F2 Mempertahankan negara Islam daripada ancaman musuh [1m]
 H2a seperti Parsi dan Rom timur [1m]
 H2b Menghantar panglima perang iaitu Khalid bin al-Walid menentang angkatan tentera Parsi di Iraq [1m]
 H2c Menghantar Usamah bin Zaid ke Ghasan [1m]
 H2d Ekspedisi ini berjaya mengalahkan musuh [1m]
 F3 Melicinkan pentadbiran negara [1m]
 H3a Membahagikan Tanah Arab kepada 10 wilayah [1m]
 H3b Melantik seorang ketua/Amir untuk mentadbir wilayah [1m]
 F4 Memperkenalkan bayaran gaji untuk tentera [1m]
 H4 daripada rampasan perang [1m]
 F5 Memperkenalkan undang-undang tanah [1m]
 F6 Menjaga hak rakyat terutama yang berkaitan dengan golongan mawali [1m]
 F7 Mengumpulkan tulisan al-Quran [1m]
 H7a Kerana kematian ramai hafiz al-Quran sewaktu menentang golongan al-Riddah [1m]
 H7b Memerintah Zaid bin Thabit supaya menghimpunkan tulisan ayat al-Quran pada batu, kulit binatang, kayu dan tulang [1m]
 H7c Menyalinnya semula [1m]
 F8 Khalifah Umar telah memperkenalkan dasar pentadbiran dan pelantikan pegawai [1m]
 H8 Menubuhkan majlis syura yang dianggotai oleh wakil golongan Muhajirin dan Ansar [1m]
 F9 Membahagikan jajahan takluk Islam kepada beberapa wilayah [1m]
 H9 Melantik wali atau gabenor sebagai ketua yang bertindak sebagai pentadbir awam dan panglima tentera [1m]
 F10 Menubuhkan jabatan [1m]
 H10a Jabatan Tentera, Jabatan Polis, Jabatan Percukaian dan Jabatan Perbendaharaan Negara [1m]
 H10b Jabatan diketuai oleh katib atau setiausaha [1m]
 H10c Jabatan Kehakiman dipisahkan daripada jabatan lain [1m]
 H10d Untuk mengelakkan salah laku oleh hakim [1m]
 H10e Mereka diberikan gaji bulanan yang tinggi iaitu sekitar 500 dirham [1m]
 F11 Bidang pendidikan [1m]
 H11a Khalifah Umar al-Khattab mengembangkan pengajaran al-Quran [1m]
 H11b Menyediakan tempat pembelajaran di kawasan masjid [1m]
 H11c Menghantar guru agama ke pelbagai wilayah [1m]
 F12 Memperkenalkan kalendar Islam [1m]

- H12 Menjadikan tahun Hijrah sebagai titik permulaan pengiraan tahun Islam [1m]
 F13 Membina terusan dan tali air untuk menambahkan lagi hasil pertanian [1m]
 H13 Empangan Abu Musa di Basrah dan Terusan Amirul Mukminin [1m]
 F14 Rakyat digalakkan meneroka tanah baru untuk pertanian [1m]
 H14 Mengusahakan tanah terbiar [1m]
 F15 Mempelkenalkan pelbagai jenis cukai [1m]
 H15 Cukai jizyah, kharaj [1m]
 F16 Mendirikan baitulmal [1m]
 H16 bagi mengawal aliran masuk pendapatan negara melalui sistem jizyah dan kharaj [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 20 markah]
- 5 F1 Menjamin pelantikan pentadbir yang tepat [1m]
 F2 Melancarkan pentadbiran negara [1m]
 F3 Mengutamakan permuafakatan dalam pemerintahan [1m]
 F4 Melahirkan pemimpin yang cemerlang [1m]
 F5 Melahirkan pemimpin yang berhemah tinggi [1m]
 F6 Mengambil keputusan secara bersama [1m]
 F7 Memupuk kerjasama politik antara semua kaum [1m]
 F8 Keadilan dinikmati oleh manusia [1m]
 F9 Penindasan dapat dibendung [1m]
 F10 Akhlak manusia terkawal [1m]
 F11 Semua rakyat bekerjasama menjaga keamanan [1m]
 F12 Kekayaan hasil bumi dapat dinikmati bersama [1m]
 F13 Manusia hidup dalam keadaan harmoni [1m]
 F14 Tidak berlaku peperangan [1m]
 F15 Rasuah dapat dihapuskan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 15 markah]
- 6 F1 Menjalankan tugas dengan penuh kesedaran [1m]
 F2 Menjalankan tugas dengan penuh tanggungjawab/amanah [1m]
 F3 Tidak mementingkan diri [1m]
 F4 Tidak mengamalkan kehidupan mewah [1m]
 F5 Telah berjuang mengekalkan pembangunan, kesejahteraan dan kebahagiaan rakyat [1m]
 F6 Melaksanakan tugas berlandaskan al-Quran dan sunnah [1m]
 F7 Mencontohi Nabi Muhammad SAW [1m]
 F8 Adil dalam pemerintahan [1m]
 F9 Bersungguh-sungguh dalam pentadbiran [1m]
 F10 Mengamalkan ajaran Islam [1m]
 F11 Memiliki pengetahuan yang luas tentang Islam [1m]
 F12 Sanggup melaksanakan hukum Allah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 7 F1 Memelihara kedudukan agama Islam [1m]
 F2 Mentadbir negara mengikut al-Quran dan Sunnah [1m]
 F3 Menitikberatkan keseimbangan antara keperluan rohaniyah dan jasmaniah [1m]
 F4 Memastikan kelicinan pentadbiran negara [1m]
 F5 Mempertahankan negara Islam daripada ancaman musuh [1m]
 F6 Melantik/melucutkan jawatan pegawai pentadbiran negara [1m]
 F7 Menjaga kebajikan rakyat [1m]
 F8 Menjaga dan meneruskan ajaran Allah [1m]
 F9 Mengekalkan perpaduan ummah [1m]
 F10 Memantapkan sistem perundangan Islam [1m]
 F11 Menguruskan kewangan negara mengikut tatacara Islam [1m]
 F12 Menganjur program seperti Tilawah al-Quran [1m]
 F13 Menubuhkan pusat pendidikan Islam seperti UIAM, UNIZA, KUIS [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 8 F1 Khalifah Abu Bakar menentang musuh dalaman [1m]
 H1 golongan murtad, enggan bayar zakat [1m]
 F2 Khalifah Umar bijak merancang projek pembangunan/ekonomi [1m]

- H2 membina terusan, pelaksanaan cukai seperti cukai jizyah, kharaj [1m]
 F3 Khalifah Uthman cekap mempertahankan negara Islam [1m]
 H3 membina angkatan tentera laut Islam [1m]
 F4 Khalifah Ali pakar selok-belok hukum Islam [1m]
 H4 menyelesaikan masalah berhubung masyarakat dan undang-undang Islam [1m]
 F5 Melaksanakan proses bai'ah dalam peralihan ketua negara [1m]
 H5 supaya pemimpin yang dilantik bertanggungjawab dan taat setia pada negara [1m]
 F6 Setiap pemimpin yang dilantik mestilah berusaha untuk menjadi pemimpin yang cemerlang [1m]
 H6 untuk membawa kebahagiaan umat Islam di dunia dan di akhirat [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 9 (a) P1 Selepas kewafatan Nabi Muhammad SAW, sistem pemerintahan kerajaan Islam diteruskan melalui Khulafa al-Rasyidin [1m]
 P2 Sistem pemerintahan ini diketuai oleh khalifah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 1 × 1m]
- (b) NP1 Mengutamakan permuafakatan dalam pemerintahan [1m]
 NP2 Melahirkan pemimpin yang berhemah tinggi [1m]
 NP3 Mengambil keputusan secara bersama [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 2 × 1m]
- (c) H1 Memelihara kedudukan agama Islam sebagai Islam agama rasmi [1m]
 H2 Menitikberatkan politik, sosial, ekonomi yang adil [1m]
 H3 Mempertahankan negara dengan melibatkan semua rakyat tanpa mengira agama [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 [Maksimum: 5 markah]

BAB 7: Islam di Asia Tenggara

Revisi Kendiri

Pengenalan

- 1 China, India
- 2 tiupan angin monsun
- 3 perdagangan
- 4 Hindu Buddha
- 5 Perlak, Gerisik
- 6 tiga

Teori Kedatangan Islam ke Asia Tenggara

- 1 (a) i. perdagangan
ii. pusat perniagaan
iii. Melaka
iv. perubahan angin
v. perkampungan, berkahwin
vi. pedagang Arab
- (b) i. bahan penulisan
ii. tulisan Jawi
iii. budaya Arab
iv. pengislaman raja

2 Teori Islam dari China

- (a) i. Canton
ii. China
iii. perdagangan
iv. peniaga China
- (b) i. Perpindahan
ii. Terengganu
iii. seni bina
iv. batu nisan

Teori Islam dari India

- (a) i. Koromandel
ii. lama
iii. menyebarkan Islam
iv. berniaga
v. Malik Ibrahim di Gerisik
vi. hubungan

Penyebaran Islam di Asia Tenggara

- 1 (a) China, India
(b) perdagangan
(c) Kemurnian tingkah laku
(d) ulama
(e) berhemah, lemah lembut
(f) baik
(g) syahbandar
 - 2 (a) Perkahwinan siasah
(b) diislamkan
(c) Perkahwinan biasa
 - 3 (a) pengaruh
(b) Raja
(c) Megat Iskandar Syah
(d) Pasai
 - 4 (a) kawasan baru
(b) Melaka
(c) warisan
(d) Sultan Iskandar Muda Mahkota Alam
(e) Pattani
(f) pusat perdagangan
 - 5 (a) Syeikh Ismail
(b) Pasai
(c) Melaka
(d) Pengajaran
(e) Wali Songo
(f) Demak
 - 6 (a) Perlak
(b) keilmuan
(c) Pasai
(d) sastera
(e) puisi, syair
(f) Hamzah Fansuri
- 7 (a) Kemurnian ajaran Islam
(b) kehidupan yang harmoni, menyanjung akhlak mulia
(c) rasional

Pengaruh Islam di Asia Tenggara

- 1 (a) Kerajaan Abbasiyah
(b) ketua negara, penasihat sultan
(c) penyelia baitulmal, peniaga harta wakaf
(d) *Khalifatul Mukminin, Zillullah fil-Alam*
(e) agama rasmi
(f) Aceh Darus Salam
(g) undang-undang syariah
(h) semangat jihad
(i) menulis surat
- 2 (a) ilmu pengetahuan
(b) mewajibkan
(c) pesantren
(d) pondok, dayah
(e) Pattani, Aceh
(f) Serambi Makkah
- 3 (a) mutu bahasa
(b) tulisan Jawi
(c) tulisan rasmi
(d) Istilah
(e) berkat, alam
(f) sastera
(g) lingua franca
(h) perantaraan
(i) gaya, tatabahasa
(j) sastera Islam
- 4 (a) bersongkok
(b) *ad-din*
(c) persamaan taraf
(d) panduan
(e) budaya
(f) bergotong-royong
(g) bersatu padu
(h) kerjasama
- 5 (a) batu nisan
(b) al-Quran, hukum
(c) Seni khat
(d) tertua

- (e) kaligrafi
(f) tumbuh-tumbuhan
(g) rumah
(h) mimbar, mihrab
- 6 (a) perbendaharaan negara
(b) sedekah
(c) rajib bekerja
(d) rezeki
(e) mengemis
(f) berdagang
(g) urus niaga
(h) riba
(i) Nilai-nilai murni

Praktis Formatif

Kertas 1

Soalan Objektif

- 1 D
- 2 C
- 3 D
- 4 A
- 5 C
- 6 C
- 7 B
- 8 C
- 9 D
- 10 B

Kertas 2

Soalan Struktur

- 1 (a) F1 Istana [1m]
F2 Pondok [1m] [2 × 1m]
(b) F1 Peringkat rendah/ranggang [1m]
F2 Peringkat menengah/muenasah [1m]
F3 Peringkat pengajian tinggi atau universiti/*Jamiah Bait al-Rahman* [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
(c) F1 Merupakan pusat pengajian Islam [1m]
F2 Mata pelajaran diajar ialah Fiqah/Usuludin/Tasawuf/Hadis/Tafsir [1m]
F3 Bahasa Melayu dan Bahasa Arab sebagai bahasa pengantar [1m]
F4 Keperluan asas seperti makan/minum disediakan oleh pelajar sendiri [1m] [Mana-mana 3 × 1m]
(d) F1 Sultan/pemerintah berminat terhadap perkembangan ilmu agama/menuntut ilmu [1m]
F2 Ibu bapa mementingkan ilmu pengetahuan [1m]
F3 Ulama berperanan menyampaikan ilmu agama [1m]
F4 Istana menjadi pusat perkembangan ilmu pengetahuan [1m]
F5 Istana menjadi pusat intelektual Melayu [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 3 × 1m]

Soalan Esei

Soalan 1

Ceraian (a)

- F1 Pedagang singgah di pelabuhan [1m]
- F2 Kepercayaan dan amalan baru menjadi ikutan [1m]
- F3 Menunjukkan kemurnian sikap dan tingkah laku [1m]
- F4 Menjadikan kawasan penempatan pedagang sebagai pusat perbincangan [1m]
- F5 Mempunyai sikap dakwah Islamiah yang menarik minat masyarakat [1m]
- F6 Menjalankan dakwah [1m]
- F7 Membawa ulama untuk menyebarkan Islam [1m]
[Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Ibu bapa atau orang tua hendaklah dihormati [1m]
- F2 Jiran dianggap sebagai anggota keluarga sendiri [1m]
- F3 Terdapat panggilan tertentu untuk orang yang lebih tua [1m]
- F4 Seperti Pak Long/Mak Long [1m]
- F5 Orang tua tidak boleh dipanggil dengan namanya [1m]
- F6 Apabila bertutur, teman yang lebih muda hendaklah bercakap dengan suara yang rendah [1m]

- F7 Tetamu dilayan dengan hormat [1m]
 F8 Tetamu sering dihidangkan dengan makanan/minuman [1m]

[Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Rajin bekerja dan mencari rezeki yang halal [1m]
 F2 Melarang perbuatan mengemis [1m]
 F3 Menggalakkan orang Islam berdagang [1m]
 F4 Berdagang/berniaga dianggap mulia dalam Islam [1m]
 F5 Berdagang juga dianggap sumber rezeki yang besar [1m]
 F6 Mengamalkan unsur-unsur yang halal semasa berurus niaga [1m]
 F7 Melarang amalan riba/penindasan/penipuan [1m]
 F8 Adil dalam timbangan dan sukatan [1m]

[Mana-mana jawapan munasabah]

[Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (d)

- F1 Menjamin kestabilan negara [1m]
 H1 mewujudkan keharmonian dan keamanan [1m]
 F2 Melahirkan masyarakat yang bersatu padu [1m]
 H2 mendidik akhlak yang baik [1m]
 F3 Melahirkan pemimpin yang adil [1m]
 H3 bertindak berlandaskan keadilan [1m]
 F4 Pemimpin yang mempunyai keperibadian yang mulia [1m]
 H4 mengamalkan konsep musyawarah [1m]
 F5 Menghormati penganut agama selain Islam [1m]
 H5 menjadikan Islam sebagai asas perundangan [1m]

[Mana-mana jawapan munasabah]

[Mana-mana 4 × 1m]

Kertas 3

- 1 F1 Asia Tenggara terletak di antara China di sebelah timur dan India di sebelah barat [1m]
 F2 Kedua-dua wilayah ini dihubungi oleh Selat Melaka [1m]
 F3 Kedudukan Asia Tenggara amat strategik [1m]
 F4 Lahir bandar pelabuhan penting seperti Srivijaya, Perlak, Pasai, Melaka, Bantam, Cheribon, Makasar, Brunei dan Pattani [1m]
 F5 Pelabuhan ini mempunyai hubungan dengan pelabuhan penting di Lautan Hindi seperti Mocha, Hormuz, Surat, Goa, Colombo, dan di Pantai Koromandel India seperti Masulipatam dan Pondicherry [1m]
 F6 Turut menjalinkan hubungan dengan pelabuhan penting di Laut China Selatan seperti Canton atau Amoy di China [1m]
 F7 Mempertemukan pedagang dari pelbagai pelosok kawasan ini ialah tiupan angin monsun [1m]
 F8 Tanah besar Asia juga dihubungkan dengan jalan darat yang dikenal sebagai Jalan Sutera [1m]
 F9 Jalan Sutera ini merentang dari wilayah di Asia Barat ke Asia Tengah dan seterusnya ke China [1m]
 F10 Asia Tenggara telah menjadi kawasan perdagangan utama bagi pedagang Melayu, Arab, China dan India [1m]
 F11 Asia Tenggara menjadi tarikan utama kepada pedagang luar kerana kekayaan hasil buminya yang merangkumi produk pertanian, logam, dan hasil hutan yang diperlukan oleh pedagang dari Barat atau Timur [1m]
 F12 Apabila Islam berkembang di Makkah pada abad ketujuh Masihi, para pedagang Islam yang keluar belayar telah berdagang ke seluruh rantau Asia [1m]
 [Maksimum: 5 markah]
- 2 F1 Peranan pedagang Islam [1m]
 H1a menyebarkan Islam dengan aman/tertib/lemah lembut [1m]
 H1b menunjukkan tingkah laku yang baik/sifat mahmudah/amanah [1m]
 H1c membawa mubaligh [1m]
 H1d menjalin hubungan baik dengan pemerintah [1m]
 H1e Menetap di pelabuhan [1m]
 H1f Memegang jawatan sebagai Syahbandar [1m]
 C1 Melaka [1m]

- F2 Perkahwinan siasah [1m]
 H2a dalam kalangan kerabat raja [1m]
 H2b putera/puteri raja dikahwinkan dengan putera/puteri kerajaan lain [1m]
 C2 Melaka dengan Siak/Kampar/Inderagiri/Jambi/Pahang/Kedah [1m]
 F3 Perkahwinan biasa [1m]
 H3a antara pedagang Islam/ulama dengan rakyat biasa [1m]
 H3b menyebabkan Islam tersebar dalam kalangan ahli keluarga/masyarakat sekitar [1m]
 C3 dari India/Arab/China [1m]
 F4 Pengislaman raja/bangsawan [1m]
 H4a rakyat mengikut amalan raja/bangsawan [1m]
 C4 Raja Melaka (Megat Iskandar Syah)/Raja Pasai (Malik al-Salih) [1m]
 F5 Peranan kerajaan-kerajaan Islam [1m]
 H5a Melaka menyebarkan Islam melalui perluasan wilayah [1m]
 H5b menyekat penyebaran agama Kristian [1m]
 H5c mengislamkan Pulau Jawa/Pattani/Kepulauan Sulu/Mindanao [1m]
 C5 Melaka/Johor-Riau/Acheh/Demak/Pajang/Mataram/Brunei [1m]
 F6 Peranan pusat kebudayaan [1m]
 H6a menjadi pusat kebudayaan/intelektual/pendidikan [1m]
 H6b menterjemahkan kitab Arab ke Bahasa Melayu/ulama menjadi pakar rujuk [1m]
 H6c menjadikan karya sastera Arab untuk menaikkan semangat juang tentera [1m]
 H6d menghasilkan karya sastera/penulisan ilmiah [1m]
 C6 Melaka/Samudera-Pasai/Johor/Acheh [1m]
 F7 Peranan mubaligh/ulama/pedagang/ahli sufi [1m]
 H7a mempamerkan sahsiah yang baik [1m]
 H7b mengajar ilmu Islam di rumah/masjid/istana [1m]
 H7c mendirikan institusi pendidikan/pondok/ranggang [1m]
 H7d menjadi penasihat pemerintah/membantu pentadbiran [1m]
 H7e menjadikan negeri sebagai pusat dakwah [1m]
 C7 Wali Songo/Syeikh Abdul Aziz/Syeikh Ismail/Fakir Muhammad/Syarif Amir Sayyid al-Syirazi/Tajudin al-Asfahani/Maulana Abu Bakar/Maulana Yusuf [1m]
 F8 Keistimewaan Islam [1m]
 H8a Konsep Islam yang Maha Esa/tauhid/keadilan/menyanjung akhlak yang mulia/persamaan taraf/konsep kebahagiaan dunia dan akhirat [1m]

[Mana-mana jawapan munasabah]

[Maksimum: 20 markah]

- 3 F1 Agama Islam disebarkan bukan secara paksa [1m]
 H1 orang Melayu secara sukarela memeluk Islam [1m]
 F2 Rakyat taat kepada raja [1m]
 H2 mereka mengikut raja mereka memeluk Islam [1m]
 F3 Orang Melayu terpicik dengan pedagang Islam [1m]
 H3 tingkah laku dan sikap pedagang Islam menjadi ikutan [1m]
 F4 Kemurnian ajaran Islam meliputi semua bidang kehidupan [1m]
 H4a konsep Tuhan Yang Maha Esa [1m]
 H4b menitikberatkan keadilan [1m]
 H4c kehidupan harmoni menarik minat penduduk Asia Tenggara [1m]
 F5 Islam disebarkan secara berhemah [1m]
 H5a tidak melibatkan peperangan [1m]
 H5b tiada paksaan [1m]
 F6 Konsep persaudaraan/ummah [1m]
 H6a menarik minat penduduk di Tanah Melayu [1m]
 H6b mudah difahami [1m]

[Mana-mana jawapan munasabah]

[Maksimum: 10 markah]

- 4 F1 Kehidupan serta nilai Islam yang murni diperlihatkan oleh pendakwah serta pedagang Islam [1m]
 F2 Kejujuran pedagang Islam ketika menjalankan perniagaan [1m]

- F3 Sifat mementingkan kebersihan [1m]
 F4 Berhemah tinggi ketika berurusan [1m]
 F5 Semangat dakwah Islamiah pedagang-pedagang Islam [1m]
 F6 Pedagang yang berdakwah mengamalkan sifat berhemah dan lemah-lembut ketika menyampaikan Islam [1m]
 F7 Pedagang mempunyai sifat mahmudah [1m]
 F8 Hubungan baik pedagang dengan pemerintah [1m]
 F9 Kemurnian ajaran Islam [1m]
 F10 Konsep Tuhan Yang Maha Esa [1m]
 F11 Keadilan dalam Islam [1m]
 F12 Penetapan hak individu/masyarakat [1m]
 F13 Menyanjung akhlak mulia [1m]
 F14 Menganjurkan konsep kebahagiaan dunia dan akhirat [1m]
 F15 Ajaran Islam mudah difahami [1m]
 F16 Perkahwinan dengan pedagang/pendakwah [1m]
 F17 Mengikuti golongan bangsawan/raja yang memeluk Islam [1m]
 F18 Semangat dakwah Islamiah pendakwah/ulama/pedagang [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 15 markah]
- 5 F1 Sistem pentadbiran berasaskan Islam dilaksanakan [1m]
 F2 Institusi kesultanan diamalkan [1m]
 F3 Raja menggunakan gelaran sultan/Khalifatul Mukminin/zillullah fil 'alam/zillullah fil-ard [1m]
 F4 Sultan menjadi ketua negara [1m]
 F5 Mufti menjadi penasihat sultan [1m]
 F6 Kadi/bilal/pemungut zakat/penyelia baitulmal/penjaga harta wakaf diwujudkan [1m]
 F7 Islam menjadi agama rasmi [1m]
 F8 Sultan dianggap khalifah Allah/wakil Allah [1m]
 F9 Pemerintahan yang adil dianggap amanah Allah [1m]
 F10 Terdapat sultan bertaraf ulama (Sultan Malik al-Zahir/ Ali Mughayat Syah/Iskandar Thani) [1m]
 F11 Menerapkan Islam dalam pentadbiran/nilai-nilai murni [1m]
 F12 Unsur Islam pada nama negara (Acheh Darus Salam) [1m]
 F13 Raja memakai nama Islam (Mansur Syah/Mahmud Syah) [1m]
 F14 Pelaksanaan undang-undang syariah (jenayah/pernikahan/perniagaan/pembahagian harta pusaka) [1m]
 F15 Dipraktikkan di Melaka pada zaman Sultan Alaudin Riayat Syah [1m]
 F16 Semangat jihad menentang penjajah [1m]
 F17 Diterjemahkan dalam konteks lebih luas/membaiki kehidupan [1m]
 F18 Sistem Islam menggantikan konsep Hindu/bacaan ciri/baiah [1m]
 F19 Konsep dewaraja tidak digunakan lagi [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 15 markah]
- 6 F1 Pemerintahan dan pentadbiran [1m]
 H1 menitikberatkan konsep wasatiyyah [1m]
 F2 Institusi beraja menjadi institusi kesultanan [1m]
 H2 di negeri-negeri Melayu [1m]
 F3 Wujud juga jawatan pegawai agama [1m]
 H3 kadi, khatib, bilal [1m]
 F4 Islam menjadi agama rasmi [1m]
 H4 di Malaysia dan Brunei [1m]
 F5 Nama-nama Islam untuk negeri [1m]
 H5 Johor Darul Takzim, Selangor Darul Ehsan [1m]
 F6 Sultan menggunakan nama Islam [1m]
 H6 Sultan Ibrahim, Sultan Abdul Halim [1m]
 F7 Kutipan zakat [1m]
 H7 Pusat zakat ditubuhkan [1m]
 F8 Sistem pendidikan [1m]
 H8 institusi pendidikan formal seperti sekolah agama, pondok dan surau diteruskan [1m]
 F9 Bahasa dan kesusasteraan [1m]
 H9 Penggunaan tulisan Jawi berasal daripada tulisan Arab (al-Quran) yang diubah suai dengan perkataan Melayu [1m]
 F10 Cara hidup [1m]
 H10a Menutup aurat untuk pemakaian perempuan bertudung [1m]

- H10b Lelaki bersongkok/serban [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 7 F1 Salah faham terhadap Islam [1m]
 F2 Islam dianggap agama ekstrem/ganas/kejam [1m]
 F3 Pengaruh media Barat [1m]
 F4 Islam dikaitkan dengan keganasan/militan [1m]
 F5 Umat Islam sendiri tidak menunjukkan contoh yang baik [1m]
 F6 Orang bukan Islam melihat contoh yang tidak betul [1m]
 F7 Kurang maklumat berkaitan ajaran Islam [1m]
 F8 Maklumat diperoleh dari sumber yang tidak tepat [1m]
 F9 Islamophobia/takut kepada ajaran Islam [1m]
 F10 Memburuk-burukan nama Islam [1m]
 F11 Memutarbelitkan fakta [1m]
 F12 Merupakan propaganda Barat untuk menjatuhkan Islam [1m]
 F13 Orang bukan Islam menjauhkan diri daripada Islam [1m]
 F14 Menyebarkan agama Kristian [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 8 F1 Tidak berputus asa dalam menyampaikan dakwah [1m]
 H1 bersabar walaupun menghadapi pelbagai dugaan [1m]
 F2 Gigih menyebarkan dakwah [1m]
 H2 tidak mudah berputus asa [1m]
 F3 Kreatif menyampaikan dakwah [1m]
 H3 penyebaran Islam boleh dilaksanakan melalui pelbagai cara [1m]
 F4 Berani menyuarakan kebenaran [1m]
 H4 sanggup menghadapi pelbagai risiko untuk berdakwah [1m]
 F5 mengamalkan sifat lemah lembut melayani masyarakat [1m]
 H5 tidak melalui paksaan/kekerasan [1m]
 F6 Mewujudkan persefahaman dalam kalangan rakyat [1m]
 H6 perkara sensitif berkaitan agama tidak boleh dipersoalkan [1m]
 F7 Agama lain diterima sebagai sebahagian daripada budaya masyarakat Malaysia [1m]
 H7a rakyat bebas mengamalkan agama masing-masing [1m]
 H7b membanteras kesangsihan terhadap sesuatu pihak [1m]
 F8 Masyarakat terus hidup dalam keharmonian [1m]
 H8 saling faham memahami/hormat-menghormati [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 9 (a) P1 Kedatangan Islam di Asia Tenggara dirintis oleh pedagang Islam [1m]
 P2 Kemudian menerusi peranan yang dimainkan oleh kerajaan Islam, agama Islam terus berkembang dengan meluas sehingga kini [1m]
 [Mana-mana 1 × 1m]
 (b) NP1 Tabah menghadapi cabaran [1m]
 NP2 Menunjukkan contoh teladan yang baik [1m]
 NP3 Sedia menerima perubahan [1m]
 [Mana-mana 2 × 1m]
 (c) H1 Semua pihak perlu mewujudkan keharmonian dan keamanan [1m]
 H2 Melahirkan masyarakat yang bersatu padu [1m]
 H3 Melahirkan pemimpin yang adil [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 2 × 1 m]
 [Maksimum: 5 markah]
- BAB 8: Pembaharuan dan Pengaruh Islam di Malaysia Sebelum Kedatangan Barat**
- Revisi Kendiri**
- Pengaruh Islam terhadap Politik**
- 1 (a) ii. bayangan Allah di muka bumi
 iii. kewibawaan raja
 iv. Khalifatul Mukminin
 v. Pahang

- (b) i. rujukan
ii. meninggikan
- (c) i. Pengikat
ii. kedudukan
iii. penghormatan
iv. Adat istiadat
v. derhaka
- 2 (a) keharmonian
(b) Undang-undang Bertulis
(c) Undang-undang Tidak Bertulis
- 3 (a) Datuk Perpatih Nan Sebatang, Datuk Ketumanggungan
(b) Pagar Ruyung, Palembang
(c) Negeri Sembilan, Negeri-negeri lain
(d) musyawarah, disesuaikan
(e) Tidak dibenarkan, Bebas
(f) matrilineal, patrilineal
(g) perempuan, lelaki
- 4 (a) i. 44
ii. Tanggungjawab
iii. Pantang larang
iv. kesalahan jenayah
v. keluarga
vi. ibadah
vii. Jenis hukuman
(b) i. 24
ii. nakhoda
iii. Pahang
v. Perak

5 Pendidikan Tidak Formal

- (a) i. awal
ii. Asuhan
- (b) i. nilai-nilai moral
- (c) i. Pendengaran
iii. Pemerhatian
- (d) i. kemahiran, pertukangan
ii. adat resam, cara berkawan
- (e) i. lisan, jenaka
ii. pengajaran
iii. pantang larang

Pendidikan Formal

- (a) i. keagamaan
ii. perantaraan institusi
- (b) i. Hindu-Buddha
ii. golongan istana
iii. Istana
iv. pendeta, guru
- (c) i. tidak terhad
ii. terlibat
iii. keagamaan
iv. madrasah, pondok
- (d) i. 7 – 15 tahun
ii. pertemuan, pengumpulan
iii. pusat pengajian agama
iv. *Maulana Sadar Jahan*
v. *Hikayat Amir Hamzah*
v. *Hikayat Muhammad Ali Hanafiah*
vi. formal
vii. ilmu keagamaan
viii. guru agama
ix. Kelantan
x. sukatan pelajaran
xi. kelas
xii. tahap
– mudir
– lembaga

Bahasa Kesusasteraan

- 1 (a) Jawi
(b) Huruf Arab
(c) penulisan
(d) bertambah
(e) tersebar
- 2 (a) cerita asal-usul
(b) prosa, puisi
(c) *Hikayat Nabi Yusuf, Hikayat Nabi Musa*

- (d) *Hikayat Abu Bakar, Hikayat Hassan dan Hussein*
(e) *Syair Dahulu Kala*
(f) *Hikayat Abu Nawas, Hikayat Hassan Damsyik*

Kesenian

- 1 (a) Hindu Buddha
(b) Avalokitesvara
(c) masjid
(d) Masjid Kampung Laut
(e) persemayam diraja
(f) geometri
- 2 (a) batu nisan
(b) Batu Bersurat Terengganu
(c) kaligrafi
(d) nasakh
(e) ayat al-Quran
- 3 (a) wayang kulit
(b) Perak
(c) istana
(d) syair
(e) rebana
(f) Johor

Gaya Hidup

- 1 (a) Bani Umaiyah
(b) bahasa Sanskrit, baiah
(c) pemakaman
- 2 (a) kesejahteraan
(b) menghormati
(c) dipanggil
(d) rendah
(e) hormat
- 3 (a) salam
(b) bersalaman
(c) mencium
(d) Bismillah
- 4 (a) perkahwinan
(b) berkhatam
(c) gotong-royong
(d) perpaduan
(e) berserai

Pengaruh Islam terhadap Ekonomi

- 1 (a) strategik
(b) Pentadbiran
(c) Laksamana
(d) Syahbandar
(e) Undang-undang
(f) timbang sukat
(g) bahara
(h) pertukaran barangan
- 2 (a) timah
(b) Patuh, nama, pangkat, Khalifatul Muslimin
(c) ayam jantan
(d) Kijang
- 3 (a) i. tetap, asas, 6%, 5%
ii. diraja, menetap, Kepulauan Melayu 6%, tidak, riba, zakat harta, Baitulmal

Praktis Formatif

Kertas 1

Soalan Objektif

- 1 D
2 A
3 D
4 B
5 A
6 A
7 C
8 A
9 C
10 B

Kertas 2

Soalan Struktur

- 1 (a) F1 Wang timah Melaka [1m]
F2 Wang timah Johor/wang katun [1m]
F3 Wang timah Kedah [1m] [Mana-mana 2 × 1m]

- (b) F1 Mata wang diperbuat daripada timah [1m]
 F2 Di Melaka mata wangnya berbentuk bulat [1m]
 F3 Berat mata wang di Melaka satu kati lapan tahlil [1m]
 F4 Nama sultan yang memerintah dicatat pada mata wang [1m]
 F5 Tarikh Islam dicatat pada mata wang [1m]
 F6 Mata wang dari negara-negara Islam seperti Parsi/Hormuz/Cambay digunakan di Melaka [1m]
 F7 Mata wang tersebut boleh ditukarkan dengan mata wang tempatan [1m]
 F8 Di Johor mata wang timah dikenal sebagai katun [1m]
 F9 Berbentuk bulat atau segi enam [1m]
 F10 Mata wang tidak mempunyai tarikh [1m]
 F11 Mempunyai tulisan Jawi/Arab seperti Malik atau Sultan al-Adil [1m]
 F12 Mata wang timah di negeri Kedah berbentuk seekor ayam jantan yang hinggap di atas beberapa cincin [1m]
 F13 Mata wang ini boleh dipatahkan dan digunakan secara berasingan [1m]
 F14 Mata wang yang diperbuat daripada emas di Johor dikenal sebagai kupang [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
- (c) F1 Sistem barter/tukar barang digunakan dengan meluas [1m]
 F2 Ekonomi sukar berkembang [1m]
 F3 Perdagangan antarabangsa menjadi terhad [1m]
 F4 Proses percukaian menjadi sukar [1m]
 F5 Perbelanjaan menguruskan perdagangan bertambah [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 3 × 1m]
- (d) F1 Jujur/Amanah [1m]
 H1 tidak menindas [1m]
 F2 Mengamalkan unsur halal [1m]
 H2 menolak riba [1m]
 F3 Gigih berusaha [1m]
 H3 Islam menggalakkan umatnya rajin bekerja [1m]
 F4 Melakukan akad dalam urus niaga [1m]
 H4 antara penjual dan pembeli [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 3 × 1m]

Soalan Esei

Soalan 1

Ceraian (a)

- F1 Daulat berasal daripada perkataan Arab iaitu *daulah* [1m]
 F2 *Daulah* membawa maksud kuasa atau kerajaan [1m]
 F3 Seseorang raja atau sultan itu mempunyai kuasa tertentu [1m]
 F4 Membolehkan sesiapa sahaja yang melanggar arahan raja dianggap derhaka [1m]
 F5 Seseorang yang menderhaka akan menerima akibat/tulah [1m]
 F6 Konsep daulat merupakan pengikat antara golongan rakyat dengan pemerintah [1m]
 F7 Konsep ini dipegang sebagai sesuatu yang dipercayai kebenarannya [1m]
 F8 Konsep ini tidak wujud secara bertulis [1m]
 F9 Konsep ini dikaitkan dengan soal-soal kesempurnaan, kebolehan istimewa, kuasa politik tertinggi, dan kewibawaan sultan yang memerintah [1m] [Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Pengikat antara golongan rakyat dan pemerintah [1m]
 F2 Mengukuhkan kedudukan institusi kesultanan [1m]
 F3 Berasaskan pegangan orang Melayu [1m]
 F4 Mengangkat kedudukan seseorang raja/sultan ke tahap yang begitu tinggi [1m]
 F5 Menimbulkan penghormatan rakyat terhadap institusi sultan [1m]
 F6 Sultan mempunyai kuasa untuk mentadbir secara berkesan [1m]
 F7 Kedudukan sultan di tahap paling tinggi [1m]
 F8 Sesiapa yang mengingkari perintah sultan akan menerima tulah raja [1m]
 F9 Menunjukkan perbezaan dalam masyarakat antara raja dengan rakyat serta pembesar [1m]

- F10 Melahirkan pelbagai adat istiadat seperti adat pertabalan/cara berpakaian/bahasa/tingkah laku [1m]
 [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Alat kebesaran raja [1m]
 C1 seperti cop mohor [1m]
 H1a menjadi lambang kuasa raja yang memerintah [1m]
 H1b Nama raja yang memerintah tertera pada cop mohor [1m]
 F2 Alat kebesaran lain [1m]
 C2 seperti kendi, kipas, tepak dan juga senjata [1m]
 F3 Senjata [1m]
 H3 termasuklah pedang atau keris kerajaan, lembing dan tombak berambu serta payung ubur-ubur berwarna kuning [1m]
 F4 Alat kebesaran dibawa bersama-sama ketika raja berangkat [1m]
 H4 diletakkan bersebelahan raja apabila bersemayam di balairung seri [1m]
 F5 Menggunakan bahasa dalam tidak boleh digunakan oleh orang ramai [1m]
 C5 Contoh bahasa dalam seperti santap, beradu, bersiram dan sebagainya [1m]
 F6 Payung berwarna putih digunakan oleh raja sahaja [1m]
 H6 Anak-anak raja pula menggunakan payung kuning [1m]
 F7 Warna kuning [1m]
 H7 digunakan untuk perhiasan [1m]
 C7 seperti sapu tangan, tepi tabir, ulasan bantal besar dan tilam [1m]
 F8 Alat muzik tradisional yang digunakan semasa upacara rasmi [1m]
 C8 seperti nobat [1m]
 H8 menandakan lambang kedaulatan, kuasa dan kebesaran seseorang raja [1m]
 F9 Nobat dimainkan pada waktu-waktu tertentu sahaja [1m]
 H9 seperti ketika menyambut kelahiran raja, pertabalan raja, perkahwinan dan keberangkatan [1m] [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (d)

- F1 Raja merupakan ketua negara [1m]
 F2 Raja lambang kedaulatan negara [1m]
 F3 Warisan turun-temurun sejak Kesultanan Melayu Melaka [1m]
 F4 Lambang keamanan/keharmonian rakyat [1m]
 F5 Lambang perpaduan/penyatuan masyarakat pelbagai kaum [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

Kertas 3

- 1 F1 Pertapakan Islam di Tanah Melayu telah mula berlaku pada sekitar abad ke-13 dan ke-14 [1m]
 F2 Walau bagaimanapun pengaruhnya dalam politik, ekonomi dan sosial hanya ketara dan mantap sewaktu zaman kerajaan Melaka pada abad ke-15 M [1m]
 F3 Di Melaka, Islam telah menjadi teras penting kepada ekonomi, sosial dan politik negara [1m]
 F4 Melaka telah menjadi pusat penyebaran Islam yang penting di Alam Melayu [1m]
 F5 Peranan ini dilakukan melalui perluasan kuasa, perkahwinan, pendidikan dan kegiatan intelektual [1m]
 F6 Melaka juga telah menjadi pusat perdagangan utama [1m]
 F7 Kedah, Kelantan, Terengganu, Pahang dan Johor juga merupakan pusat perdagangan dan pusat perkembangan Islam [1m] [Maksimum: 5 markah]
- 2 (a) Bahasa dan kesusasteraan
 F1 Angka/huruf dalam tulisan Jawi berasal daripada tulisan Arab diubah suai oleh ulama [1m]
 F2 Perkataan Melayu ditulis menggunakan tulisan Jawi [1m]
 F3 Istilah bahasa Arab telah digunakan dalam bahasa Melayu [1m]
 F4 Seperti sultan/syukur/masjid/berkat/alam/adil/adat/daulat/hakim/hukum [1m]
 F5 Bahasa Melayu menjadi bahasa lingua franca bagi kawasan Kepulauan Melayu [1m]
 F6 Bahasa Melayu mampu bersaing dengan bahasa lain di dunia [1m]
 F7 Bahasa Melayu menjadi bahasa ilmu [1m]
 F8 Bahasa Melayu digunakan untuk membaca/menulis [1m]

- F9 Bahasa Melayu digunakan dalam cerita panji [1m]
 F10 Kesusasteraan Melayu terpengaruh dengan gaya/tatabahasa Arab/bentuk sastera Islam [1m]
 F11 Penggunaan bahasa Melayu dalam bidang perdagangan [1m]
 F12 Penggunaan bahasa Melayu meluas [1m]
 F13 Tulisan Jawi menjadi tulisan rasmi dalam pentadbiran kerajaan Islam [1m]
 F14 Perbendaharaan persuratan Melayu bertambah-Karya saduran [1m]
 F15 Terkarangnya karya-karya berbentuk prosa dan puisi dalam bahasa Melayu-*Hikayat Nabi Bersyukur, Hikayat Ali Hanafiah* [1m]
 F16 Penggunaan bahasa Melayu untuk dakwah Islam [1m]
 F17 Bahasa Melayu sebagai bahasa istana [1m]
 [Maksimum: 10 markah]
- (b) Kesenian Islam
- F1 Pengaruh Islam dalam seni khat/kaligrafi [1m]
 F2 Seni khat digunakan sebagai hiasan di masjid, madrasah, batu nisan, barang tembikar, mata wang dan sebagainya [1m]
 F3 Pada batu nisan terdapat tulisan abjad Arab dan Jawi [1m]
 F4 Seni khat juga merakamkan ayat suci al-Quran [1m]
 F5 Seni khat merakamkan hadis [1m]
 F6 Seni khat mencatat sejarah pemerintahan tempatan [1m]
 F7 Seni khat diukir pada bilah mata keris [1m]
 F8 Seni khat pada batu bersurat di Terengganu dalam bahasa Melayu/ yang menggunakan tulisan Jawi [1m]
 F9 Jenis tulisan khat yang digemari oleh orang Melayu ialah jenis kufi dan nasakh [1m]
 F10 Pengaruh seni bina Islam [1m]
 F11 Pada bentuk bangunan masjid, kubah, mimbar, mihrab dan menara azan [1m]
 F12 Motif ukiran berdasarkan binatang berubah [1m]
 F13 Tumbuh-tumbuhan, bunga-bunga dan geometri [1m]
 F14 Pengaruh Asia Barat dalam seni persembahan [1m]
 F15 Bidang tarian dan nyanyian berasaskan agama [1m]
 F16 Tarian dabus di Perak [1m]
 F17 Mengandung unsur keagamaan yang dikaitkan dengan kepahlawanan Saidina Ali [1m]
 F18 Tarian mak inang telah ditarikan di istana Melaka pada majlis tertentu [1m]
 F19 Nyanyian yang paling ketara ialah nazam/naban [1m]
 F20 Nazam/naban berbentuk syair mengisahkan riwayat hidup Nabi Muhammad SAW/para nabi Allah/sahabat [1m]
 F21 Pengaruh Islam juga sangat ketara dalam seni dikir [1m]
 F22 Seni kata lagu dalam dikir bercampur baur antara bahasa Melayu dengan bahasa Arab [1m]
 F23 Kesenian ghazal berkembang di Johor [1m]
 F24 Ghazal ialah sejenis puisi Arab yang memuji kebesaran Islam [1m] [Maksimum: 10 markah]
- 3 F1 Unsur kepercayaan lama makin hilang [1m]
 F2 Menganut akidah Islam [1m]
 F3 Cara hidup Islam diasimilasikan [1m]
 F4 Hubungan antara individu/pertalian kekeluargaan rapat [1m]
 F5 Persamaan taraf antara manusia [1m]
 F6 Konsep persaudaraan sesama manusia [1m]
 F7 Jiran dianggap anggota keluarga [1m]
 F8 Nilai akhlak Islam diamalkan seperti jujur, adil, dan amanah [1m]
 F9 Menghormati orang tua/dipanggil dengan gelaran seperti mak long/pak long [1m]
 F10 Tetamu dilayan dengan hormat [1m]
 F11 Tetamu dihidang dengan makanan dan minuman [1m]
 F12 Memberi salam ketika berziarah [1m]
 F13 Bersalam-salaman ketika bertemu [1m]
- F14 Kanak-kanak mencium tangan orang yang lebih tua [1m]
 F15 Ungkapan Bismillah/doa sebelum makan [1m]
 F16 Menjalankan amalan gotong-royong/kerjasama ketika majlis pengebumian/perkahwinan/musyawah [1m]
 F17 Pakaian menutup aurat, iaitu bertudung untuk orang perempuan [1m]
 F18 Bersongkok untuk orang lelaki [1m]
 F19 Majlis berunsur Islam seperti majlis berkhatan/majlis berkhatam/majlis bercukur [1m]
 F20 Menekankan nilai perpaduan/ukhwah/ummah [1m]
 F21 Islam dijadikan ad-din/cara hidup yang lengkap [1m]
 F22 Bercakap dengan suara yang rendah [1m]
 F23 Tunduk ketika lalu di depan orang [1m]
 F24 Tidak menyampuk percakapan orang tua [1m]
 [Maksimum: 15 markah]
- 4 F1 Amalan riba tidak dibenarkan [1m]
 H1a Terhadap orang Islam dalam perniagaan [1m]
 H1b Dibenarkan bagi golongan ceti yang memberi pinjaman [1m]
 H1c Penegasan amalan riba diharamkan dalam Hukum Kanun Melaka [1m]
 H1d Hukum Kanun Pahang juga mengharamkan riba [1m]
 F2 Membayar zakat [1m]
 H2a Pemerintah mewajibkan golongan kaya membayar zakat harta [1m]
 H2b Zakat sebagai bantuan kepada ahli masyarakat yang tidak berkemampuan [1m]
 F3 Mata wang [1m]
 H3 Tercatat nama sultan dan tarikh Islam [1m]
 C3 Contohnya mata wang timah Melaka, emas Johor, kijing Kelantan [1m]
 F4 Jujur dalam perniagaan [1m]
 H4a Aktiviti berniaga secara timbang dan sukut [1m]
 I Mengelakkan penipuan dan penindasan [1m]
 F5 Islam menerapkan nilai murni dalam ekonomi [1m]
 H5a Amalan berjimat cermat dalam kehidupan [1m]
 H5b Berusaha bersungguh-sungguh dalam perniagaan [1m]
 H5c Melarang perbuatan mengemis [1m]
 F6 Amalan bersedekah digalakkan [1m]
 H6 Dapat bantu meringankan beban dalam masyarakat [1m]
 I Mengeratkan silaturrahim antara golongan kaya dengan miskin [1m]
 F7 Berniaga secara halal [1m]
 H7 Menjadi tuntutan Islam dalam urusan jual beli [1m]
 F8 Penubuhan baitulmal [1m]
 H8a Berfungsi sebagai perbendaharaan negara [1m]
 H8b Hasil daripada zakat dan sedekah [1m]
 C8 Contohnya, diperkenalkan di Aceh oleh Sultan Iskandar Muda Mahkota Alam [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 15 markah]
- 5 F1 Menjamin kestabilan negara [1m]
 F2 Mewujudkan keharmonian dan keamanan [1m]
 F3 Melahirkan masyarakat yang bersatu padu [1m]
 F4 Mendidik akhlak yang baik [1m]
 F5 Melahirkan pemimpin yang adil [1m]
 F6 Membentuk masyarakat yang berjiwa penyayang [1m]
 F7 Melahirkan masyarakat yang bersatu padu/tolak ansur/harmoni [1m]
 F8 Melahirkan masyarakat yang bermoral [1m]
 F9 Membentuk masyarakat yang berdisiplin [1m]
 F10 Mengelakkan unsur riba dan penyelewengan dalam perniagaan [1m]
 F11 Masyarakat mementingkan tuntutan ilmu pengetahuan [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 10 markah]
- 6 F1 Menjadi asas/identiti negara [1m]
 F2 Semua pihak tidak boleh mempersoalkan Islam sebagai agama Persekutuan [1m]
 F3 Mewujudkan persefahaman dalam kalangan rakyat [1m]
 F4 Perkara sensitif berkaitan agama tidak boleh dipersoalkan [1m]

- F5 Agama lain diterima sebagai sebahagian daripada budaya masyarakat Malaysia [1m]
 F6 Rakyat bebas mengamalkan agama masing-masing [1m]
 F7 Membanteras kesangsian terhadap sesuatu pihak [1m]
 F8 Masyarakat terus hidup dalam keharmonian [1m]
 F9 Saling faham-memahami/hormat menghormati [1m]
 F10 Tidak memaksa agama lain memeluk Islam [1m]
 F11 Bersatu padu [1m]
 F12 Saling bertolak ansur [1m]
 [*Mana-mana jawapan munasabah*]
 [Maksimum: 10 markah]
- 7 F1 Mengadakan simposium pemikir-pemikir Islam [1m]
 F2 Membina muzium kesenian Islam dunia [1m]
 F3 Mengadakan kempen Tahun Melawat Malaysia sebagai destinasi Islam [1m]
 F4 Mengadakan pameran sumbangan tokoh-tokoh Islam dunia [1m]
 F5 Mengadakan festival kebudayaan Islam dunia [1m]
 F6 Mengadakan karnival kesenian Islam dunia [1m]
 F7 Mengadakan model-model interaktif tokoh-tokoh Islam dunia [1m]
 F8 Mewujudkan lebih banyak hotel/tempat penginapan yang berasaskan konsep Islam [1m]
 F9 Membina lebih banyak pusat-pusat pendidikan Islam [1m]
 F10 Membina pusat membeli belah yang mesra pengguna [1m]
 F11 Membina pusat kesihatan yang mesra pengguna Islam/pusat perubatan Islam [1m]
 [*Mana-mana jawapan munasabah*]
 [Maksimum: 10 markah]
- 8 F1 Semangat untuk menimba ilmu pengetahuan [1m]
 F2 mengamalkan cara hidup Islam yang sebenar [1m]
 F3 Meningkatkan semangat nasionalisme [1m]
 F4 Membentuk masyarakat yang berilmu pengetahuan [1m]
 F5 Kepatuhan kepada raja atau sultan [1m]
 F6 Hormat-menghormati antara satu sama lain [1m]
 F7 Mewujudkan persaudaraan dalam kalangan masyarakat [1m]
 F8 Mengutamakan budi bahasa mulia [1m]
 F9 Islam membentuk sahsiah diri yang kukuh [1m]
 F10 Masalah sosial dan jenayah dapat dibendung melalui penerapan Islam [1m]
 [*Mana-mana jawapan munasabah*]
 [Maksimum: 10 markah]
- 9 (a) F1 Islam memainkan peranan penting dalam membentuk manusia yang berguna [1m]
 F2 Pengaruh Islam telah membawa perubahan yang cukup besar dalam aspek politik, ekonomi dan sosial masyarakat Melayu sebelum kedatangan Barat [1m]
 [*Mana-mana 1 × 1m*]
 (b) NP1 Islam membawa semangat nasionalisme dan intelektualisme yang sangat besar [1m]
 NP2 Kerjasama semua pihak untuk membangunkan martabat Islam [1m]
 NP3 Mementingkan perpaduan dan keharmonian kaum untuk mengekalkan keamanan negara [1m]
 [*Mana-mana 2 × 1m*]
 (c) H1 Agama Islam terus menjadi agama utama di Malaysia [1m]
 H2 Negara Malaysia terus aman dan damai dengan mengamalkan nilai-nilai murni mengikut agama masing-masing [1m]
 H3 Kebijaksanaan pemimpin mentadbir negara terus menjadi tonggak utama pembangunan di Malaysia [1m]
 [*Mana-mana jawapan munasabah*]
 [*Mana-mana 2 × 1 m*]
 [Maksimum: 5 markah]
- (c) Zaman Pertengahan
 (d) kemerosotan
 (e) pentadbiran pusat
 (f) gereja
 (g) perdagangan
 (h) ilmu pengetahuan
- 2 (a) i. berkesan
 ii. tidak stabil
 iii. berperang
 iv. feodal
 v. baron
 vi. perlindungan
 vii. cukai yang tinggi
 viii. menyerahkan
 ix. raja
 x. khidmat
 (b) i. mengongkong
 ii. amalan agama
 iii. keakhiratan
 iv. Gereja Katolik
 v. banyak
 (c) i. terhad
 ii. kasar
 iii. Timur Jauh
 iv. pedagang Islam
 v. pertanian
 vi. tukar barang
 vii. mata wang terhad
- 3 (a) i. Norway
 ii. bergerak
 iii. merompak
 iv. penaklukan
 (b) i. terbesar
 ii. Campuran
 iii. Menduduki
 iv. ancaman
 v. dikalahkan
- 4 (a) universal
 (b) ejen penyatuan
 (c) pertambahan
 (d) pertanian
 (e) perdagangan
 (f) Milan, Florence
 (g) kelas pertengahan
 (h) status sosial
 (i) politik
 (j) tuntutan rakyat
 (k) rakyat
- 5 (a) i. renisciment
 ii. kelahiran semula
 iii. penghargaan semula ilmu
 iv. pemulihan budaya
 (b) i. Francesco Petrarch
 iv. Niccolo Machiavelli
 vii. Ghiberti
 ix. Galileo Galilei
 (c) i. semangat inkuiri
 ii. pusat perdagangan
 iii. strategik
 iv. Itali
 v. pertembungan budaya
 vi. patron
 vii. mengindahkan bandar
 viii. cendekiawan
 ix. Paus
 x. seni lukis, seni ukir
 xi. mengupah, mengukir, mencantikkan
- 6 (a) monarki baru
 (b) kerajaan pusat
 (c) kesatuan
 (d) berkurangan
 (e) ekonomi sara diri
 (f) perdagangan
 (g) penerokaan
 (h) kartografi

BAB 9: Perkembangan di Eropah

Revisi Kendiri

Perubahan Masyarakat dan Budaya Eropah

- 1 (a) mundur
 (b) kejatuhan

- (i) ilmu sains
 - (j) gaya hidup
 - (k) menzahirkan
 - (l) keyakinan diri
 - (m) Perubahan
 - (n) logik
 - (o) raja
- 7 (a) i. *reform*
 ii. perubahan
 iii. pembaharuan
 iv. lebih baik
 v. sesuatu yang baru
 vi. agama Kristian
- (b) ii. Hulderich Zwingli
- (c) i. pembaharuan agama, Eropah Barat
- 8 (a) penguasa gereja
 (b) Cara hidup
 (c) Bible
 (d) penyelewengan, *Indulgences*
 (e) *Reformation*
 (f) Protestan
 (g) menentang
 (h) rohaninya
 (i) mempercepat
 (j) Norway, England
 (k) Huldreich Zwingli
- 9 (a) i. dua
 ii. Protestan
 iii. Denmark, Switzerland
- (b) i. Berperang
 ii. Perancis
 iii. Perang 30 tahun
- (c) i. toleransi
 ii. pendidikan
 iii. fahaman
- (d) i. kurang
 ii. Paus
- (e) i. kewibawaan
 ii. *Counter Reformation*

Penjelajahan dan Penerokaan

- 1 (a) luar Eropah
 (b) timur
 (c) Istanbul
 (d) Lautan Atlantik
- 2 (a) ekonomi
 (b) Gospel
 (c) Galakan pemerintah
 (d) monarki baru
 (e) martabat bangsa
 (f) Ferdinand Magellan
 (g) Perjanjian Tordesillas 1494
- 3 (a) Penguasa tempatan
 (b) kekuatan
 (c) pembekal
 (d) memperkaya
 (e) gaya hidup
 (f) Eropah
 (g) cara hidup
 (h) Agama Kristian
 (i) peperangan
 (j) Penghijrahan
 (k) masyarakat baru
 (l) Sepanyol
 (m) buruh
 (n) Brazil
- 4 (a) 2 bahagian
 (b) baratnya
 (c) timur

Revolusi Pertanian

- 1 (a) perubahan besar
 (b) kehidupan manusia
 (c) asas

- 2 (a) penggunaan pemilikan
 i. persendirian, milik awam
 ii. Menghalang
- (b) penduduk, gandum
 i. dipertingkatkan
 ii. memagari
- (c) Pemagaran
 i. lebih luas
 ii. kehilangan punca rezeki
 iii. berhijrah
- (d) Ciptaan, kaedah
 i. lebih lumayan
 ii. penanaman bergilir
 iii. menggali, menugal
- 3 (a) i. Mengubah
 ii. clover, turnip
 iii. subur
- (b) i. Memperbaiki
- (c) i. menggali, menugal
 ii. serentak
 iii. lebih pantas
- (d) i. subur
 ii. bertambah
- (e) i. turnip
 ii. ubi kentang

Revolusi Perindustrian

- 1 (a) besar-besaran
 (b) melebihi
 (c) mesin
 (d) dikomersialkan
- 2 (a) Revolusi Pertanian
 i. modal
 ii. bahan makanan
 iii. bahan mentah
- (b) sains, teknologi
 i. rekaan
 ii. enjin berkuasa wap
- (c) ramai
 i. tenaga kerja
- (d) kuasa maritim
 i. antarabangsa
- (e) i. Memudahkan
 ii. jalan raya
 iii. kereta api
 iv. barang
- (f) i. keamanan
- (g) arang batu
 i. tenaga
- (h) terusan air
 i. diangkut
- (i) i. luar
- 3 (a) wap, Thomas Newcomen, mengepam, mengeringkan
 (b) tenaga
 (c) *Flying Shuttle*, John Kay, menenun
 (d) memintal benang
 (e) Sir Richard Arkwright
 (f) *Mule*

Kesan Revolusi dan Revolusi Pertanian

- 1 (a) keuntungan
 (b) eksport
 (c) perdagangan antarabangsa
 (d) mencukupi, perindustrian
 (e) Britain
- 2 (a) dipasarkan
 (b) Britain
 (c) modalnya
- 3 (a) Jalan raya
 (b) kereta api
 (c) kapal laut
- 4 (a) mengendalikan mesin-mesin
 (b) Luddite
 (c) gaji, layanan

- (d) 10 tahun, 10 jam sehari,
- (e) memansuhkan
- (f) kesatuan, membela nasib
- (g) Akta Kilang 1833
- (h) perempuan, wanita
- (i) Akta 10 jam

Imperialisme Barat di Asia Tenggara

- 1 (a) negara yang kuat
- (b) keuntungan
- 2 (a) Portugal
- (b) Britain
- (c) Perancis
- 3 (a) i. besar-besaran
- ii. pasaran
- iii. kuasa imperialis
- (b) i. memudahkan perhubungan, mempercepat
- ii. teknologi
- (c) i. peraturan tarif
- ii. melindungi
- iii. Asia, Afrika
- (d) i. semangat ingin bersaing, menakluk kawasan
- ii. simbol sebuah kuasa
- iii. tanggungjawab
- 4 (a) i. perubahan drastik
- ii. penasihat, pentadbir
- iii. menyerupai
- (b) i. distruktur
- ii. getah, bijih timah
- (c) i. pendidikan asas, melatih
- ii. dibaiki
- iii. tenaga kerja

Praktis Formatif

Kertas 1

Soalan Objektif

- 1 D
- 2 B
- 3 B
- 4 C
- 5 B
- 6 A
- 7 A
- 8 B
- 9 D
- 10 D

Kertas 2

Soalan Struktur

- 1 (a) F1 Zaman kemerosotan dalam bidang ilmu pengetahuan, perdagangan dan kehidupan perbandaran di Eropah [1m]
- F2 Tiada pentadbiran pusat yang kuat [1m]
- F3 Kehidupan masyarakat dikongkong oleh gereja [1m]
[Mana-mana 2 x 1m]
- (b) F1 Raja menjadi penaung utama dalam negara [1m]
- F2 *Baron* (tuan tanah) mendapat naungan istana [1m]
- F3 Sebagai tukarannya, tuan tanah berkhidmat dan memberi cukai kepada raja [1m]
- F4 Golongan *baron*/tuan tanah terlalu berkuasa [1m]
- F5 Petani terpaksa membayar cukai untuk mendapatkan perlindungan tuan tanah [1m] [Mana-mana 3 x 1m]
- (c) F1 Gereja hanya memberi fokus kepada amalan agama [1m]
- F2 Gereja hanya menekankan pembelajaran ilmu keakhiratan [1m]
- F3 Gereja menjadi pelindung masyarakat [1m]
- F4 Gereja menjadi institusi yang menyatukan masyarakat [1m]
[Mana-mana 2 x 1m]
- (d) F1 Memantapkan sistem pentadbiran negara [1m]
- F2 Memastikan kestabilan politik negara berterusan [1m]
- F3 Mengukuhkan ekonomi negara [1m]
- F4 Menimba ilmu untuk mengubah kehidupan [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 3 x 1m]

Soalan Esei

Soalan 1

Ceraian (a)

- F1 Kritikan terhadap penguasa gereja Katolik [1m]
- H1a Penguasa gereja mengamalkan gaya hidup bangsawan/keduniaan [1m]
- H1b Cara hidup yang diamalkan tidak mencerminkan kehidupan beragama [1m]
- H1c Tidak mengikut seperti dianjurkan dalam kitab Bible [1m]
- F2 Kepincangan dalam institusi gereja [1m]
- H2a Gereja mengamalkan penyelewengan, kepincangan dan rasuah [1m]
- H2b melalui penjualan sijil *Indulgences* (surat pengampunan) [1m]
- F3 Penciptaan mesin cetak [1m]
- H3 Dapat mempercepat cetakan kitab Bible yang lebih murah dan banyak [1m]
- F4 Kemunculan Martin Luther
- H4a Mempelopori Gerakan *Reformation* [1m]
- H4b Beliau memperkenalkan mazhab Protestan [1m]
- H4c Martin Luther menentang amalan *Indulgences* [1m]
- H4d Luther percaya yang manusia seharusnya bergantung kepada kekuatan rohaninya [1m]
- F5 Penyebaran mazhab Protestan [1m]
- H5a Berkembang ke Sweden, Denmark, Norway dan England [1m]
- H5b Di Switzerland, gerakan dipimpin oleh Huldreich Zwingli dan John Calvin [1m] [Mana-mana 6 x 1m]

Ceraian (b)

- F1 Agama Kristian berpecah kepada dua mazhab [1m]
- H1a Katolik dan Protestan [1m]
- H1b Negara Jerman, Norway, Sweden, Denmark, England dan Switzerland mengamalkan mazhab Protestan [1m]
- F2 Eropah berpecah [1m]
- H2a Berperang mengikut mazhab [1m]
- H2b Perang keagamaan di Perancis (1562 – 1598) [1m]
- H2c Perang 30 tahun (1618 – 1648) melibatkan Sepanyol, Jerman, Bohemia, Denmark dan Sweden [1m]
- F3 Perbalahan pendapat berlaku antara kedua mazhab [1m]
- H3a Mazhab Protestan mempersoalkan kewibawaan gereja [1m]
- H3b Mazhab Katolik mempertahankan gereja melalui *Counter Reformation* [1m]
- F4 Dalam jangka masa panjang, timbul sikap toleransi antara mazhab Kristian [1m]
- H4a Kedua mazhab sama-sama mempergiatkan pendidikan [1m]
- H4b Berusaha menyebarkan fahaman mereka [1m]
- F5 Kuasa institusi gereja telah dicabar secara terbuka [1m]
- H5a Kuasa gereja Rom terhadap kerajaan atau monarki baru semakin kurang [1m]
- H5b Monarki baru membebaskan diri daripada penguasaan Paus di Rom [1m]
- H5c Contohnya Raja England (Raja Henry VIII) telah membebaskan diri daripada Paus di Rom dan mengisytiharkan dirinya sebagai ketua kerohanian Gereja Protestan Anglikan [1m]
[Mana-mana 4 x 1m]

Ceraian (c)

- F1 Memperkukuhkan kedudukan agama Islam sebagai agama rasmi [1m]
- F2 Berpegang kepada ajaran agama [1m]
- F3 Elak rasuah dan penyelewengan [1m]
- F4 Mengutamakan sikap bertoleransi [1m]
- F5 Tidak fanatik [1m]
- F6 Berlaku adil [1m]
- F7 Jangan menindas [1m] [Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 6 x 1m]

Ceraian (d)

- F1 Mempunyai ilmu pengetahuan yang mendalam dalam sesuatu perkara [1m]
- F2 Mengekalkan perpaduan dalam masyarakat walaupun berbeza aliran pemikiran/ideologi [1m]
- F3 Menghormati perbezaan pemikiran/ideologi [1m]
- F4 Perbalahan agama akan mengakibatkan kemusnahan dan peperangan [1m]

- F5 Kemajuan dunia dan akhirat perlu diseimbangkan [1m]
 F6 Bersikap toleransi [1m] [*Mana-mana jawapan munasabah*]
 [Mana-mana 4 × 1m]

Kertas 3

- 1 F1 Eropah mengalami zaman mundur/kemerosotan [1m]
 F2 Kejatuhan empayar Rom di Eropah [1m]
 F3 Merupakan peringkat awal Zaman Pertengahan [1m]
 F4 Eropah mengalami kemerosotan dalam bidang ilmu pengetahuan, perdagangan dan kehidupan perbandaran [1m]
 F5 Tidak terdapat pentadbiran pusat yang berkesan [1m]
 F6 Kehidupan masyarakat Eropah dikongkong oleh gereja [1m]

[Maksimum: 5 markah]

2 Politik

- F1 Tidak terdapat pentadbiran pusat yang berkesan [1m]
 H1 Pentadbiran wilayah musnah [1m]
 F2 Keadaan politik tidak stabil [1m]
 H2a Berlaku huru-hara [1m]
 H2b Kerajaan-kerajaan kecil berperang antara satu sama lain [1m]
 F3 Wujud sistem feodal [1m]
 H3 Kemunculan golongan *baron*/tuan tanah yang sangat berkuasa [1m]
 F4 Golongan petani mencari perlindungan daripada tuan tanah [1m]
 H4a Petani membayar cukai yang tinggi kepada tuan tanah [1m]
 H4b Jika tidak mampu, mereka terpaksa menyerahkan tanah kepada tuan tanah [1m]
 H4c Petani terpaksa menjadi hamba kepada tuan tanah [1m]
 F5 Tuan tanah mendapat perlindungan daripada golongan raja [1m]
 H5 Tuan tanah memberikan khidmat atau membayar cukai kepada raja [1m]

Ekonomi

- F6 Kegiatan ekonomi terhad/tidak meluas [1m]
 H6 Perdagangan diganggu orang-orang kasar seperti Viking dan Magyar [1m]
 F7 Orang Eropah tidak dapat berdagang ke Timur Jauh [1m]
 H7 Perdagangan di kawasan Mediterranean dikuasai oleh pedagang Islam [1m]
 F8 Pedagang Eropah tidak dapat menyaingi pedagang Islam [1m]
 H8 Hanya menumpukan kepada kegiatan pertanian [1m]
 F9 Perniagaan dijalankan secara kecil-kecilan [1m]
 H9 Perdagangan terhad kepada perniagaan barangan pertanian sahaja [1m]
 F10 Perniagaan menerusi sistem tukar barang [1m]
 H10 Penggunaan mata wang terhad [1m]

Sosial

- F11 Sifat gereja yang mengongkong kehidupan masyarakat [1m]
 H11a Gereja memberi fokus kepada kegiatan amalan agama [1m]
 H11b Gereja hanya menekankan pembelajaran keakhiratan sahaja [1m]
 H11c Gereja Katolik amat berkuasa [1m]
 H11d Gereja memiliki hartanah yang banyak [1m]

[Maksimum: 20 markah]

- 3 F1 Rakyat ditindas oleh tuan tanah [1m]
 F2 Keadaan hidup yang tidak selamat [1m]
 F3 Petani terpaksa mencari perlindungan daripada tuan tanah [1m]
 F4 Petani terpaksa membayar cukai yang tinggi kepada tuan tanah [1m]
 F5 Petani yang tidak mampu terpaksa menyerahkan tanah [1m]
 F6 Mereka menjadi hamba kepada tuan tanah [1m]
 F7 Masyarakat Eropah hidup terkongkong [1m]
 F8 Golongan agama yang mengongkong hidup masyarakat dengan menggunakan agama untuk kepentingan diri [1m]

- F9 Ekonomi rakyat terjejas [1m]
 F10 Gangguan orang kasar seperti Magyar dan Viking [1m]
 F11 Kemerosotan perdagangan [1m]
 F12 Perniagaan menggunakan cara sistem barter [1m]
 F13 Pertanian secara kecil-kecilan [1m]

[*Mana-mana jawapan munasabah*]

[Maksimum: 10 markah]

- 4 F1 Gereja menjadi ejen penyatuan [1m]
 F2 Peningkatan aktiviti pertanian [1m]
 F3 Kemajuan perdagangan [1m]
 F4 Kemunculan bandar baru seperti Venice/Milan/Florence [1m]
 F5 Lahir golongan pertengahan seperti artisan/pedagang/ahli perbankan [1m]
 F6 Status sosial berubah daripada berasaskan pemilikan tanah kepada berasaskan kekayaan [1m]
 F7 Rakyat mula terlibat dalam urusan politik [1m]
 F8 Parlimen diwujudkan untuk memenuhi permintaan rakyat [1m]
 F9 Kemunculan Zaman *Renaissance* [1m]
 F10 Lahir manusia *Renaissance* seperti Francesco Petrarch / Niccolo Michiavelli/Giovanni Boccaccio [1m]
 F11 Kemunculan aliran humanisme/keupayaan manusia berfikir untuk menyelesaikan masalah [1m]
 F12 Semangat inkuiri/ingin tahu [1m]
 F13 Berlaku pertembungan budaya/bangsa/agama [1m]
 F14 Berlaku Gerakan *Reformation* [1m]
 F15 Lahir golongan *patron*/pedagang kaya [1m]
 F16 Wujud persaingan antara bandar untuk menarik tokoh cendekiawan [1m]
 F17 Kemunculan golongan saintis seperti Galileo Galilie [1m]
 F18 Penekanan kepada keupayaan individu [1m]
 F19 Kemunculan golongan monarki baru [1m]
 F20 Kegiatan penerokaan dan penjelajahan [1m]
 F21 Menekankan pendidikan/ilmu [1m]

[*Mana-mana jawapan munasabah*]

[Maksimum: 20 markah]

- 5 F1 Raja menjadi penaung dalam negara [1m]
 F2 Raja memiliki tanah di negeri masing-masing secara mutlak [1m]
 F3 Raja mempunyai pembesar-pembesar [1m]
 F4 Pembesar-pembesar itu mendapat naungan daripada istana [1m]
 F5 Pembesar memberi khidmat kepada raja [1m]
 F6 Rakyat memberi khidmat kepada tuan tanah/pembesar [1m]
 F7 Rakyat menyerahkan sebahagian hasil kepada pembesar sebagai cukai [1m]
 F8 Pembesar membayar ufti kepada raja [1m]
 F9 Rakyat terlibat dalam sistem kerah [1m]
 F10 Rakyat menjadi tentera apabila berperang [1m]
 F11 Rakyat mengerjakan tanah pembesar, pembesar melindungi rakyat [1m]
 F12 Terdapat rakyat sebagai hamba [1m]

[*Mana-mana jawapan munasabah*]

[Maksimum: 10 markah]

- 6 F1 Masyarakat menceburi bidang perdagangan [1m]
 H1 Menjalin hubungan dengan negara luar [1m]
 F2 Sanggup bersaing secara sihat [1m]
 H2 Rajin berusaha hingga mencapai matlamat [1m]
 F3 Menimba ilmu untuk mengubah kehidupan [1m]
 F4 Menggunakan ilmu untuk memajukan bangsa [1m]
 F5 Politik kekal stabil [1m]
 H5 Menjaga kebajikan rakyat [1m]
 F6 Keamanan dijaga [1m]
 H6 Elak perpecahan [1m]

[*Mana-mana jawapan munasabah*]

[Maksimum: 10 markah]

7 Ya/Mampu

- F1 Bidang industri semakin berkembang di negara kita [1m]
 F2 Banyak kilang-kilang perusahaan didirikan [1m]
 F3 Malaysia juga terlibat dalam industri berat seperti pengeluaran kereta dan industri petroleum [1m]

- F4 Masyarakat berbilang kaum di Malaysia hidup bersatu padu dan hidup dalam keadaan aman dan harmoni serta saling bekerjasama antara satu sama lain [1m]
- F5 Sikap ini terlihat semasa hari perayaan apabila kaum yang berlainan agama saling berkunjung [1m]
- F6 Imej Malaysia di persada dunia meningkat apabila berjaya menganjurkan kejohanan/persidangan bertaraf dunia seperti sukan Formula 1, LIMA di Langkawi, Sukan Komanwel, tuan rumah persidangan antarabangsa seperti ASEAN, OIC [1m]
- F7 Sistem demokrasi yang diamalkan di negara kita berjalan dengan lancar [1m]
- F8 Setiap 5 tahun rakyat menentukan pemerintahan negara melalui undi dalam pilihan raya [1m]
- F9 Pendapatan negara meningkat hasil perkembangan ekonomi [1m]
- F10 Malaysia merupakan pengeluar utama gas asli, minyak sawit, getah, komponen barangan elektronik dan lain-lain [1m]
- F11 Ramai pelancong asing berkunjung ke Malaysia kerana keindahan flora dan faunanya seperti Tioman, Pulau Langkawi, dan Gunung Kinabalu [1m]
- F12 Bidang pendidikan juga berkembang pesat [1m]
- F13 Kadar celik huruf adalah tinggi [1m]
- F14 Ramai penuntut dari dalam dan luar negara menuntut di institusi pendidikan awam dan swasta seperti Universiti Malaya, Universiti Lim Kok Wing, dan lain-lain [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]

ATAU

Tidak mampu

- F15 Masyarakat Malaysia berpecah mengikut kaum, agama dan fahaman politik [1m]
- F16 Ramai golongan muda yang terpengaruh dengan budaya luar sehingga kehilangan jati diri seperti cara berpakaian dan cara pergaulan yang bebas [1m]
- F17 Keruntuhan moral dalam kalangan masyarakat juga semakin ketara seperti pergaulan bebas muda-mudi [1m]
- F18 Bertambahnya kelahiran anak di luar nikah dan pembuangan bayi [1m]
- F19 Kes-kes yang melibatkan penyalahgunaan dadah semakin meningkat [1m]
- F20 Institusi kekeluargaan juga semakin lemah apabila banyak kes perceraian berlaku [1m]
- F21 Perasaan kasih sayang dalam keluarga semakin luntur apabila rumah-rumah kebajikan dan rumah orang tua semakin banyak dihuni [1m]
- F22 Kegiatan jenayah semakin membimbangkan seperti bunuh, ragut, rompakan, penculikan dan lain-lain [1m]
- F23 Harga barang-barang semakin meningkat menyebabkan kuasa beli masyarakat semakin menurun [1m]
- F24 Masyarakat hari ini juga lebih mementingkan kebendaan berbanding dengan nilai-nilai agama dan kepercayaan [1m]
- F25 Hutang negara juga semakin bertambah [1m]
- F26 Sumber-sumber yang dimiliki oleh negara juga semakin berkurangan seperti petroleum dan bijih timah [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[Maksimum: 10 markah]
- 8 F1 Perlu berilmu pengetahuan untuk membangunkan negara [1m]
- F2 Berpegang kepada ajaran agama [1m]
- F3 Elak rasuah dan penyelewengan [1m]
- F4 Mengutamakan sikap bertoleransi [1m]
- F5 Tidak fanatik [1m]
- F6 Berlaku adil [1m]
- F7 Jangan menindas [1m]
- F8 Tidak mementingkan keduniaan/materialistik [1m]
- F9 Berfikiran matang [1m]
- F10 Tidak mudah terpengaruh [1m]
- F11 Komitmen yang tinggi telah berjaya membawa Eropah keluar daripada Zaman Gelap [1m]
- F12 Berani untuk mengubah politik, ekonomi dan sosial masyarakat setempat [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[Maksimum: 10 markah]

- 9 (a) P1 Kejatuhan Tamadun Eropah menyebabkan Eropah mengalami kemerosotan [1m]
- P2 Zaman Gelap penting kerana telah menyediakan asas bagi suatu perubahan yang besar kepada masyarakat dan budaya Eropah [1m]
- P3 Zaman Gelap merupakan peringkat awal Zaman Pertengahan yang dapat dibahagikan kepada tiga peringkat iaitu peringkat awal, peringkat kemuncak dan peringkat akhir Zaman Pertengahan [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[Mana-mana 1 × 1m]
- (b) NP1 Semangat inkuiri [1m]
- NP2 Sifat kepercayaan diri [1m]
- NP3 Idea yang imaginatif [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[Mana-mana 2 × 1m]
- (c) H1 Pemimpin negara perlu bersikap adil dalam pemerintahan [1m]
- H2 Mewujudkan sikap bertoleransi antara setiap kaum [1m]
- H3 Rakyat tidak terlibat dengan rusuhan tetapi bertindak menyokong dasar kerajaan [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[Mana-mana 2 × 1m]
[Maksimum: 5 markah]

BAB 10: Dasar British dan Kesannya terhadap Ekonomi Negara

Revisi Kendiri

Ekonomi Tradisional

- 1 (a) ekonomi sara diri
(b) lebih produk
(c) bercucuk tanam
(d) menangkap ikan
- 2 (a) keperluan keluarga
(b) Peralatan khas
(c) kecil
(d) Tenaga buruh terhad
(e) Pengeluaran sedikit
(f) mengikut jantina

Spot KBAT

- Membekalkan keperluan makanan
- Membekalkan bahan mentah untuk pengeluaran
- Menyediakan peluang pekerjaan
- Sumber pendapatan negara

Ekonomi Dagangan

- 1 (a) lebih pengeluaran
(b) British
- 2 (a) ekonomi moden
(b) lebih luas
(c) besar
(d) Modal besar
(e) perladangan, perkilangan
(f) Teknologi moden
(g) konsesi daripada kerajaan
- 3 (a) British
(b) terpinggir
(c) dwiekonomi
(d) pantai barat
(e) buruh Cina
(f) eksport
(g) Sistem Kangcu
- 4 (b) Tembakau
(d) Gambir
(e) Lada hitam

Perusahaan Getah

- 1 (a) permintaan tinggi
(b) i. peladang
ii. pameran
iii. percuma
(c) i. Teknik ibidem

- (d) i. kasut
- ii. permintaan getah
- iii. meningkat
- (e) i. eksport
- ii. Sime Darby, Guthrie
- (f) i. kadar sewa, tarif cukai
- ii. 4%
- iii. cukai eksport
- (g) selatan India
- (h) i. jalan raya
- ii. pelabuhan
- (i) Residen Perak
- 2 (a) kejatuhan
- (b) mengehadakan

Industri Perlombongan

- 1 (a) Suvarnabhumi
- (b) Bijih timah
- (c) pembesar Melayu
- (d) memajak lombong
- 2 (a) pertengahan
- (b) pembesar Melayu
- i. kebenaran
- ii. dijual semula
- iii. Harga
- 3 (a) ke-20
- (b) China
- (c) kapal korek
- (d) besar-besaran
- (e) intensif modal
- (f) diluluskan

Faktor Kemasukan Buruh Luar

- 1 (a) Kepesatan
- (b) Kurang
- (c) Faktor dalaman
- (d) British
- (e) menentang
- (f) Peluang pekerjaan
- (g) Kestabilan politik

2 Buruh Cina

- (a) i. sin kkeh
- iii. nakhoda
- iv. selesaikan hutang
- v. tiket
- vi. diambil
- (b) i. menghantar
- ii. tambang, perbelanjaan
- iii. mengiringi
- (c) i. rumah kongsi
- ii. membiayai
- iii. dibayar

Buruh India

- (a) i. biayaan sendiri
- ii. diatur
- iii. bebas memilih
- (b) i. tempoh masa, bayaran minimum
- ii. penindasan, perhambaan
- iii. digantikan
- (c) i. mandur
- ii. lesen, mencari
- iii. wang pendahuluan
- iv. penyelewengan

Institusi Kewangan dan Insurans

- 1 (a) Sepanyol
- (b) Negeri-Negeri Melayu
- (c) 300 tahun
- (d) Lembaga Pesuruhjaya Wang
- (e) mengeluarkan wang-wang kertas
- (f) Negeri-Negeri Selat
- (g) terhapus
- 2 (a) ekonomi
- (b) kewangan
- (c) pinjaman
- (d) industri getah

- (e) sistem kewangan moden, faedah
- (f) dana
- (g) ejen pembayar
- (h) Melicinkan

3 Bank Eropah

- (a) Eropah
- (b) komprador

Bank Tempatan

- (a) kemudahan
- (b) pelombong, pedagang
- 4 (a) perdagangan antarabangsa
- (b) insurans maritim
- (c) dagangan, kapal pedagang
- (d) Insurans kebakaran
- (e) memusnahkan
- (f) syarikat insurans asing
- (g) syarikat insurans tempatan
- (h) kerajaan British

Dasar British terhadap Pertanian

1 Sebelum Kedatangan British

- (a) i. tanah yang luas
- ii. rendah
- iii. pembesar
- iv. kebenaran
- v. kedudukan sosial pembesar Melayu
- (b) mengusahakan
- (c) rekod, catatan

Sistem Pemilikan Tanah Semasa British

- (a) rekod bertulis
- (b) sistem ekonomi penjajah
- (c) Memudahkan
- (d) cagaran
- (e) i. Peraturan Tanah Perak 1879
- ii. Peraturan Tanah Sungai Ujong 1887
- (f) kegunaan, nilai komersialnya
- (g) Kadar cukai

2 (a) i. Majlis Mesyuarat Persekutuan

- ii. • orang Melayu
- berpindah
- iii. Residen, Tanah Simpanan Melayu
- iv. dipajak gadai
- v. menyelamatkan
- (b) i. peribumi, China
- ii. • perlindungan
- pewarisan
- pemecahan, orang luar
- iii. tanah campuran
- (c) i. British
- ii. peribumi
- iii. ketua peribumi
- iv. ganti rugi
- v. Pegawai Daerah

Dasar British Terhadap Pekebun Kecil

- 1 Enakmen Tanah Padi 1917, pekebun kecil getah
- 2 Premium
- 3 dilarang
- 4 ancaman
- 5 tidak berminat
- 6 Jabatan Parit, Tali Air
- 7 meminggirkan, kemahiran teknik
- 8 petani

Kesan-kesan Dasar Ekonomi

- 1 (a) bandar
- (b) i. pertanian dagangan
- ii. semula jadi
- iii. perbandaran yang pesat
- iv. pertambahan penduduk
- v. pengangkutan
- vi. strategik
- vii. gambir, lada hitam
- (c) i. bijih timah, getah
- ii. bijih timah
- iii. petroleum

- iv. Pertanian
- v. hentikan
- vi. perniagaan
- vii. gambir, bijih timah
- 2 (a) i. sumber alam
- ii. ekonomi
- iii. politik
- iv. penghijrahan, buruh asing
- (b) i. berbilang kaum
- ii. petempatan berbeza
 - bertani
 - penoreh getah
 - berniaga, bekerja di lombong
- iii. Bahasa pertuturan
- iv. berasingan
- v. perpaduan, interaksi kaum
- 3 (a) i. bahasa ibunda
- ii. mengubah
- iii. perpaduan kaum
- iv. sistem pendidikan yang sama
- (b) **Sekolah Vernakular Melayu**
 - i. Negeri-Negeri Selat
 - ii. pertama
 - iii. Seberang Prai
 - iv. Kuala Kangsar
 - v. 1885
 - vi. terbatas
 - vii. petani
 - viii. melatih guru sekolah Melayu
 - ix. Kolej Melayu Kuala Kangsar
- Sekolah Vernakular Tamil**
 - i. Pihak pengurusan ladang
 - ii. bandar
 - iii. Sekolah Tamil Vivekananda
- Sekolah Vernakular Cina**
 - i. saudagar
 - ii. dialek
 - iii. Enakmen pendaftaran, komunis
- Sekolah Vernakular Inggeris**
 - i. China
 - ii. mubaligh Kristian
 - iii. sekolah elit
 - iv. Kurikulumnya
 - v. Malacca Free School
- 4 (a) i. bijih timah, getah
- ii. diimport
- iii. mempertahankan
- iv. tidak dapat dapat bersaing
- (b) i. kasut getah
- ii. Setapak, Selangor, Tapah, Perak
- iii. Syarikat Batu Bata
- iv. getah
- v. kapal korek, memproses getah
- vi. Perancis
- 5 (a) i. mempercepat
- iii. Jalan keret api pertama
- iv. Kuala Lumpur dengan Port Swettenham
- v. perlombongan
- ix. Tumpat
- (b) Perkembangan Jalan Raya
 - i. bijih timah, ladang getah
 - ii. Selangor, Perak
 - iii. Melaka
 - iv. Kuala Lumpur
 - v. Singapura
 - vi. Pantai Timur, Pantai Barat
- Kepentingan Sistem Pengangkutan**
 - i. pelabuhan
 - ii. Menyelaraskan
 - iii. pusat pentadbiran
 - iv. bandar
 - v. ladang getah
 - vi. Mempercepat
 - vii. banyak
 - viii. bijih timah

- 6 (a) i. penduduk
- ii. kepadatan
- iii. penyakit berjangkit merebak
- iv. batuk kering, demam campak
- (b) i. pusat perubatan kecil
- ii. hospital kerajaan
 - Taiping
 - Kuala Kangsar
 - Sabah
- iii.
 - Kuala Lumpur
 - Negeri Sembilan
 - Sibiu
- iv. perseorangan
 - pekerja lombong bijih timah
- v. mengawal wabak penyakit, punca penyakit
- vi. mengawasi kebersihan, kesihatan bandar

Praktis Formatif

Kertas 1

Soalan Objektif

- 1 D
- 2 D
- 3 B
- 4 A
- 5 C
- 6 C
- 7 B
- 8 A
- 9 C
- 10 B

Kertas 2

Soalan Struktur

- 1 (a) F1 Pelbagai kegiatan ekonomi secara kecil-kecilan/sara diri/keperluan keluarga [1m]
- F2 Berskala kecil/modal kecil/buruh terhad/pasaran kecil [1m]
- F3 Pelbagai aktiviti/bercucuk tanam/melombong/menternak /menangkap ikan/mengutip hasil hutan [1m]
- F4 Teknologi mudah/cangkul/tajak/tugal/tenggala/ dibuat daripada bahan yang ada sekitar mereka [1m]
- F5 Sistem pengairan mudah berasaskan sungai/hujan bermusim [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
- (b) F1 Fokus kepada ekonomi dagangan [1m]
- H1 membawa keuntungan besar [1m]
- F2 Menjamin bekalan makanan [1m]
- H2 mengelakkan pergantungan kepada makanan import [1m]
- F3 Mengekalkan hak milik tanah orang Melayu [1m]
- H3 mengelakkan orang Melayu menentang [1m]
- F4 Berskala kecil [1m]
- H4 keuntungan rendah [1m]
- F5 Mengekalkan kemunduran orang Melayu [1m]
- H5 tersisih daripada arus pemodenan [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 3 × 1m]
- (c) F1 Berskala kecil [1m]
- F2 Tanah kecil [1m]
- F3 Tenaga pekerja terhad [1m]
- F4 Kekurangan modal [1m]
- F5 Lebih tertumpu kepada aktiviti keluarga [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 2 × 1m]
- (d) **Ya**
 - F1 Ekonomi tradisional pengeluaran skala kecil [1m]
 - H1 ekonomi dagangan skala besar [1m]
 - F2 Ekonomi tradisional modal kecil [1m]
 - H2 ekonomi dagangan modal besar [1m]
 - H3 Ekonomi tradisional pasaran kecil [1m]
 - H3 ekonomi dagangan pemasaran luas [1m]
 - F4 Ekonomi tradisional teknologi mudah/tajak/cangkul/tenggala [1m]
 - H4 ekonomi dagangan menggunakan alat moden menggunakan jentera [1m]

- F5 Ekonomi tradisional tidak memberi keuntungan [1m]
 H5 ekonomi dagangan keuntungan besar [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]

ATAU

Tidak

- F6 Masih banyak kawasan terbiar di luar bandar [1m]
 H6 melaksanakan program pembangunan in-situ [1m]
 F7 Tidak semua mampu mengusahakan ekonomi dagangan [1m]
 H7 Masalah modal [1m]
 F8 Memberi peluang pekerjaan [1m]
 H8 mengatasi masalah pengangguran [1m]
 F9 Membantu mengatasi masalah makanan [1m]
 H9 Mampu menghasilkan pelbagai produk [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 3 × 1m]

Soalan Esei

Soalan 1

Ceraian (a)

- F1 Ekonomi moden [1m]
 H1 tujuan pemasaran/eksport [1m]
 F2 Berskala besar [1m]
 H2 modal besar/ramai buruh/pasaran luar negara [1m]
 F3 Pelbagai aktiviti [1m]
 H3 melombong/perladangan/perkilangan [1m]
 F4 Teknologi moden [1m]
 H4 kapal korek/peralatan baru [1m]
 F5 Pemodal Eropah/China [1m]
 H5 mendapat konsesi daripada kerajaan [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Perkembangan industri di Barat [1m]
 H1a permintaan bahan mentah meningkat [1m]
 H1b harga tinggi [1m]
 F2 Tanah subur [1m]
 H2 sesuai untuk tanaman getah/tanaman komersial [1m]
 F3 Hasil banyak [1m]
 H3 boleh diusahakan secara besar-besaran [1m]
 F4 Iklim sesuai untuk tanaman [1m]
 H4 khatulistiwa/tropika/panas dan lembab sepanjang [1m]
 F5 Perkembangan teknologi [1m]
 H5 kapal korek/teknik torehan membolehkan pengeluaran besar-besaran [1m]
 F6 Tenaga buruh ramai [1m]
 H6 dari India/China [1m]
 F7 Mengaut keuntungan yang maksimum [1m]
 H7a Permintaan yang tinggi [1m]
 H7b mengeksploitasi sumber bahan mentah [1m]
 H7c tujuan untuk diekspor [1m]
 F8 Meningkatkan imej negara [1m]
 H8a mengukuhkan ekonomi British di pasaran dunia [1m]
 H8b membuktikan kekayaan British [1m]
 H8c mampu berdaya saing dengan negara Barat [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Dasar British [1m]
 H1 British mahu mengekalkan orang Melayu sebagai petani [1m]
 F2 Enakmen Tanah Padi 1917 [1m]
 H2 British melarang penanaman getah di kawasan tanaman padi [1m]
 F3 British mahu mengurangkan jumlah pekebun kecil getah Melayu [1m]
 H3 Akta Tanah Simpanan Melayu digubal untuk melarang orang Melayu menanam getah [1m]
 F4 Premium permohonan tanah baru untuk penanaman getah dinaikkan [1m]
 H4 pembukaan tanah baru untuk tanaman getah dilarang [1m]
 F5 British melindungi peladang Eropah [1m]

- H5 British menganggap pekebun kecil menyaingi peladang Eropah [1m]
 F6 British mahu orang Melayu menanam padi [1m]
 H6 mengurangkan pengimportan beras dari luar negara [1m]
 F7 Pekebun kecil dipinggirkan [1m]
 H7 Intensif kewangan tidak diberikan [1m]
 F8 Bantuan teknikal tidak diberikan [1m]
 H8 dasar British memihak kepada syarikat British [1m]
 F9 Larangan menanam getah di tanah milik orang Melayu [1m]
 H9 tanah tidak sesuai untuk penanaman getah [1m]
 F10 Kekurangan modal [1m]
 H10 masalah untuk mendapatkan pinjaman [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 8 × 1m]

Kertas 3

- 1 F1 Tanah tidak menjadi persoalan utama [1m]
 F2 Terdapat tanah yang luas [1m]
 F3 Kepadatan penduduk yang rendah [1m]
 F4 Pembesar memiliki tanah [1m]
 F5 Tanah diterokai boleh diwarisi [1m]
 F6 Tanah yang mahu diusahakan perlu mendapat kebenaran pembesar Melayu [1m]
 F7 Tanah menjadi sumber pendapatan pembesar Melayu [1m]
 F8 Tanah mencerminkan kedudukan sosial pembesar Melayu [1m]
 F9 Tanah menjadi milik orang yang mengerjakan tanah tersebut [1m]
 [Maksimum: 5 markah]
- 2 F1 Tidak mempunyai rekod dan catatan yang sempurna untuk dijadikan bukti pemilikan tanah [1m]
 F2 Memudahkan urusan berkaitan tanah seperti pembayaran cukai [1m]
 F3 Memudahkan pajakan, penjualan, pembelian [1m]
 F4 Tanah dijadikan cagar untuk modal [1m]
 F5 Melindungi orang Melayu [1m]
 F6 Kepentingan ekonomi British [1m]
 F7 Supaya sesuai dengan sistem pemilikan tanah di Barat [1m]
 F8 Rekod bertulis boleh dijadikan bukti pemilikan tanah [1m]
 F9 Rekod bertulis dapat mengesahkan hak pemilikan tanah [1m]
 F10 Usaha British untuk mengaut keuntungan di Tanah Melayu [1m]
 F11 Menghalang orang Melayu menanam tanaman komersial [1m]
 F12 Mengekalkan orang Melayu sebagai petani di luar bandar [1m]
 F13 Tatacara hak pemilikan tanah orang Melayu tidak sesuai dengan sistem tanah di Barat [1m]
 F14 Menghakis kuasa pembesar tempatan [1m]
 F15 Menyulitkan urusan orang Melayu membuka tanah sesuka hati [1m]
 F16 British ingin menguasai tanah milik orang Melayu [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Maksimum: 15 markah]
- 3 F1 Rekod pemilikan tanah [1m]
 H1a Memperkenalkan undang-undang tanah berkonsepkan sistem Barat/Sistem Torrens [1m]
 H1b Peraturan Tanah Perak 1879 [1m]
 H1c Kanun Tanah Selangor 1891 [1m]
 H2d Peraturan Tanah Sungai Ujong 1887 [1m]
 F2 Membahagikan tanah mengikut kegunaan [1m]
 H2 Mengikut nilai komersial [1m]
 F3 Memperkenalkan cukai tanah [1m]
 H3a Bergantung kepada jenis tanah [1m]
 H3b Dibayar menggunakan mata wang [1m]
 F4 Penggunaan tanah [1m]
 H4a Perlu mendapat kebenaran Pejabat Tanah [1m]
 H4b Residen negeri diberi kuasa menentukan jumlah konsesi tanah [1m]
 F5 Hasil hutan [1m]
 H5 Dikenakan cukai [1m]
 F6 Akta Tanah Simpanan Melayu 1913 [1m]

- H6a Residen berkuasa mengisytiharkan kawasan milik orang Melayu sebagai Tanah Simpanan Melayu [1m]
- H6b Orang Melayu tidak dibenarkan menanam sebarang tanaman komersial di dalam kawasan Tanah Simpanan Melayu [1m]
- F7 Land Order 1931/Land Settlement Order 1933 (Sarawak) [1m]
- H7 Pindahkan hak milik tanah hanya melalui pewarisan [1m]
- F8 Land Order 1948 (Sarawak) [1m]
- H8a Membahagikan tanah di Sarawak kepada tiga kawasan [1m]
- H8b Imigran hanya mempunyai hak terhadap tanah campuran sahaja [1m]
- F9 Proklamasi III Perlindungan Hak Peribumi 1889 (Sabah) [1m]
- H9a Hak milik peribumi di bawah kuasa Pegawai Daerah [1m]
- H9b Urus niaga dengan pegawai Eropah harus dimaklumkan kepada ketua peribumi [1m]
- H9c Penduduk peribumi berhak menuntut ganti rugi terhadap tanah yang dijual kepada orang asing [1m]
- F10 Enakmen Tanah Padi 1917 [1m]
- H10a Melarang tanaman getah di kawasan penanaman padi [1m]
- H10b Premium permohonan tanah baru dinaikkan [1m]
- H10c Larangan pembukaan tanah baru untuk penanaman getah [1m] [Maksimum: 20 markah]
- 4 F1 Kuasa pembesar Melayu terhakis kerana tidak perlu mendapat kebenaran mereka lagi [1m]
- F2 Kegiatan mengutip hasil hutan perlu membuat permohonan di pejabat tanah [1m]
- F3 Perkembangan sistem ekonomi wang [1m]
- F4 Urusan jual beli dan cukai mesti dibayar dengan wang [1m]
- F5 Orang Melayu meminjam wang daripada orang tengah [1m]
- F6 Terpaksa menjual tanah untuk bayar hutang [1m]
- F7 Orang Melayu dibiarkan dalam pertanian tradisional [1m]
- F8 Wujud pembahagian tanah mengikut kegunaan dan nilai komersial [1m]
- F9 Residen berhak menentukan jumlah kawasan konsesi kepada pemodal [1m]
- F10 Mengurangkan nilai komersial tanah milik peribumi [1m]
- F11 Melindungi hak milik peribumi di Sarawak daripada dicerobohi oleh orang Cina [1m]
- F12 Mengekalkan orang Melayu sebagai petani [1m]
- F13 Mengekalkan peribumi di kawasan luar bandar [1m]
- F14 Mengekalkan peribumi dalam kemiskinan/mundur [1m]
- F15 Mengelakkan peribumi daripada terlibat dengan ekonomi moden [1m]
- F16 Orang Melayu semakin tertekan [1m]
- F17 Tidak dibenarkan menjual tanah [1m]
- F18 Menyulitkan urusan peribumi dalam tatacara tanah [1m]
- F19 Orang Melayu dilarang penanaman getah di kawasan tanaman padi [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Maksimum: 15 markah]
- 5 F1 Memperkenalkan Enakmen Tanah Padi 1917 [1m]
- H1a Melarang penanaman getah di kawasan padi [1m]
- H1b Untuk mengurangkan jumlah penyertaan pekebun kecil getah [1m]
- F2 Premium permohonan tanah baru untuk penanaman getah dinaikkan [1m]
- F3 Pembukaan tanah-tanah baru untuk penanaman getah dilarang [1m]
- H3 Penglibatan orang Melayu dalam penanaman getah secara kecil-kecilan sahaja [1m]
- F4 Rancangan Sekatan Stevenson 1922 diperkenalkan [1m]
- H4a Rancangan ini mengehadkan pengeluaran getah [1m]
- H4b Untuk melindungi pemodal dan pengusaha Eropah [1m]
- F5 Rancangan Peraturan Getah Antarabangsa dilaksanakan [1m]
- H5a Pekebun kecil/orang Melayu diberi kuota yang rendah [1m]
- H5b Kumpulan pekebun kecil ditekan kerana dilihat sebagai ancaman kepada pengusaha ladang [1m]
- H5c Kerajaan British meningkatkan harga getah di pasaran memberi kesan negatif kepada pekebun kecil [1m]
- F6 British menubuhkan Jabatan Parit dan Tali Air [1m]
- H6a Untuk memperbaiki sistem perparitan dan tali air [1m]
- H6b Membantu kegiatan penanaman padi [1m]
- H6c Orang Melayu diminta mengusahakan penanaman padi [1m]
- H6d bagi mengelakkan pergantungan yang berlebihan terhadap beras yang diimport [1m]
- F7 British menggalakkan pelaburan Eropah [1m]
- H7 British meminggirkan golongan pekebun kecil/orang Melayu [1m]
- F8 Insentif kewangan/bantuan teknikal tidak diberikan kepada pekebun kecil/orang Melayu [1m]
- H8 British meminggirkan pekebun kecil/orang Melayu daripada aliran ekonomi [1m]
- [Mana-mana jawapan munasabah] [Maksimum: 10 markah]
- 6 F1 Perkembangan bandar baru [1m]
- H1 kerana adanya bijih timah dan petroleum [1m]
- C1 Contohnya bandar Kuala Lumpur dan Miri [1m]
- F2 Perkembangan perkilangan [1m]
- H2 kerana adanya bahan mentah seperti getah [1m]
- C2 Contohnya kilang kasut BATA [1m]
- F3 Perkembangan pengangkutan [1m]
- H3 kerana pengenalan kenderaan bermotor [1m]
- C3 Rangkaian jalan raya dari Singapura hingga Perlis [1m]
- F4 Perkembangan perkhidmatan kesihatan [1m]
- H4 kerana pusat kesihatan merawat penyakit berjangkit merebak di bandar dan luar bandar [1m]
- C4 Contohnya hospital, pusat perubatan, pusat kesihatan kecil [1m]
- F5 Masyarakat berbilang kaum yang berpecah belah [1m]
- H5 tiada perpaduan antara kaum [1m]
- C5 Melayu di kampung, India di estet, Cina di bandar [1m]
- F6 Pengenalan sistem pendidikan vernakular [1m]
- H6 penggunaan bahasa ibunda kaum masing-masing tidak mampu memupuk perpaduan [1m]
- F7 Kilang dimiliki pemodal Eropah dan Cina [1m]
- H7a masyarakat Melayu terus tercicir [1m]
- H7b wujud perasaan tidak puas hati kepada orang tempatan [1m]
- F8 Kemasukan buruh dari China dan India [1m]
- H8a persaingan pekerjaan dengan orang Melayu [1m]
- H8b menimbulkan masalah sosial dan kesihatan di Tanah Melayu [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Maksimum: 10 markah]
- 7 F1 Kekurangan modal [1m]
- H1 nilai mata wang turun naik/spekulasi [1m]
- F2 Kejatuhan pasaran saham [1m]
- H2 pelabur berpindah ke negara lain [1m]
- F3 Teknologi negara masih rendah [1m]
- H3 masih bergantung kepada teknologi negara lain [1m]
- F4 Kekurangan tenaga pakar/mahir [1m]
- H4 ramai tenaga mahir bekerja di luar negara [1m]
- F5 Fitnah terhadap produk negara [1m]
- H5 kesalahan penggunaan laman sesawang yang memburukkan produk Malaysia [1m]
- C5 Minyak kelapa sawit diburuk-burukkan khasiatnya oleh negara maju supaya minyak kacang soya dapat bersaing [1m]
- [Mana-mana jawapan munasabah] [Maksimum: 5 markah]

Langkah-langkah untuk mengatasinya

- L1 Penubuhan Majlis Eksport Negara [1m]
H1 bertujuan merangsang aktiviti eksport di Malaysia dan luar negara [1m]
L2 Penubuhan Jawatankuasa Khas Ekonomi [1m]
H2a memastikan pertumbuhan ekonomi negara kekal mapan [1m]
H2b seterusnya mengekalkan momentum eksport sedia ada [1m]
L3 Mengadakan hubungan diplomatik [1m]
H3a supaya aktiviti perdagangan aktif dari rakan dagangan terbesar Malaysia di peringkat global [1m]
H3b khususnya China, Singapura, Jepun, Amerika Syarikat dan Thailand [1m]
L4 Mengaktifkan Perusahaan Kecil Sederhana (PKS) [1m]
H4a mempelbagaikan produk berkualiti untuk dieksport [1m]
H4b potensi pasaran eksport diperluas sehingga peringkat global [1m]
L5 Kewujudan sistem perhubungan moden dan efisien [1m]
H5 Projek Lebuh Raya Pan Borneo yang sedang rancak dalam pembinaan ketika ini turut diyakini mampu meningkatkan prestasi perdagangan negeri [1m]
L6 Meningkatkan teknologi negara [1m]
H6a meningkatkan R & D negara [1m]
H6b melahirkan tenaga kerja mahir untuk mencipta teknologi moden [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Maksimum: 5 markah]
- 8 F1 Masyarakat harus sentiasa mengumpul modal dan berpengetahuan [1m]
H1 supaya dapat bersaing dengan ekonomi negara luar [1m]
F2 Mempunyai daya saing yang tinggi [1m]
H2 apabila berhadapan dengan pelbagai cabaran di peringkat global [1m]
F3 Tidak mudah terpengaruh dengan unsur luar [1m]
H3 berfikir secara proaktif terhadap kesan pengaruh luar [1m]
F4 Kerajaan tidak boleh mengambil jalan mudah dan terus berpuas hati dengan pencapaian negara [1m]
H4 Pencapaian negara masih jauh untuk bersaing di peringkat global [1m]
F5 Kita perlu berbangga dengan kejayaan negara [1m]
H5 Dasar ekonomi British telah berjaya diatasi [1m]
F6 Masyarakat perlu bersedia mengusahakan sendiri kekayaan negara [1m]
H6 bersikap kreatif dan inovatif melalui ciptaan produk yang berkualiti [1m]
F7 Berhati-hati dengan bantuan luar [1m]
H7 orang asing sentiasa mengintai peluang untuk mengambil ruang tersebut [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Maksimum: 10 markah]
- 9 (a) P1 Pembangunan yang dilakukan oleh penjajah adalah untuk keuntungan dan melicinkan lagi kegiatan ekonomi mereka [1m]
P2 Faedah yang diperoleh rakyat tempatan lebih merupakan tempias sahaja daripada keuntungan besar yang dikaut oleh pihak penjajah [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 1 × 1m]
(b) NP1 Kegigihan pihak pemerintah selepas merdeka telah memulihkan ketidakseimbangan ekonomi penjajah [1m]
NP2 Bersama-sama berganding bahu untuk mempertingkatkan ekonomi negara [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 2 × 1m]
(c) H1 Masyarakat perlu gigih berusaha untuk membangunkan ekonomi negara [1m]
H2 Kerajaan perlu mempunyai perancangan ekonomi jangka panjang yang jelas [1m]
H3 Semua pihak perlu mempertahankan negara daripada sebarang pengaruh luar yang mengugut keamanan negara [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 2 × 1m] [Maksimum: 5 markah]

PENILAIAN AKHIR TAHUN

Kertas 1

1 D	2 A	3 B	4 B	5 D
6 C	7 D	8 A	9 D	10 A
11 C	12 C	13 B	14 D	15 D
16 C	17 C	18 B	19 A	20 C
21 B	22 B	23 C	24 D	25 B
26 A	27 C	28 A	29 A	30 D
31 A	32 B	33 C	34 C	35 C
36 A	37 C	38 D	39 B	40 D

Kertas 2

Bahagian A: Soalan Struktur

- 1 (a) X Mohenjo-Daro/Meluhha [1m]
Y Harappa [1m] [2 × 1m]
(b) F1 Terbahagi kepada dua bahagian [1m]
F2 Dikelilingi tembok [1m]
F3 Bahagian utama pusat pentadbiran/keagamaan [1m]
F4 Terdapat tempat mandi awam untuk upacara ritual [1m]
F5 Terdapat tempat penyimpanan hasil pertanian [1m] [Mana-mana 4 × 1m]
(c) F1 Menerima pandangan dan idea luar [1m]
F2 Bertukar pendapat dengan pihak luar [1m]
F3 Pertukaran teknologi dan ilmu [1m]
F4 Meningkatkan hubungan antarabangsa [1m]
F5 Menjamin keamanan dan keselamatan [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 4 × 1m]
- 2 (a) X 3 tahun [1m]
Y 10 tahun [1m] [2 × 1m]
(b) F1 Dakwah Islamiah secara rahsia ditujukan kepada ahli keluarga baginda, sahabat yang rapat dan kaum kerabat baginda [1m]
F2 Mereka yang awal memeluk Islam ialah Khadijah binti Khuwailid (isteri Nabi Muhammad SAW), Ali bin Abu Talib (sepupu Nabi Muhammad SAW), Zaid bin Harithah (anak angkat), dan Abu Bakar al-Siddiq (sahabat karib) [1m]
F3 Melalui Abu Bakar, beberapa orang tokoh Quraisy (Uthman bin Affan, Zubair bin Awam dan al-Arqam bin Abu Arqam) telah memeluk agama Islam [1m]
F4 al-Arqam bin Abu Arqam telah menjadikan rumahnya sebagai pusat kegiatan Islam yang pertama di Makkah [1m]
F5 Bilangan penganut Islam pada peringkat ini kecil [1m]
F6 Golongan bawahan seperti hamba turut menganut Islam di peringkat rahsia [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
(c) F1 Agama Islam masih baru dan baru dikenali [1m]
F2 Penganut Islam belum ramai [1m]
F3 Penganut Islam terdiri daripada golongan bawahan [1m]
F4 Untuk mengelakkan penyiksaan orang Quraisy [1m]
F5 Menjaga asas agama Islam yang baru bertapak daripada dihancurkan [1m]
F6 Belum diperintahkan oleh Allah untuk disebar secara terbuka [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Mana-mana 3 × 1m]
- (d) **Wajar**
F1 Menjimatkan masa/cepat [1m]
F2 Menjimatkan kos/tenaga [1m]
F3 Menarik kerana generasi muda lebih meminati bidang ICT
F4 Kebanyakan golongan muda lebih tertarik mendengar dan melihat sendiri ceramah atau tazkirah menerusi laman sosial seperti *Youtube* berbanding menghadiri mana-mana kelas atau sesi ceramah di masjid [1m]
F5 Golongan yang muda yang merupakan pengguna utama media sosial [1m]
F6 Kebanyakan keluarga mampu dan mempunyai kemudahan laman sosial iaitu internet/telefon bimbit/komputer [1m]

- F7 Cara yang lebih mudah untuk berdakwah dan boleh diulang beberapa kali seperti menonton ceramah agama di laman sosial "youtube" [1m]
- ATAU**
Tidak wajar
- F8 Tidak semua keluarga mempunyai kemudahan laman sosial/telefon bimbit [1m]
F9 Memerlukan kos yang tinggi [1m]
F10 Generasi tua lebih suka berada di masjid/surau untuk mendengar ceramah agama [1m]
F11 Terdapat media sosial yang memesongkan ilmu yang disampaikan [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 3 × 1m]
- 3 (a) F1 Istana [1m]
F2 Pondok [1m]
F3 Pesantren [1m] [Mana-mana 2 × 1m]
(b) F1 Pusat pengajian agama [1m]
F2 Tempat ulama berbincang hal agama [1m]
F3 Tempat mengembangkan ilmu tasawuf [1m]
F4 Tempat menyimpan buku-buku hikayat [1m]
[Mana-mana 2 × 1m]
(c) F1 Sebelum Islam pendidikan hanya untuk bangsawan [1m]
F2 Islam menyarankan pendidikan wajib kepada semua orang Islam [1m]
F3 Perkembangan institusi formal seperti pondok, istana, pesantren, madrasah dan surau [1m]
F4 Samudera-Pasai menjadi pusat penterjemahan karya agama [1m]
F5 Sistem pendidikan lebih sistematik iaitu terdapat peringkat rendah (rangkang), menengah (muenasah) dan tinggi atau univesiti (Jamiah Bait al-Rahman) di Aceh [1m]
F6 Wanita digalakkan belajar [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 3 × 1m]
(d) F1 Penubuhan institusi pendidikan Islam seperti pondok/madrasah tahfiz [1m]
F2 Mewajibkan subjek pendidikan Islam lulus dalam peperiksaan [1m]
F3 Sokongan pihak agensi seperti JAIS/MAIS/JAKIM [1m]
F4 Buku teks yang mencukupi [1m]
F5 Peranan NGO memberi sokongan kepada penubuhan institusi pendidikan Islam [1m]
F6 Sokongan masyarakat/ibu bapa/kerajaan [1m]
F7 Mempelbagaikan bahan digital subjek pendidikan Islam [1m]
F8 Penubuhan pusat pengajian Islam seperti USIM/UIAM/KUIS [1m]
F9 Menggalakkan pertukaran pelajar ke Timur Tengah [1m]
F10 Tenaga pengajar yang mencukupi di peringkat sekolah [1m] [Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 3 × 1m]
- 4 (a) F1 Mata wang emas/perak/timah Kesultanan Melayu Melaka [1m]
F2 Dinar emas Kelantan [1m]
F3 Wang dan kupang emas Terengganu [1m]
F4 Jongkong tampang Pahang [1m]
[Mana-mana 2 × 1m]
(b) F1 Melicinkan urusan kewangan [1m]
F2 Menyediakan kemudahan pinjaman [1m]
F3 Memajukan industri getah dan bijih timah [1m]
F4 Melicinkan urusan perniagaan antarabangsa [1m]
[Mana-mana 2 × 1m]
(c) F1 Menjana pertumbuhan ekonomi negara [1m]
F2 Menyediakan pinjaman kepada pelabur [1m]
F3 Memajukan industri negara [1m]
F4 Pengenalan sistem kewangan moden yang berorientasikan kadar faedah yang tinggi [1m]
F5 Mempercepatkan kemasukan dana asing [1m]
[Mana-mana jawapan yang munasabah]
[Mana-mana 3 × 1m]

- (d) F1 Institusi kewangan mengutamakan pedagang Eropah [1m]
F2 Pinjaman perlu melalui komprador [1m]
F3 Terdapat di bandar-bandar besar sahaja [1m]
F4 Tiada/kekurangan pengetahuan tentang prosedur membuat pinjaman [1m]
F5 Masalah bahasa/bahasa Inggeris digunakan dalam urusan perbankan [1m]
[Mana-mana jawapan yang munasabah]
[Mana-mana 3 × 1m]

Soalan 5

Ceraian (a)

- F1 Ekonomi utama ialah kegiatan perdagangan menjadi tumpuan utama di hampir semua negara kota di Yunani, kecuali Sparta [1m]
F2 Bentuk muka buminya yang bergunung-ganang telah menghalang untuk penduduknya terlibat dalam kegiatan pertanian [1m]
F3 Terdapat kegiatan perdagangan dengan kawasan luar menerusi jalan laut [1m]
F4 Kegiatan perdagangan hanya berlaku antara kawasan di pesisir pantai yang berhampiran dengan Mesir, Syria dan Phoenecia [1m]
F5 Kekurangan tanah untuk kegiatan pertanian menyebabkan Athens dan Corinth menghadapi masalah kekurangan makanan [1m]
F6 Negara kota Yunani terpaksa mendapatkan makanan dari kawasan luar [1m]
F7 Athens telah mendapatkan bekalan makanan dari kawasan selatannya dan Laut Hitam [1m]
F8 Athens juga menjadi pusat pengumpulan barang keperluan yang datang dari Timur [1m]
F9 Kenaikan cukai barang yang diperdagangkan telah menyebabkan kenaikan harga barang [1m]
F10 Ini menyebabkan, ramai rakyat Yunani berpindah ke tempat-tempat lain seperti Alexandria pada zaman Graeco-Roman pada tahun 300 S.M [1m] [Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Perdagangan dalaman di wilayah India [1m]
F2 Perdagangan dengan negara luar dengan Macedonia, Sri Lanka, Asia Tengah, Asia Tenggara [1m]
F3 Pusat perdagangan di Anga, Kalinga dan Karusa [1m]
F4 Menghasilkan pelbagai barangan dagangan seperti emas, gading gajah, senjata, berlian dan mutiara [1m]
F5 Terdapat pelabuhan penting seperti Tamralipti, Ghantashala dan Kadura di Timur, Pelabuhan Broach, Chaul, Kalyan dan Cambay di bahagian Barat [1m]
F6 Pusat perdagangan di Anga, Kalinga dan Karusa [1m]
F7 Wujud persatuan perdagangan dan perusahaan/Sresthin/ Persatuan tukang kayu/tukang logam/tukang kulit [1m]
F8 Persatuan mengawal harga barangan/kualiti barangan/gaji pekerja [1m]
F9 Undang-undang digubal untuk mengawal persatuan [1m]
F10 Raja mengawasi pelaksanaan undang-undang [1m]
F11 Mata wang emas digunakan sebagai medium jual beli [1m]
F12 Dasar kewangan dan ekonomi yang sistematik [1m]
F13 Terdapat sektor perusahaan tekstil seperti kain kapas dan sutera, barang kemas seperti emas, batu permata dan mutiara [1m]
F14 Pelbagai jenis cukai dikenakan seperti hasil pertanian dan buah-buahan [1m]
F15 Perdagangan maritim dijalankan dengan Alam Melayu, China, Rom dan Sri Lanka [1m] [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Penciptaan tenggala digunakan untuk membuat batas tanaman [1m]
F2 Penciptaan kolar kuda untuk menarik tenggala kayu/kereta kuda/kereta sorong beroda [1m]
F3 Penciptaan alat kegunaan pertanian [1m]
F4 Penciptaan penyisir tanah [1m]
F5 Pengenalan sistem penanaman bergilir untuk mengekalkan kesuburan tanah [1m]

[Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (d)

- F1 Meningkatkan lagi teknologi tersebut sesuai dengan zaman bioteknologi [1m]
F2 Panduan kepada petani untuk mencipta teknik dan teknologi pertanian terkini [1m]
F3 Mengambil peluang dengan kemudahan teknologi sistem pengairan yang disediakan oleh kerajaan dengan menjalankan kegiatan pertanian yang berskala besar [1m]
F4 Meningkatkan usaha dan pengetahuan tentang teknologi pertanian sebelum mengusahakan sesuatu projek pertanian berskala besar [1m]
F5 Batas tanaman dapat menjaga kesuburan tanah [1m]
F6 Sistem pengairan memudahkan sumber air diperoleh [1m]
F7 Sistem pengairan dapat mengawal banjir [1m]
F8 Meningkatkan hasil pertanian [1m]
F9 Mempercepatkan proses penanaman [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 6 × 1m]

Soalan 6

Ceraian (a)

- F1 Pemerintah menggunakan gelaran raja [1m]
F2 Raja berada di puncak pemerintahan [1m]
F3 Raja dinasihati Brahmin dalam pentadbiran dan agama [1m]
F4 Perintah raja adalah undang-undang [1m]
F5 Melanggar titah raja adalah derhaka [1m]
F6 Raja dianggap bayangan tuhan/dewaraja [1m]
F7 Raja mempunyai kuasa mutlak [1m]
F7 Unsur mitos digunakan untuk menunjukkan kehebatan raja [1m]
F8 Pelbagai istiadat diwujudkan untuk mengukuhkan raja [1m]
F9 Pembinaan kota yang melambangkan orde kosmos [1m]
F10 Raja dihormati dan ditaati [1m] [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Kedudukan raja [1m]
H1a tinggi/penting [1m]
H1b raja dihormati dan ditaati [1m]
F2 Kawasan istana dianggap suci [1m]
H2a Rakyat perlu mengikut peraturan [1m]
H2b seperti menundukkan kepala dan membuka kasut sebagai tanda menghormati raja [1m]
H3 Hukum Karma [1m]
H3 membuat penganut agama Hindu agar sentiasa berbuat baik sesama makhluk [1m]
F4 Pembahagian kasta [1m]
H4a berdasarkan hierarki Brahmin, Kesatria, Vaisya, Sudra, Harijan [1m]
H4b Harijan langsung tidak termasuk dalam sistem kasta ini kerana ia merupakan golongan paling terke bawah sekali [1m]
F5 Ucapan raja merupakan undang-undang yang mesti dipatuhi [1m]
H5 terdapat kanun diraja dan kanun rakyat yang bersandarkan kuat kepada kitab *dharmastras*/kanun *manu* [1m]
F6 Sistem ekonomi [1m]
H6a masyarakat daripada strata bawahan yang terdiri daripada nelayan dan petani terpaksa membayar upeti yang berupa bentuk emas atau cukai kepada raja [1m]
H6b masyarakat tidak mampu menaik taraf kehidupan mereka kepada taraf yang lebih baik kerana susunan hierarki yang mengikut kasta [1m]
F7 Seni budaya dan adat resam [1m]
H7a banyak tarian keagamaan Hindu telah diadaptasi menjadi sebagai tarian seni dan kebudayaan masyarakat Asia Tenggara [1m]
H7b gajah telah dinaik taraf sebagai binatang diraja dan memperoleh kedudukan yang mulia [1m]
H7c pengaruh konsep drama dan pentasannya juga diadaptasi daripada kitab-kitab Hindu dan tulisan daripada India [1m]
H7d cerita mitos agama Hindu telah disadur menjadi versi kesusasteraan dan seni budaya tempatan [1m]
F8 Bahasa dan tulisan Sanskrit [1m]
H8a berkembang menjadi bahasa ilmu dan komunikasi kerajaan awal di Asia Tenggara [1m]
H8b terdapat perkataan Sanskrit yang mengalami perubahan dalam bahasa Melayu [1m]

- F9 Pembinaan candi [1m]
H9 candi Borobudur/Angkor Wat [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 8 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Memelihara bangunan bersejarah [1m]
F2 Memulihara bangunan bersejarah [1m]
F3 Menjaga bangunan antik [1m]
F4 Mempromosi tempat-tempat bersejarah pada pelancong [1m]
F5 Mempromosi kebudayaan bangsa [1m]
F6 Menyertai pertandingan kebudayaan di peringkat luar negara [1m]
F7 Memperagakan pakaian tradisional kepada pelancong luar [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 6 × 1m]

Soalan 7

Ceraian (a)

- F1 Perjanjian Hudaibiyah telah ditandatangani oleh Nabi Rasulullah SAW dengan orang-orang Musyrikin Makkah [1m]
F2 Pada tahun 628 Masihi (6 Hijrah) [1m]
F3 Di satu tempat bernama Hudaibiyah [1m]
F4 Pada tahun 628M, rombongan orang Madinah ke Makkah untuk mengerjakan umrah [1m]
F5 Rombongan orang Islam disekat di Hudaibiyah [1m]
F6 Orang Arab Quraisy bimbang maruah tercabar dan bimbang kekuatan orang Islam [1m]
F7 Orang Arab Quraisy tidak peduli hasrat Islam [1m]
F8 Nabi Muhammad SAW menghantar Uthman bin Affan untuk menerangkan tujuan kedatangan orang Islam [1m]
F9 Orang Islam mendengar khabar angin tentang kematian Uthman [1m]
F10 Orang Islam bersumpah setia/Bai'ah al-Ridwan [1m]
F11 Orang Arab Quraisy bimbang terhadap sumpah setia orang Islam [1m]
F12 Orang Arab Quraisy menghantar Suhail bin Amru menemui Nabi Muhammad SAW [1m]
F13 Nabi Muhammad SAW sedia untuk mengadakan perjanjian [1m]
[Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Peluang menunaikan ibadat haji [1m]
H1 Orang Islam berpeluang bagi menunaikan ibadat Haji pada tahun 629 Masihi [1m]
F2 Perjanjian ini telah memberi kebebasan kepada orang Islam [1m]
H2 Untuk memasuki kota Makkah dan melakukan ibadat di Kaabah pada bila-bila masa [1m]
F3 Dakwah Islam semakin tersebar [1m]
H3 Nabi Muhammad SAW dapat merangka program dakwah Islamiyah ke seluruh pelosok Semenanjung Tanah Arab secara aman dan umat Islam semakin bertambah [1m]
F4 Pengislaman tokoh-tokoh penting Quraisy [1m]
H4 Pengislaman tokoh-tokoh penting Arab Quraisy seperti Khalid al-Walid, Amr bin Al-As dan Uthman bin Talhah menjadi ikutan kepada orang-orang Arab Quraisy yang lain [1m]
F5 Ketokohan/kebijaksanaan nabi [1m]
H5a Melambatkan ketokohan unggul Nabi Muhammad SAW sebagai pemimpin yang amat dikagumi [1m]
H5b Baginda bukan sahaja bijak malah merupakan pemimpin yang mempunyai wawasan dan berfikir 10 langkah ke hadapan [1m]
F6 Negara Islam Madinah diiktiraf dan makin kukuh [1m]
H6 Perjanjian ini menunjukkan orang-orang Arab Quraisy mengiktiraf kerajaan Islam di Madinah [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Orang Islam berpeluang mengerjakan haji pada tahun berikutnya [1m]
F2 Memberi kebebasan kepada orang Islam memasuki Makkah [1m]

- F3 Orang Islam bebas beribadat di Kaabah [1m]
 F4 Membolehkan Nabi Muhammad SAW berdakwah secara aman [1m]
 F5 Suku Arab bebas menganut sebarang agama [1m]
 F6 Islam dapat berkembang secara meluas [1m]
 F7 Bilangan memeluk Islam berganda [1m]
 F8 Islam tersebar dengan aman [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (d)

- F1 Mengutamakan keamanan [1m]
 F2 Kebijaksanaan dalam kepemimpinan [1m]
 F3 Permuafakatan dalam membuat keputusan/musyawahat [1m]
 F4 Sentiasa mengutamakan sifat pemaaf [1m]
 F5 Bertoleransi dalam kalangan masyarakat [1m]
 F6 Menggunakan kebijaksanaan dalam menyelesaikan sesuatu perkara [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

Soalan 8

Ceraian (a)

- F1 Kerajaan Bani Abbasiyah diasaskan pada tahun 750M [1m]
 F2 Gerakan/Revolusi Abbasiyah berjaya menumbangkan kerajaan Bani Umayyah [1m]
 F3 Disokong oleh golongan Mawali [1m]
 F4 Gerakan ini ditaja oleh Ali bin Abdullah [1m]
 F5 Telah bergerak secara sulit [1m]
 F6 Gerakan secara terbuka bermula dari zaman Khalifah Umar Abdul Aziz [1m]
 F7 Mereka menggunakan kempen atas nama Ahlul Bait (keluarga Nabi Muhammad SAW) untuk mendapat sokongan [1m]
 F8 Khurasan, Kufah dan Humaimah dijadikan sebagai pusat operasi [1m]
 F9 Gerakan ini diperkukuhkan dengan keanggotaan dua orang pahlawan besar [1m]
 F10 Abu Salamah al-Khallal yang mengetuai gerakan di Kufah [1m]
 F11 Abu Muslim al-Khurasani yang menjadi ketua di Khurasan [1m]
 F12 Damsyik dijadikan pusat pentadbiran [1m]
 F13 Kemudian dipindahkan ke Baghdad pada zaman Jaafar al-Mansur [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Menjadi pusat penulisan karya ke dalam bahasa Arab [1m]
 H1a Kegiatan penulisan dilakukan mengikut tiga tahap [1m]
 H1b Tahap pertama mencatat segala idea atau percakapan [1m]
 H1c Tahap kedua mengumpulkan idea yang serupa [1m]
 H1d Hadis Nabi Muhammad SAW ke dalam buku [1m]
 H1e Tahap ketiga mengarang [1m]
 F2 Menubuhkan Baitulhikmah sebagai institusi keilmuan [1m]
 H2a Institusi keilmuan yang diasaskan oleh Khalifah Harun Al-Rasyid [1m]
 H2b Berkembang semasa Khalifah al-Makmun [1m]
 H2c Menterjemah karya falsafah dan sains terutama daripada bahasa Yunani ke bahasa Arab [1m]
 F3 Melibatkan golongan ulama dalam penulisan pelbagai bidang agama Islam [1m]
 H3a Ramai ulama menyusun hadis dan menghasilkan tulisan dalam bidang fikah, tafsir, sejarah [1m]
 H3b Contoh Imam Malik, Ibn Ishaq, Imam Abu Hanafiah Imam Shafi'i, Imam Ahmad bin Hanbal [1m]
 F4 Usaha penterjemahan daripada bahasa Sanskrit, Suriani dan Yunani [1m]
 H4a Orang Islam bukan sahaja menterjemah malah mencipta dan membuat pembaharuan dalam karya ke bahasa Arab [1m]
 H4b Mereka menghuraikan dan membuat penambahbaikan [1m]
 H4c Mereka memuatkan keterangan dan ulasan [1m]
 F5 Menubuhkan institusi pengajian tinggi [1m]
 H5a Mempertingkatkan kegiatan penyelidikan [1m]
 H5b Hasil kajian sarjana Islam tersebar ke Eropah [1m]
 H5c kajian ini turut diterjemahkan ke bahasa asing
 H5c menyumbang kepada kelahiran Zaman Renaissance di Eropah [1m]
 F6 Kegigihan para ulama dan ilmuan Islam dalam penulisan [1m]

- H6a Mempertingkatkan pengetahuan manusia sezaman dengan mereka [1m]
 H6b Meninggalkan warisan yang ternilai kepada generasi kemudian [1m]
 F7 Keterbukaan masyarakat Islam menimba ilmu daripada pelbagai sumber asing [1m]
 H7a Cendekiawan Islam menterjemah karya [1m]
 H7b Membaiki dan meningkatkan mutu karya asalnya [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Menjadi pusat penulisan karya ke dalam bahasa Arab [1m]
 H1a Kegiatan penulisan dilakukan mengikut tiga tahap [1m]
 H1b Tahap pertama mencatat segala idea atau percakapan [1m]
 H1c Tahap kedua mengumpulkan idea yang serupa [1m]
 H1d Hadis Nabi Muhammad SAW ke dalam buku [1m]
 H1e Tahap ketiga mengarang [1m]
 F2 Menubuhkan Baitulhikmah sebagai institusi keilmuan [1m]
 H2a Institusi keilmuan yang diasaskan oleh Khalifah Harun Al-Rasyid [1m]
 H2b Berkembang semasa Khalifah al-Makmun [1m]
 H2c Menterjemah karya falsafah dan sains terutama daripada bahasa Yunani ke bahasa Arab [1m]
 F3 Melibatkan golongan ulama dalam penulisan pelbagai bidang agama Islam [1m]
 H3a Ramai ulama menyusun hadis dan menghasilkan tulisan dalam bidang fikah, tafsir, sejarah [1m]
 H3b Contoh Imam Malik, Ibn Ishaq, Imam Abu Hanafiah Imam Shafi'i, Imam Ahmad bin Hanbal [1m]
 F4 Usaha penterjemahan daripada bahasa Sanskrit, Suriani dan Yunani [1m]
 H4a Orang Islam bukan sahaja menterjemah malah mencipta dan membuat pembaharuan dalam karya ke bahasa Arab [1m]
 H4b Mereka menghuraikan dan membuat penambahbaikan [1m]
 H4c Mereka memuatkan keterangan dan ulasan [1m]
 F5 Menubuhkan institusi pengajian tinggi [1m]
 H5a Mempertingkatkan kegiatan penyelidikan [1m]
 H5b Hasil kajian sarjana Islam tersebar ke Eropah [1m]
 H5c kajian ini turut diterjemahkan ke bahasa asing [1m]
 H5d menyumbang kepada kelahiran Zaman Renaissance di Eropah [1m]
 F6 Kegigihan para ulama dan ilmuan Islam dalam penulisan [1m]
 H6a Mempertingkatkan pengetahuan manusia sezaman dengan mereka [1m]
 H6b Meninggalkan warisan yang ternilai kepada generasi kemudian [1m]
 F7 Keterbukaan masyarakat Islam menimba ilmu daripada pelbagai sumber asing [1m]
 H7a Cendekiawan Islam menterjemah karya [1m]
 H7b Membaiki dan meningkatkan mutu karya asalnya [1m]
 [Mana-mana 8 × 1m]

Soalan 9

Ceraian (a)

- F1 Diasaskan oleh Datuk Perpatih Nan Sebatang [1m]
 F2 Berasal dari Pagar Ruyung, Sumatera [1m]
 F3 Diguna pakai oleh orang Melayu Minangkabau di Negeri Sembilan dan di Nanning, utara Melaka [1m]
 F4 Musyawarah menjadi asas dalam pentadbiran dan penyelesaian masalah [1m]
 F5 Musyawarah dihadiri oleh perwakilan semua suku [1m]
 F6 Ahli suku tidak dibenarkan berkahwin dengan seseorang daripada suku yang sama [1m]
 F7 Setiap suku ini mempunyai ketua adat yang dipanggil Lembaga [1m]
 F8 Ketua di pelbagai peringkat dilantik oleh kumpulan ketua daripada peringkat bawah [1m]
 F9 Anak buah memilih Buapak [1m]
 F10 Buapak memilih Lembaga [1m]
 F11 Lembaga memilih Undang [1m]
 F12 Undang memilih Yang di-Pertuan Besar [1m]
 F13 Adat Perpatih bersifat matrilineal iaitu lebih mengutamakan jurai/nasab keturunan ibu [1m]
 F14 Anak perempuan diberikan hak mewarisi harta [1m]
 [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Diasaskan oleh Datuk Ketumanggunggan [1m]
- F2 Berasal dari Palembang Sumatera [1m]
- F3 Pada mulanya adat ini dipengaruhi oleh ajaran Hindu [1m]
- F4 Kemudian disesuaikan dengan ajaran Islam oleh Mazhab Shafie [1m]
- F5 Adat Temenggung berasaskan patrilineal iaitu jurai keturunan bapa [1m]
- F6 Keturunan bapa lebih diutamakan daripada jurai keturunan ibu [1m]
- F7 Pembahagian harta pusaka, anak lelaki diutamakan daripada anak perempuan [1m]
- F8 Bertepatan dengan hukum faraid dalam Islam [1m]
- F9 Dalam perkahwinan, seseorang individu bebas untuk berkahwin dengan pasangan pilihannya, asalkan tidak melanggar ketentuan hukum Islam [1m]
- F10 Jawatan pemimpin adalah diwarisi daripada bapa kepada anak lelaki [1m]
- F11 Sistem politik bersifat autokrasi [1m]
- F12 Kuasa politik berpusat pada Sultan yang memerintah [1m]
[Mana-mana 8 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Merupakan peraturan hidup/undang-undang yang perlu diikuti [1m]
- F2 Menjamin keharmonian/keamanan masyarakat [1m]
- F3 Menentukan jurai keturunan [1m]
- F4 Menyelesaikan perselisihan faham/pergaduhan dalam kalangan masyarakat [1m]
- F5 Memilih pemimpin masyarakat [1m]
- F6 Mengenakan hukuman/denda bagi setiap kesalahan yang dilakukan anggota masyarakat [1m]
- F7 Menentukan kehidupan berkeluarga teratur [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 6 × 1m]

Soalan 10

Ceraian (a)

- F1 Semangat inkuiri yang tinggi yang ada pada tokoh-tokoh zaman tersebut [1m]
- F2 Kemunculan aliran pemikiran humanisme/manusia berfikir untuk menyelesaikan permasalahan mereka [1m]
- F3 Mereka bekerja secara sendiri untuk menyelesaikan setiap masalah yang berlaku dan membuat pemerhatian secara terperinci terhadap sesuatu ilmu [1m]
- F4 Kesanggupan untuk meneroka bidang baru [1m]
- F5 Bakat yang ada pada tokoh zaman ini telah dinilai dan dihargai oleh masyarakat [1m]
- F6 Pembinaan kemahiran dalam semua aspek bidang ilmu pengetahuan dititikberatkan oleh masyarakat [1m]
- F7 Pertembungan budaya, bahasa, dan agama di bandar-bandar pelabuhan di Itali [1m]
- F4 Kemunculan *Patron*/pedagang kaya yang menjadi penauang kepada kegiatan cendekiawan [1m]
- F8 Kunjung tokoh-tokoh *Renaissance* dari satu bandar ke bandar lain membantu penyebaran *Renaissance* [1m]
- F9 Peranan Paus di Rom turut menjadi penauang kepada seniman dan cendekiawan [1m]
- F10 Perkembangan semangat individualisme di kalangan cendekiawan [1m]
[Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Lahir aliran pemikiran humanisme melalui penjonolan terhadap keupayaan manusia berfikir untuk menyelesaikan permasalahan [1m]
- F2 Melahirkan Bapa Humanisme iaitu Francesco Petrarch, Niccolo Machiavelli dan Giovanni Boccaccio [1m]
- F3 Kesiediaan meneroka bidang dan kawasan baru kerana didorong oleh semangat inkuiri yang kuat [1m]
- F4 Kemunculan bandar-bandar terkenal yang menjadi pusat perdagangan antarabangsa seperti Venice, Genoa, Florence, Rom dan Milan [1m]
- F5 Pertembungan budaya, bahasa dan agama kerana kedudukan Itali yang strategik dikelilingi Laut Mediterranean [1m]
- F6 Kemunculan Venice dan Genoa sebagai pelabuhan untuk menjalankan perdagangan antarabangsa [1m]

- F7 Kemunculan para pedagang kaya yang menggunakan kekayaan untuk mengindahkan bandar dan menjadikannya tumpuan para seniman dan cendekiawan [1m]
- F8 Golongan pedagang kaya menjadi *patron* atau penauang kepada para pelukis, ahli muzik, saintis dan penulis [1m]
- F9 Antara *patron* yang terkenal ialah keluarga Medici di Florence [1m]
- F10 Berlaku persaingan antara bandar-bandar di Itali untuk mendapatkan seniman dan cendekiawan yang terbaik dalam pelbagai bidang oleh *patron* [1m]
- F11 Para seniman dan cendekiawan sering berkunjung dari bandar ke bandar bagi tujuan menyiapkan tugas secara tidak langsung menyebarkan idea *Renaissance* di Itali [1m]
- F12 Paus di Rom menjadi penauang kepada para seniman dan cendekiawan [1m]
- F13 Golongan ini mula bekerja secara bersendirian untuk memperlihatkan bakat masing-masing [1m]
- F14 Kemahiran seniman dihargai dan ini mempengaruhi para pelukis untuk dikenali secara individu iaitu individualisme seperti pelukis iaitu Leonardo da Vinci, Raphael dan Michelangelo [1m]
[Mana-mana 8 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Semangat inkuiri [1m]
- H1 Agar sentiasa ingin tahu terhadap semua ilmu pengetahuan [1m]
- F2 Aliran kemanusiaan [1m]
- H2 Membolehkan kita menghasilkan sesuatu karya ilmu pengetahuan [1m]
- F3 Semangat meneroka pelbagai bidang baru [1m]
- H3 Untuk kegemilangan diri sendiri, negara dan bangsa [1m]
- F4 Perkembangan ilmu pengetahuan [1m]
- H4 Mendalami ilmu dan mengembangkannya di negara kita [1m]
- F5 Mengutamakan keobjektifan dan eksperimen [1m]
- H5 Membolehkan generasi hari ini membuat kajian terhadap semua ilmu pengetahuan
- F6 Sifat manusia Zaman *Renaissance* [1m]
- H6 Menzahirkan emosi mereka melalui muzik, lukisan dan ukiran harus dijadikan ikutan generasi hari ini dalam mengembangkan bakat mereka [1m]
[Mana-mana jawapan munasabah]
[Mana-mana 6 × 1m]

Soalan 11

Ceraian (a)

- F1 Permintaan yang tinggi pada peringkat antarabangsa [1m]
- H1a mendapat perhatian daripada pihak British [1m]
- H1b kerana sektor ini telah mendatangkan keuntungan yang lumayan [1m]
- H1c membawa kepada penglibatan pemodal Eropah [1m]
- H1d Penguasaan para pembesar Melayu terhadap sektor perlombongan bijih timah mula berubah dengan penglibatan para pemodal Eropah [1m]
- H1e Pada awal abad ke-20, industri perlombongan bijih timah mula dikuasai oleh pelombong dari Eropah [1m]
- F2 Penglibatan pengusaha dari China [1m]
- H2 berlaku mulai pertengahan abad ke-19 [1m]
- F3 Peranan pembesar Melayu tempatan [1m]
- H3a mengawal dan memantau pengusaha dari China ini dikawal [1m]
- H3b Pengusaha dari China mesti terlebih dahulu mendapatkan kebenaran para pembesar Melayu [1m]
- H3c Para pembesar Melayu akan memastikan hasil bijih timah yang dilombong, dijual semula kepada mereka [1m]
- H3d Harga bijih timah akan ditentukan oleh para pembesar Melayu itu sendiri [1m]
- F4 Persaingan pemodal dari Eropah [1m]
- H4a berupaya bersaing dengan pemodal dari China [1m]
- H4b kemampuan mereka menyediakan modal bagi penggunaan teknologi kapal korek [1m]
- H4c menyebabkan mereka berjaya menguasai sektor pengeluaran bijih timah di Tanah Melayu pada abad ke-20 [1m]
- F5 Perusahaan bijih timah berubah [1m]

- H5 daripada intensif buruh kepada intensif modal [1m]
 F6 Enakmen dan undang-undang digubal dan diluluskan [1m]
 H6 bagi mewujudkan penguasaan kerajaan British [1m]
 F7 Pembesar Melayu memajak lombong [1m]
 H7a mudah untuk mendapatkan keuntungan [1m]
 H7b memajakkan lombong-lombong mereka kepada saudagar-saudagar China [1m]
 H7c sebab para pembesar tidak berupaya menyediakan modal [1m]
 [Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (b)

- F1 Penglibatan pengusaha dari China [1m]
 F2 Kemasukan buruh Cina [1m]
 F3 Teknologi rendah berbanding pengusaha Eropah [1m]
 F4 Kekurangan modal [1m]
 F5 Campur tangan British [1m]
 F6 Dasar British memihak kepada pengusaha Eropah [1m]
 F7 Pertelagahan dalam kalangan pembesar [1m]
 F8 Kelemahan kuasa pemerintah tempatan [1m]
 F9 Perubahan daripada intensif buruh kepada intensif modal [1m]
 F10 Sikap pembesar Melayu yang suka memajakkan kawasan perlombongan kepada orang asing [1m]
 F11 Tidak mempunyai perancangan ekonomi jangka panjang yang jelas [1m]
 F12 Suka mengambil jalan mudah untuk mendapatkan keuntungan segera [1m]
 F13 Mudah berpuas hati dengan pencapaian yang ada [1m]
 F14 Kurang daya saing [1m] [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 6 × 1m]

Ceraian (c)

- F1 Meningkatkan ilmu pengetahuan dalam pelbagai bidang [1m]
 F2 Mengumpul modal yang mencukupi [1m]
 F3 Meningkatkan kecekapan pengurusan [1m]
 F4 Membuat perancangan jangka panjang yang mapan [1m]
 F5 Menguasai teknologi moden dan terkini [1m]
 F6 Sentiasa menerokai peluang pasaran baru dan dinamik [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 4 × 1m]

Ceraian (d)

- F1 Memperkenalkan teknologi baru [1m]
 H1 Untuk mengaut keuntungan yang berlebihan [1m]
 C1 British memperkenalkan teknologi kapal korek [1m]
 F2 British mengambil kesempatan untuk campur tangan politik negeri-negeri Melayu [1m]
 H2 Dalam menyelesaikan masalah perebutan mereka [1m]
 C2 Contohnya, perebutan kawasan pemerintah antara Dato' Bandar dan Dato' Kelana yang berpunca daripada kuasa pengutipan cukai di tempat perlombongan bijih timah [1m]
 F3 Kemasukan buruh Cina [1m]
 H3 telah menambahkan bilangan penduduk Tanah Melayu [1m]
 C3 Membentuk satu masyarakat baru iaitu Baba Nyonya dan Cina Muslim [1m]
 F4 Perubahan kehidupan [1m]
 H4 Kewujudan masyarakat luar telah mencorakkan perspektif masyarakat Melayu membentuk budaya baru, mempertingkatkan daya saing dalam sektor [1m]
 C4 Contohnya masyarakat majmuk di Malaysia terjadi secara tidak sengaja [1m]
 F5 Konflik perkauman [1m]
 H5 apabila terdapat golongan atau kumpulan manusia yang mempunyai beberapa ciri kesamaan seperti biologi atau budaya [1m]
 C5 British telah mengamalkan dasar pecah dan perintah iaitu perbezaan dari segi tempat tinggal dan pekerjaan [1m]
 F6 Meningkatkan pendapatan dan kemajuan ekonomi Tanah Melayu [1m]
 H6 Perusahaan bijih timah telah mewujudkan banyak peluang pekerjaan kepada penduduk Tanah Melayu [1m]
 C6 Contoh dalam bidang pengurusan, perkeranian, pengangkutan, perkilangan dan sebagai buruh kasar di lombong [1m]
 F7 Pengenalan sistem dwiekonomi di Tanah Melayu [1m]

- H7 Dasar British yang memberi tumpuan ekonomi di pantai Barat telah menyebabkan kewujudan dwiekonomi [1m]
 C7 British meminggirkan ekonomi tradisional di luar bandar kerana British mahu kekalkan orang Melayu sebagai petani. Pada masa itu, masyarakat Melayu juga masih terikat dengan ekonomi sara diri [1m]
 F8 Wujudnya sistem ekonomi moden berteraskan industri buruh [1m]
 H8 Apabila British membawa masuk kaum Cina untuk berkhidmat dalam sektor ekonomi yang lebih komersial, ekonomi Tanah Melayu menjadi lebih terkehadapan dan moden [1m]
 C8 Kemasukan imigran Cina juga telah menyebabkan banyak lombong bijih timah terpaksa dibuka dan Tanah Melayu menjadi pengeluar bijih timah terbesar di dunia [1m]
 F9 Perkembangan sektor perlombongan telah mewujudkan perbandingan [1m]
 H9 Perkembangan pekan kecil atau kampung kepada sebuah bandar kerana kegiatan ekonominya [1m]
 C9 Contoh bandar Kuala Lumpur dan Taiping [1m]
 [Mana-mana jawapan munasabah]
 [Mana-mana 6 × 1m]

Kertas 3

- 1 F1 Hijrah ialah perkataan Arab yang bermakna berpindah [1m]
 F2 Perpindahan berlaku dari satu tempat ke satu tempat yang lain [1m]
 F3 Dalam konteks tamadun Islam, hijrah bermaksud perpindahan orang Islam dari kota Makkah ke Madinah [1m]
 F4 Usaha untuk memperkukuh kedudukan Islam [1m]
 F5 Merupakan strategi baru untuk menyebarkan Islam [1m]
 F6 Penghijrahan mempunyai pengertian yang lebih luas dan mendalam iaitu perjuangan untuk menegakkan kebenaran dan meninggalkan keburukan dan kejahatan [1m]
 F7 Hijrah boleh dilambangkan dengan semangat ingin berubah [1m]
 F8 Perubahan ini boleh berlaku dalam pelbagai keadaan seperti perubahan dari segi sikap, cara berfikir, dan tingkah laku [1m]
 [Maksimum: 5 markah]
- 2 F1 Jemputan orang Arab Madinah [1m]
 H1 dalam Perjanjian Aqabah Kedua [1m]
 F2 Ketibaan orang Islam disambut meriah [1m]
 H2 Diterima dengan hati yang rela [1m]
 F3 Disambut dengan meriah [1m]
 H3 Orang Makkah/Muhajirin diberikan tempat tinggal sewajarnya [1m]
 F4 Orang Makkah/Muhajirin diberi jaminan [1m]
 H4a dari segi keselamatan [1m]
 H4b Muhajirin tidak dihantar pulang ke tempat asal [1m]
 F5 Orang Islam Madinah/Ansar membantu [1m]
 H5 memberikan modal kepada Muhajirin untuk berniaga [1m]
 F6 Nabi Muhammad SAW dilantik sebagai pemimpin Madinah [1m]
 H6 kepimpinan baginda diterima oleh kesemua golongan masyarakat Madinah termasuk orang bukan Islam [1m]
 F7 Penghijrahan Nabi lebih kepada strategi penyebaran dakwah [1m]
 H7 pada hari ini penghijrahan akibat peperangan dianggap pelarian [1m]
 [Maksimum: 10 markah]
- 3 F1 Perintah Allah [1m]
 H1a menerusi wahyu/surah al-Anfal [1m]
 H1b Allah memerintahkan baginda supaya mencepatkan hijrah [1m]
 H1c Allah telah menyatakan niat dan pakatan Quraisy untuk membunuh baginda [1m]
 F2 Meneruskan penyebaran Islam [1m]
 H2a ancaman dari Arab Quraisy Makkah selama 13 tahun [1m]
 H2b menjejaskan aktiviti penyebaran Islam [1m]

- F3 Merupakan strategi Nabi Muhammad SAW [1m]
H3 untuk mengembangkan Islam [1m]
F4 Suasana aman di tempat baru [1m]
H4 memudahkan penyampaian dakwah [1m]
F5 Membentuk sebuah masyarakat Islam [1m]
H5 yang bersatu padu dan sempurna [1m]
F6 Jemputan masyarakat Arab dari Madinah [1m]
H6 melalui Perjanjian Aqabah Kedua [1m]
F7 Pertelingkahan antara orang Arab Madinah [1m]
H7 sedang menghadapi pelbagai konflik/suku Aus dan Kharaj sering bertelagah [1m]
F8 Ekonomi terjejas [1m]
H8 ekonomi orang Arab Quraisy dikuasai oleh orang Yahudi [1m]
F9 Orang Arab Madinah memerlukan pemimpin yang berkaliber [1m]
H9a untuk mengetuai kepimpinan mereka [1m]
H9b untuk mendamaikan masyarakat Madinah yang sentiasa bermusuhan [1m]
F10 Baginda berjaya melepaskan diri daripada kepungan [1m]
H10 Ali bin Abu Talib menggantikan Nabi Muhammad SAW untuk tidur di tempat baginda [1m]
F11 Baginda bersama Abu Bakar al-Siddiq meninggalkan Makkah [1m]
H11 Bersembunyi di Gua Thur sebelum berhijrah ke Madinah [1m]
F12 Perjalanan mereka dipandu [1m]
H12 oleh Abdullah bin Arqat [1m]
F13 Mengintip kegiatan orang Quraisy [1m]
H13 Abdullah bin Abu Bakar membantu mengintip pihak Quraisy yang ingin menjejak kehilangan Baginda [1m]
F14 menghantar makanan [1m]
H14 dilakukan oleh Asma bt Abu Bakar untuk baginda dan Abu Bakar [1m]
F15 menyediakan susu kambing [1m]
H15 oleh Amir bin Fuhairah yang menggembala kambing berhampiran Gua Thur [1m] [Maksimum: 20 markah]
- 4 F1 Dakwah Islamiah [1m]
H1a dapat dilaksanakan dengan aman tanpa selindung/aman [1m]
H1b sedangkan di Makkah seruan terhadap Islam sering terganggu [1m]
F2 Mendamaikan suku Arab di Madinah [1m]
H2a yang sering bersengketa khususnya suku Aus dan Khazraj [1m]
H2b melalui semangat persaudaraan sesama Islam [1m]
F3 Menjalinkan hubungan persaudaraan antara orang Islam Makkah dengan orang Islam Madinah [1m]
H3a Orang Islam Makkah yang berhijrah tidak berasa asing atau rendah diri di Madinah [1m]
H3b menyatukan golongan ini yang sebelumnya mempunyai perbezaan dari segi kedudukan ekonomi dan sosial [1m]
H3c Nabi Muhammad SAW telah memberikan gelaran Muhajirin kepada orang Islam Makkah yang berhijrah ke Madinah [1m]
H3d gelaran Ansar kepada orang Islam Madinah [1m]
F4 Menyatukan penduduk Madinah [1m]
H4a yang terdiri daripada pelbagai suku, budaya dan agama [1m]
H4b Ini melahirkan kehidupan yang harmoni di Madinah [1m]
H4c Dengan ini masyarakat Madinah dapat menjalankan kegiatan ekonomi dan agama [1m]
F5 Membina sebuah masjid [1m]
H5a iaitu Masjid al-Nabawi [1m]
H5b Masjid Quba merupakan masjid pertama [1m]
H5c Masjid dijadikan sebagai tempat untuk beribadat, belajar, tempat bertemu dan berbincang masalah [1m]
H5d Kawasan persekitaran masjid diadakan aktiviti harian seperti jual beli [1m]
F6 Wujud takwim Islam [1m]
H6a Berdasarkan kiraan tahun Hijrah [1m]
H6b Takwim ini digunakan ketika Khalifah Umar al-Khattab [1m]
- F7 Menubuhkan sebuah negara Islam Madinah [1m]
H7a Menukarkan nama Yathrib kepada Madinah al-Munawwarah [1m]
H7b Menjadikan Madinah sebagai pusat tamadun Islam [1m]
F8 Menunjukkan sikap toleransi kaum dan tolong-menolong [1m]
H8a Orang Madinah memberikan bantuan yang besar kepada orang Islam Makkah yang berhijrah [1m]
H8b Mereka sanggup memberikan tempat tinggal, makanan, keperluan asas [1m]
H8c Menerima orang Islam Makkah sebagai saudara dan sebahagian daripada masyarakat Madinah [1m]
F9 Pengorbanan sahabat-sahabat Nabi Muhammad SAW [1m]
H9a Abu Bakar al-Siddiq sanggup bergadai nyawa dan harta [1m]
H9b Ali bin Abu Talib sanggup tidur di tempat tidur baginda [1m]
H9c Abdul Rahman bin Auf memberikan sumbangan harta [1m]
F10 Menunjukkan peranan wanita [1m]
H10a Asmah binti Abu Bakar membantu perjuangan Nabi Muhammad SAW [1m]
H10b Menghantar makanan [1m]
H10c Menyampaikan berita tentang pergerakan Quraisy [1m]
F11 Menunjukkan ketabahan hati dan kebesaran jiwa Nabi Muhammad SAW [1m]
H11a Baginda sanggup berkorban dan meninggalkan kesenangan hidup [1m]
H11b Tidak pernah berputus asa [1m]
H11c Bijak mengatur strategi peperangan [1m]
H11d Bersembunyi di Gua Thur dan mencari jalan lain ke Madinah [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Maksimum: 20 markah]
- 5 F1 Perubahan sikap ke arah kebaikan [1m]
H1 Memupuk semangat ketabahan hati [1m]
F2 Membentuk masyarakat bersatu padu [1m]
H2 Memupuk semangat kerjasama/toleransi [1m]
F3 Berani berubah demi kebaikan [1m]
H3 Menggalakkan kebaikan dan menghindari kejahatan [1m]
F4 Merapatkan hubungan baik [1m]
H4 Berkongsi susah senang bersama [1m]
F5 Mengukuhkan semangat persaudaraan dalam kalangan masyarakat [1m]
H5 Tidak membezakan kedudukan ekonomi dan sosial [1m]
F6 Bersikap tolong membantu antara satu sama lain [1m]
H6 Mengutamakan semangat perpaduan kaum [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Maksimum: 10 markah]
- 6 F1 Mengamalkan hidup bersatu padu [1m]
H1 Mementingkan keamanan [1m]
F2 Mengukuhkan persaudaraan [1m]
H2 Menjalinkan hubungan persaudaraan / ummah [1m]
F3 Mementingkan ilmu dalam kehidupan [1m]
H3 Membentuk individu yang berketramampilan [1m]
F4 Kesiediaan berkorban untuk diri, keluarga, dan negara [1m]
H4 membawa pembangunan dan kemajuan [1m]
F5 Bertolak ansur dalam persahabatan [1m]
H5 saling membantu antara satu sama lain [1m]
F6 Bekerjasama antara masyarakat pelbagai kaum [1m]
H6 Perpaduan dapat melahirkan kehidupan yang harmoni [1m] [Mana-mana jawapan munasabah] [Maksimum: 10 markah]
- 7 F1 Menegakkan kebenaran [1m]
H1 Meninggalkan keburukan/kejahatan untuk melakukan sesuatu yang lebih baik [1m]
F2 Mencapai kejayaan dalam hidup [1m]
H2 Mencapai impian/cita-cita [1m]
F3 Berubah daripada malas kepada rajin [1m]
H3 Berubah daripada sifat negatif kepada sikap positif [1m]

- F4 Berubah daripada melanggar peraturan kepada berdisiplin [1m]
H4 Mengamalkan strategi dalam pembelajaran [1m]
F5 Berperibadi mulia [1m]
H5 Menjadikan Nabi Muhammad SAW sebagai model [1m]
F6 Berusaha mencari ilmu pengetahuan/ilmu agama/kemahiran [1m]
H6 Mencapai kecemerlangan/kejayaan hidup [1m]
F7 Mentaati perintah tuhan [1m]
H7 Berubah daripada degil kepada patuh [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[Maksimum: 10 markah]
- 8 F1 Hijrah menegakkan kebenaran [1m]
H1 kita perlu meninggalkan keburukan dan kejahatan [1m]
F2 Hijrah membawa sikap toleransi kaum tolong-menolong [1m]
H2 orang Islam Makkah dibantu orang Madinah [1m]
F3 Menyatupadukan umat Islam [1m]
H3 golongan Muhajirin dan Ansar [1m]
F4 Hijrah memerlukan pengorbanan nyawa [1m]
H4 Saidina Ali menawarkan diri tidur di tempat tidur baginda [1m]
F5 Wanita juga perlu berkorban [1m]
H5 Asma' puteri Abu Bakar ke Gua Thur menghantar makanan [1m]
- F6 Bijak dalam merancang sesuatu tindakan [1m]
H6 tidak terburu-buru dalam membuat sesuatu perkara [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[Maksimum: 10 markah]
- 9 (a) P1 Penghijrahan mempunyai pengertian yang luas dan mendalam [1m]
P2 Perjuangan untuk menegakkan kebenaran dan meninggalkan keburukan dan kejahatan [1m]
[*Mana-mana 1 × 1m*]
(b) N1 Bijaksana dalam mengatur strategi perjuangan [1m]
N2 Sanggup meninggalkan kesenangan demi kebaikan [1m]
[*Mana-mana 1 × 1m*]
UP1 Mementingkan perpaduan dan keharmonian hidup pelbagai bangsa [1m]
UP2 Rintangan dan halangan perlu ditempuhi dengan cekat [1m]
[*Mana-mana 1 × 1m*]
(c) H1 Masyarakat dibentuk berasaskan ummah untuk melahirkan masyarakat yang bersatu padu [1m]
H2 Menekankan konsep keadilan sosial agar tiada perbezaan taraf dalam masyarakat [1m]
H3 Mempraktikkan amalan positif supaya saling bantu-membantu untuk membangunkan negara [1m]
[*Mana-mana jawapan munasabah*]
[*Mana-mana 1 × 1m*]
[Maksimum: 5 markah]